

Прадмова

"Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі» (далей - платформа, НПББ) - сведчанне кансалідацыі айчыннага бізнесу, яго канструктыўнай пазіцыі ў дыялогу з уладамі і грамадствам. Гэта агульнае бачанне тэндэнцый у эканамічнай сістэме, прычын крызісных з'яў, ацэнка ўплыву ўнутраных і знешніх фактараў, а таксама прапановы бізнеса і аналітычнай супольнасці па стварэнні эканомікі развіцця і росту, умацаванні ўзаемнай павагі і даверу, рэальным стымуляванні дзелавой ініцыятывы.

У 2015 годзе ўпершыню за 19 гадоў Беларусь апынулася ў эканамічнай рэцэсіі. Акрамя магутных негатыўных знешніх фактараў, першапрычынай пагаршэння праблем у нацыянальнай эканоміцы стаў востры дэфіцыт паўнаwartаснага канструктыўнага дыялогу грамадства, бізнеса і ўлады. Пры правядзенні эканамічнай палітыкі пераважалі вузка ведамасныя інтарэсы асобных лабістаў, а не нацыянальныя інтарэсы краіны ў цэлым. Празмерная цэнтралізацыя прыняцця на працягу многіх гадоў інвестыцыйных, вытворчых і спажывецкіх рашэнняў прывяла да назапашвання памылак, змярцвення капіталу, скажэння яго структуры, да небяспечнага разрыву паміж рэальным попытам і прапановай.

Ва ўмовах рэзкага пагаршэння ўмоў гандлю з асноўнымі знешнімі партнёрамі, істотнага зніжэння выгод ад паліўна-энергетычнага бізнесу Беларусь аказалася не гатовая да дыверсіфікацыі гандлю, інтэграцыі ў рэгіянальную сістэму падзелу працы.

Ва ўмовах высокай нявызначанасці беларускія ўлады скарысталіся ўзмацненнем жорсткасці цэнавага рэгулявання. Гэта істотна абцяжарыла гнуткую рэакцыю і адэкватную адаптацыю камерцыйных арганізацый да новых умоў дзейнасці.

Беларускі рубель працягвае заставацца ў зоне высокіх дэвальвацыйных рызык. Макраэканамічная няўстойлівасць пагоршылася праблемай неплацяжоў. Існуючыя прававыя і адміністрацыйныя нормы і працэдуры не дазваляюць актывізаваць інстытут банкруцтва і выканання даўжнікамі сваіх абавязкаў.

Востры дэфіцыт абаротнага капіталу ўзмацніўся пагаршэннем падатковага рэжыму, ростам арэндных ставак і рэгулярнай нагрузкі.

Працягнулася блакаванне інстытута прыватнай уласнасці. МСБ пазбаўлены самастойнасці ў прыняцці рашэнняў па цэнаўтварэнні, кіраванні фінансавымі, вытворчымі рызыкамі, адносін з пастаўшчыкамі і спажыўцамі. У 2015 годзе была заблакаваная прыватызацыя нават стратных і праблемных прадпрыемстваў. Гэта стала адной з галоўных прычын пагаршэння дэфіцыту прамых замежных інвестыцый. Усталяваны парадак прыцягнення інветараў, заснаваны на прадастаўленні асаблівага падатковага, мытнага і адміністрацыйна-прававога статусу, з аднаго боку, і

прад'яленне доўгага спісу інвестыцыйных патрабаванняў - з другога, паказаў сваю бесперспектыўнасць.

У 2015 годзе МСБ адчуваў дадатковыя цяжкасці ў сувязі з захаваннем няроўных умоў гаспадарання. Беларускія ўлады некрытычна скапіявалі заганную заходнюю мадэль узаемаадносін паміж урадам і камерцыйнымі арганізацыямі, якія карыстаюцца асаблівай падтрымкай урада. Невядомыя крытэрыі выдзялення такога роду структур, умовы атрымання імі дзяржаўнай падтрымкі, іх абавязацельствы. Падобная практыка штучнай падтрымкі абраных камерцыйных арганізацый ажыццяўляецца без аналізу наступстваў для іншых камерцыйных арганізацый і для эканомікі краіны ў цэлым. Дзяржаўныя камерцыйныя праграмы рэалізуюцца без стратэгіі вызначэння выхаду ў выпадку іх няўдачы. Не працуюць страхавыя механізмы кампенсацыі дзяржавай страт ад неэфектыўнага выкарыстання грошай падаткаплацельшчыкаў.

2015 год стаў часам трывогі і нервовай напругі для малага і сярэдняга бізнесу. Індэкс дзелавога аптымізму паказваў на самы высокі ўзровень песімізму і фрустрацыі за апошнія пяць гадоў. Дэфіцыт узаемаразумення паміж уладамі і бізнесам павялічыўся. З аднаго боку, МСБ паказваў на такія вострыя праблемы, як інфляцыя, доступ да фінансаў, падатковыя стаўкі, падатковае і ва-лютнае рэгуляванне. Улады ж прапанавалі бізнес-супольнасці зусім іншы парадак дня: абмеркаванне тэмы дзяржаўна-прыватнага партнёрства і дыялогу, удзел у дзяржаўных праграмах і імпартозамышчэнні. Пры безумоўнай важнасці гэтых тэм, беларускі бізнес чакаў ва ўмовах сістэмнага, структурнага крызісу, хуткіх, рашучых і прыярытэтных дзеянняў уладаў у сферы фінансаў, падаткаў, арэнды і рэгулятарнай нагрузкі. Нажаль, чаканні не апраўдаліся. Нават праект змяненняў і дапаўненняў Дырэктывы Прэзідэнта № 4 ад 31.12.2010 г., які бізнес-супольнасць актыўна абмяркоўвала з Урадам ўвесь 2015 год, так і не быў прыняты (Дырэктыва па-ранейшаму актуальная. Неабходна абнавіць план па яе рэалізацыі).

"Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі-2016» (НПББ-2016) набывае асаблівае значэнне ў сітуацыі, калі нацыянальная эканоміка можа патрапіць у працяглы перыяд стагнацыі і нават рэцэсіі. Патрабуецца рэвізія старых інстытутаў і крыніц развіцця, сумесная работа па выпрацоўцы сучасных, своечасовых адказаў на ўнутраныя, рэгіянальныя і сусветныя выклікі.

У НПББ-2016 гаворка ідзе не толькі аб рэалізацыі інтарэсаў бізнесу. Мы падаём комплекс мер, дзеянняў і рашэнняў па мадэрнізацыі інстытутаў нацыянальнага суверэнітэту, умацавання сістэмы нацыянальнай бяспекі, у тым ліку эканамічнай. У гэтым асаблівае дакумента гэтага года. Грамадзянскасць і адказнасць айчыннага прадпрымальніцтва ў перыяд пашырэння крызісных з'яў у сферы вытворчасці, фінансаў, інвестыцыяў і

занятасці - гэта гатоўнасць узяць на сябе адказнасць і падзяліць цяжар рэформаў з дзяржавай і грамадствам.

"Нацыянальная платформа бізнесу-2016» - гэта дакумент не аб прыбытку, адваротным капітале, працэнтных стаўках або падатковай нагрузцы. Гэта Платформа аб справядлівасці, салідарнасці, свабодзе і адказнасці бізнесу і дзяржавы перад нашай Радзімай. Гэта Платформа патрыётаў і прафесіяналаў у сферы эканамічнай палітыкі і камерцыйнай дзейнасці. Не ўратуем нацыянальны бізнес, не разняволім народны дух прадпрымальніцтва, не створым інстытуты салідарнай эканомікі - падштурхнём Беларусь да пагрозаў суверэнітэту і годнасці.

1. БАЧАННЕ БУДУЧЫНІ БЕЛАРУСІ

У ЯКОЙ КРАІНЕ МЫ ХОЧАМ ЖЫЦЬ І ПРАЦАВАЦЬ

"Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі» з'яўляецца часткай прапанаваных сістэмных мер па стварэнні беларусі будучыні - суверэннай, шчаслівай, еўрапейскай дзяржавы.

Беларусь будучыні - гэта краіна, у якой бяспечна хадзіць па чыстых вуліцах, лёгка нараджаць і выхоўваць дзяцей, паўнаважна рэалізоўваць сябе ў прадпрымальніцтве, з адкрытай душой дапамагаць тым людзям, якія трапілі ў бяду, годна і ў дастатку сустракаць старасць.

Гэта краіна, дзе камфортна адпачываць і лёгка арганізаваць бізнес, дзе працавітаму, адказнаму, цвярозаму чалавеку лёгка знайсці працу. У ёй культура і грамадскія нормы не дапускаюць п'янства, махлярства і някаснай працы.

У нашай краіне будучага кожнаму даступныя якасная адукацыя і ахова здароўя. Мы ганарымся грамадзянскай салідарнасцю, падтрымліваем актыўны ўдзел у гуманітарных праектах і духоўным развіцці. Бізнесу выгадна і прэстыжна падтрымліваць праекты ў сферы культуры, адукацыі, спорту, развіцця турызму, дапамогі дзецям і пажылым людзям.

Мы бачым Беларусь краінай законнасці і парадку, справядлівасці і салідарнасці, партнёрства і адказнасці. У ёй выконваюцца правы чалавека, надзейныя інстытуты абароны прыватнай уласнасці, функцыянуе незалежны кампетэнтны суд, прафесійна працуюць органы правапарадку, якія карыстаюцца даверам грамадзян.

Беларусь будучыні - гэта краіна з развітай фінансавай сістэмай, сучаснымі аплатнымі сістэмамі, стабільнымі коштамі, адкрытай канкурэнцыяй банкаў, страхавых кампаній, пенсійных, інвестыцыйных, венчурных і іншых фондаў, гандлёвых сетак і рознічнага гандлю. У ёй галоўнымі матарамі эканамічнага росту з'яўляюцца кааперацыя вялікага і малога бізнесу, прамысловая субкантрактацыя, развітыя кластары, публічна-прыватнае партнёрства, дыялог бізнесу і ўлады. Вялікія кампаніі

не дыскрымінауюць малыя, а давяраюць ім выкананне заказаў. Замежныя інвестары працуюць у такіх жа ўмовах на рынку, як айчыннымя - без ільгот і прывілей па краіне паходжання.

Дзяржава канцэнтруе намаганні на распрацоўцы якасных законаў і безумоўным іх выкананні ўсімі. Выбар камерцыйных праектаў, вызначэнне шляхоў інавацыйнага развіцця, планаванне бізнесу, пошук крыніц фінансавання, вызначэнне параметраў вытворчасці і гандлю - усё гэта прэрагатыва дзелавой супольнасці. Роля дзяржавы - абараніць права ўласнасці, у тым ліку мінарытарных акцыянераў, процідзейнічаць утварэнню манаполій, не дапускаць дыскрымінацыі малога бізнесу, забяспечыць аператыўны разгляд спрэчак у судах, а таксама хуткае, безумоўнае выкананне судовых рашэнняў.

Беларусь будучыні - гэта краіна мільёнаў прыватных уласнікаў зямлі, акцый, нерухомасці, пенсійных назапашванняў і іншых формаў капіталу. Зямля з'яўляецца паўнаважным рынкавым таварам. Яна ўведзена ў камерцыйны абарот пры строгім выкананні экалагічных нормаў і стандартаў. Вытворчасцю сельскагаспадарчых тавараў займаюцца як вялікія аграпрамысловыя холдынгі, так і малыя фермерскія гаспадаркі. Іх кааперацыя дазваляе паспяхова канкурыраваць на ўнутраным і знешнім рынках.

Права ўласнасці мінарытарных акцыянераў абаронены ад неправамерных дзеянняў як уладальнікаў кантрольнага пакета, так і наёмных менеджараў. Яны ўдзельнічаюць у прыняцці ключавых для развіцця акцыянерных таварыстваў рашэнняў, у тым ліку па выплаце дывідэнтаў. Эфектыўная прававая сістэма процідзейнічае чыноўніцкай сквапнасці, «чорнаму рэйдарству» і дыскрымінацыйным практыкам вялікага бізнесу.

Беларусь будучыні - гэта краіна мадэрнізаваных вялікіх заводаў і фабрык, нашых традыцыйных крыніц эканамічнага росту. Яны працуюць на сучасным абсталяванні, выпускаюць тавары па самых патрабавальных міжнародных стандартах, фінансуюць сваю дзейнасць на рынкавых умовах. Захаванне лепшай прамысловай спадчыны прадугледжвае правядзенне сумленнай, адкрытай прыватызацыі з улікам інтарэсаў беларускіх грамадзян і малога бізнесу.

Беларусь будучыні - гэта краіна, у якой лёгка пабудаваць дом або кватэру на свой густ і адпаведна свайму ўзроўню даходаў. Развіты рынак нерухомасці, сучасная архітэктура, арыентаваныя на спажыўца працэдуры ўзгаднення праектаў, разнастайнасць крыніц фінансавання, адкрытая канкурэнцыя будаўнічых арганізацый і вытворцаў будматэрыялаў - усё гэта дазваляе ў аптымальныя тэрміны і з мінімальнымі выдаткамі вырашаць жыллёвае пытанне.

Беларусь будучыні - гэта краіна сучаснай інфраструктуры. Яна з'яўляецца вынікам паўнаважнага публічна-прыватнага партнёрства.

Якасныя аўтамабільныя дарогі, лагістычныя цэнтры, сусветныя стандарты ў чыгуначным і водным транспарце, паўнаважнае ўключэнне Беларусі ў міжнародныя авіяцыйныя патокі, будаўніцтва сучасных аэрапортаў, развіццё ўнутранай авіяцыі - усё гэта абсалютна неабходна для рэалізацыі нашай краінавай перавагі, геаграфічнага становішча ў цэнтры Еўропы.

Беларусь будучыні - гэта паўнаважны рынак энергарэсурсаў. На ім у спажываццоў ёсць выбар вытворцаў, адладжана працуюць механізмы гарантвання энергетычнай бяспекі. Мы актыўна працуем, выкарыстоўваючы паліўна-энергетычныя рэсурсы як Расіі, так і іншых краін, актыўна рэалізуючы транзітны патэнцыял і лагістычную інфраструктуру.

У Беларусі будучыні выкарыстоўваюцца перадавыя інфармацыйныя і тэлекамунацыйныя тэхналогіі. Бясплатны выкарачуткасны інтэрнэт ва ўсіх школах, універсітэтах і бібліятэках, свабодны доступ да лепшых інфармацыйных баз свету з'яўляюцца неад'емнай часткай сістэмы адукацыі, бізнес-камунацыі і зносін. Электронны ўрад дазваляе істотна палепшыць якасць паслуг для грамадзян і бізнесу, аптымізаваць бізнес-працэсы, ажыццявіць празрыстыя працэдуры дзяржаўных закупаў.

Беларусь будучыні - гэта краіна, якая знаходзіцца ў Топ-30 свету па якасці дзелавога клімату, індэксе эканамічнай свабоды, па развіцці чалавечага патэнцыялу і індэксе дабрабыту. Яна ідзе ў нагу з цывілізаваным светам. Яна актыўна ўдзельнічае ў працы вядучых міжнародных арганізацый. Яна займае годнае месца ў сістэме падзелу працы. Беларусь ганарыцца сваім нацыянальным здабыткам і ўзбагачае яго культурай сучаснасці. Дзяржава і грамадства цэняць штодзённую працу айчынных прадпрымальнікаў, заахвочваюць і стымулююць дзелавую ініцыятыву грамадзян.

Такое наша бачанне будучыні Беларусі. Рэалізацыя Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі дасць магчымасць вырашыць толькі частку задач, якія стаяць перад намі. Беларускі бізнес гатовы да паўнаважнага партнёрства з уладай і грамадзянскай супольнасцю для пабудовы Беларусі будучыні, краіны нашай мары.

2. ПРЫЯРЫТЭТНЫЯ НАПРАМКІ І ПРАПАНОВЫ РЭФАРМАВАННЯ ДЗЕЛАВОГА КЛІМАТУ КРАІНЫ Ў 2016 ГОДЗЕ

І. ДОБРАСУМЛЕННАЯ КАНКУРЭНЦЫЯ

1. Стварэнне сістэмы процідзеяння манапалістычным праявам і падтрымкі добрасумленнай канкурэнцыі праз заснаванне Дзяржаўнага агенцтва па антыванапольнай палітыцы і развіццю канкурэнцыі.

2. Узмацненне адміністрацыйнай адказнасці службовых асоб, органаў улады за парушэнне антыманапольнага заканадаўства, заканадаўства аб канкурэнцыі.

3. Забарона дзяржаўным кантралюючым і наглядным органам¹ уваходзіць у склад заснавальнікаў і ўласнікаў суб'ектаў гаспадарання. Выхад міністэрстваў і ведамстваў са складу заснавальнікаў камерцыйных арганізацый - у рамках ліквідацыі канфлікту інтарэсаў паміж рэгулярнай і кантрольнай функцыямі органаў дзяржаўнага кіравання.

4. Заканадаўчае замацаванне падзелу функцый дзяржавы як рэгулятара, уласніка, кантралёра і ліцэнзіяра, увядзенне адміністрацыйнай адказнасці службовых асоб за дзеянні, якія кваліфікуюцца як «канфлікт інтарэсаў».

5. Адмена парадку размеркавання сыравіны, тавараў і паслуг праз механізм квот і па коштах, якія істотна ніжэйшыя за рынковыя.

6. Правядзенне адзінай цэнавай палітыкі прадпрыемстваў-манапалістаў у адносінах да камерцыйных арганізацый, якія працуюць на адным сегменце рынку.

7. Прадастаўленне права дзяржаўным юрыдычным асобам, а таксама юрыдычным асобам, на рашэнне якіх можа ўплываць дзяржава, валодаючы кантрольным пакетам акцый (доляў, укладаў, паёў), страхавець свае маёмасныя інтарэсы ў страхавых арганізацыях усіх формаў уласнасці, у тым ліку і з удзелам замежнага капіталу.

8. Дэманапалізацыя нацыянальнай сістэмы перастраховання, усталяванне рынковых узаемаадносін страхоўшчыкаў і нацыянальнай перастраховачнай арганізацыі, прадастаўленне страхоўшчыкам безумоўнага права самастойна выходзіць на знешнія рынкі перастраховання.

9. Ліквідацыя нарматыўных практык, якія дазваляюць пэўныя віды страхавання выключна дзяржаўным страхавым арганізацыям і (або) страхавым арганізацыям, у статутных фондах якіх больш за 50 працэнтаў доляў (акцый з правам голаса) знаходзяцца ва ўласнасці Рэспублікі Беларусь.

10. Распрацоўка нарматыўна-прававой базы для развіцця сістэмы небанкаўскага фінансавання суб'ектаў гаспадарання, у прыватнасці - некамерцыйных крэдытных арганізацый, фінансавых, факторынговых, інвестыцыйных кампаній, крэдытных арганізацый, якія выдаюць пазыкі пад

---

¹ КДК, Нацыянальны банк, Міністэрства фінансаў, Міністэрства эканомікі, Адміністрацыя Прэзідэнта, Міністэрства архітэктуры і будаўніцтва, Міністэрства ўнутраных спраў, Міністэрства аховы здароўя, Міністэрства інфармацыі, Міністэрства лясной гаспадаркі, Міністэрства адукацыі, МНС, Міністэрства сувязі і інфарматызацыі, Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання, Міністэрства гандлю, Міністэрства прамысловасці.

заклад рухомай маёмасці, пазыкова-зберагальных таварыстваў, паштова-ашчадных кас, крэдытных саюзаў, узаемных фондаў і траставых кампаній.

11. Усталяванне адзінага нарматыву мэтавых адлічэнняў, якія робяць заказчыкі (забудоўшчыкі) ад кошту будаўніча-мантажных работ (БМР) па аб'ектах будаўніцтва на фінансаванне інспекцый Дэпартаменту кантролю і нагляду за будаўніцтвам, Дзяржаўнага камітэта стандартызацыі, незалежна ад крыніцы фінансавання.

12. Аказанне дзяржаўнай фінансавай падтрымкі суб'ектам гаспадарання выключна на конкурснай аснове, незалежна ад формы ўласнасці.

13. Усталяванне адзіных правіл ліцэнзавання для арганізацый, якія ажыццяўляюць медыцынскую дзейнасць, незалежна ад формы ўласнасці, шляхам унясення змяненняў у Палажэнне аб ліцэнзаванні асобных відаў дзейнасці, зацверджанага Указам Прэзідэнта № 450 ад 01.09.2010 г. «Аб ліцэнзаванні асобных відаў дзейнасці», уключаючы ліцэнзаванне медыцынскай дзейнасці дзяржаўных арганізацый аховы здароўя.

14. Ліквідацыя практыкі прадастаўлення індывідуальных ільгот айчынным і замежным інвестарам (кропкавае лгатаванне).

15. Усталяванне ў заканадаўстве максімальна дапушчальных тэрмінаў аплаты бюджэтных абавязацельстваў, прадугледжаных дагаворамі, заключанымі па выніках правядзення працэдур дзяржаўных закупаў.

II. ЭФЕКТЫЎНАЯ ДЭБЮРАКРАТЫЗАЦЫЯ

16. Ліквідацыя абавязковага характару асартыментнага пераліку тавараў суб'ектам малога і сярэдняга прадпрымальніцтва для аб'ектаў рознічнага гандлю гандлёвай плошчай да 300 кв. метраў і грамадскага харчавання - да 60 пасадачных месцаў.

17. Адмова ад падвойнага рэгулявання тарыфаў на платныя стаматалагічныя і дыягнастычныя паслугі, абмежаваўшы іх толькі гранічным узроўнем рэнтабельнасці, з далейшым выдаленнем гэтых паслуг з Пераліку платных медыцынскіх паслуг, тарыфы на якія рэгулююцца дзяржавай.

18. Прадастаўленне ацэншчыку недзяржаўнай формы ўласнасці права ацэньваць дзяржаўную маёмасць (актывы) і зямлю.

19. Выключэнне з Палажэння аб ліцэнзаванні, зацверджанага Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 450 ад 01.09.2010г., права ліцэнзуючага органа на прыпыненне або спыненне дзеяння ліцэнзіі без папярэдняга прыняцця рашэнняў аб прадастаўленні тэрміну для ліквідацыі выяўленых парушэнняў; прыняцце нормы, згодна з якой пры выяўленні парушэння (у частцы ліцэнзіі) меры адказнасці прымяняюцца толькі ў гэтай частцы, з захаваннем дзеяння ліцэнзіі ў пакінутай частцы; усталяванне нормы, згодна

з якой рашэнне аб спыненні дзеяння і ануляванні ліцэнзій адбываецца толькі на падставе рашэння суда.

20. Спрашчэнне, патанненне працэдуры выдачы дазвалаў на размяшчэнне сродкаў вонкавай рэкламы, скасаванне паняцця «пашпарт вонкавай рэкламы».

III. РЕГУЛЯТАРНАЯ АПТЫМІЗАЦЫЯ

21. Адмена павышаючых каэфіцыентаў да базавых ставак падатку на нерухомасць і падатку на зямлю.

22. Перагляд падатковай базы зямельнага падатку, правядзенне «дэдаларызацыі», рэвізія методыкі вызначэння кадастравага кошту зямлі.

23. Зніжэнне ставак арэнднай платы, адмена павышаючых каэфіцыентаў у памяшканнях дзяржаўнай і камунальнай уласнасці, пераход на аплату арэнды і эксплуатацыйных паслуг па факце, без прымянення практыкі авансавых плацяжоў.

24. Выключэнне з падатковай базы сум, камунальных расходаў, якія кампенсуюцца арэндадаўцу (лізінгадаўцу), не ўключаных у арэндную плату для арганізацый і індывідуальных прадпрымальнікаў, якія прымяняюць спрощаную сістэму падаткаабкладання.

25. Прыкладзенне мер адміністрацыйнага пакарання ў галіне прадпрымальніцкай дзейнасці ў адпаведнасці з памерам нанесенай дзяржаве або грамадству шкоды, ступенню грамадзкай небяспекі і з маштабамі дзейнасці суб'ектаў гаспадарання. Усталяванне ў КоАП Беларусі асобных нормаў гранічных штрафаў для суб'ектаў малога прадпрымальніцтва.

26. Зніжэнне падатковай нагрузкі. Усталяванне мараторыю на ўвядзенне новых падаткаў, збораў, пошлін, абавязковых непадатковых плацяжоў, а таксама памеру і парадку іх аплаты.

27. Выключэнне з раздзелу «Даходы рэспубліканскага бюджэту» Закона аб бюджэце устаноўленых паказчыкаў даходаў ад збору штрафаў і рэалізацыі канфіскаванай маёмасці.

28. Дадаць да крытэрыяў аднясення да суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва крытэрыі выручкі ад рэалізацыі тавараў і паслуг, у аб'ёме і ў эквіваленце да \$ 10 млн. - Для малых прадпрыемстваў, да \$ 50 млн. - для сярэдніх прадпрыемстваў, да \$ 2 млн. - для мікраарганізацый.

29. Абмежаванне памеру тарыфаў на інкасацыю наяўных грошай банкамі, паслугі эквайрынгу - да ўзроўню не вышэй за 0,5% ад сумы.

30. Адмена забароны на ажыццяўленне авансавых плацяжоў на набыццё імпортных тавараў і паслуг камерцыйнымі арганізацыямі і індывідуальнымі прадпрымальнікамі.

31. Адмена права спісання сродкаў з рахункаў арганізацый па інкасавых распараджэннях кантрольных, наглядных і фінансавых органаў без пастановы суда.

32. Зніжэнне тарыфаў аплаты праезду (у сістэме Beltoll) па платных дарогах пасажырскаму і грузавому транспарту грузападымальнасцю да 5 тон, ліквідацыя практыкі прывязкі тарыфа да еўра.

33. Адмена патрабавання запаўнення суб'ектамі гаспадарання і падачы ў Міністэрства па падатках і зборах Рэспублікі Беларусь рээстра звестак пра ўжыванне стаўкі ПДВ у памеры нуль (0) працэнтаў у адпаведнасці з Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь №358 ад 11 жніўня 2011 года "Аб стымуляванні рэалізацыі тавараў».

34. Адмена платы за паслугі, звязаныя з падачай у падатковыя органы падатковых дэкларацый (разлікаў) у выглядзе электроннага дакумента.

35. Адмена абмежаванняў па выкарыстанні спрошчанай сістэмы падаткаабкладання, якія тычацца арганізацый, 25% статутнага капіталу якіх належыць іншым юрыдычным асобам.

36. Забарона на ўвядзенне нормы 90-дзённай адтэрміноўкі прыняцця ўвазнага ПДВ да вылічэння па таварах, якія імпартуюцца.

37. Адмена льготы па выплаце ПДВ пры рэалізацыі лесаматэрыялаў лягасамі па іх лесагаспадарчай дзейнасці, стварэнне роўных падатковых рэжымаў на рынку лесанарыхтоўкі для арганізацый усіх формаў уласнасці.

38. Спагнанне падаткаў, збораў (пошлін), пені за кошт сродкаў дэбітараў плацельшчыка ў выпадках, калі гэтыя дэбітары з'яўляюцца дзяржаўнымі прадпрыемствамі (прадпрыемствамі з доляй ўласнасці дзяржавы).

39. Вызваленне фізічных асоб ад выплаты падаходнага падатку з сум, накіраваных на медыцынскую дапамогу для сябе або блізкіх сваякоў (сацыяльны вылік).

40. Адмена нормы заканадаўства, згодна з якой працуючаму пенсіянеру памяншаецца памер пенсіі.

41. Забеспячэнне зніжэння пенсійнай страхавой нагрузкі на наймальнікаў шляхам пераразмеркавання абавязковых сацыяльных адлічэнняў паміж працадаўцам і наёмным работнікам.

42. Скарачэнне стаўкі адлічэння ад фонду зароботнай платы сродкаў па абавязковаму страхаванню ад няшчасных выпадкаў на вытворчасці і прафесійных захворванняў да 0,1%.

43. Аднясенне часткі расходаў наймальніка пры аплаце медыцынскай дапамогі для супрацоўнікаў непасрэдна арганізацыі, якая аказвае платныя медыцынскія паслугі, на затраты па вытворчасці і рэалізацыі прадукцыі, тавараў (работ, паслуг), што ўлічваюцца пры падаткаабкладанні, у рамках нарматыву сродкаў, што накіроўваюцца наймальнікам на добраахвотнае страхаванне медыцынскіх расходаў (5% ад фонду зароботнай платы).

44. Адмена практыкі штогадовага пацверджання сертыфіката ўласнай вытворчасці ў ТПП на ўсё перыяд функцыянавання гэтай

вытворчасці на прадпрыемстве і практыкі атрымання сертыфіката на выкананне асобных работ і паслуг іншым арганізацыям.

45. Адмена практыкі атрымання вытворцам сертыфіката паходжання (СТ-1) у ТПП на кожную партыю тавару, калі ў яго не ўносілася істотных змен, якія прывялі да змены асноўных параметраў і характарыстык.

46. Распрацоўка і прыняцце новай рэдакцыі «Палажэння аб парадку выдачы сертыфікатаў прадукцыі (работ, паслуг) уласнай вытворчасці», зацверджанай Пастановай Савета Міністраў № 1520 ад 20.10.2010 з улікам практыкі развіцця субкантрактацыі і прамысловай кааперацыі, а таксама інтэграцыі Беларусі ў сусветную сістэму падзелу працы.

47. Прызнанне Рэспублікай Беларусь сертыфікатаў адпаведнасці і іншых дакументаў, якія пацвярджаюць адпаведнасць прадукцыі абавязковым патрабаванням, выдадзеных дзяржавамі - ўдзельнікамі Мытнага Саюза, Еўрапейскага Саюза, ЗША і краінамі, з якімі заключаны адпаведныя міжнародныя дагаворы без дадатковых працэдур.

48. Зніжэнне кваліфікацыйных патрабаванняў, што прад'яўляюцца да юрыдычных асобаў, суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва, пры атрыманні атэстатаў адпаведнасці для ажыццяўлення дзейнасці па будаўніцтве аб'ектаў 1-4 класа складанасці, устаноўленых Пастановай Міністэрства архітэктуры і будаўніцтва Рэспублікі Беларусь ад 02.05. 2014 № 25, для атрымання другой катэгорыі атэстата на выкананне функцый Генпадрадчыка па наяўнасці штатных работнікаў да 70 чалавек; па наяўнасці асноўных сродкаў да 30000 базавых велічынь.

49. Выдаленне з профілю рызыкі, якая прадугледжвае правядзенне мытнымі органамі дадатковай праверкі мытнага кошту тавараў, што пастаўляюцца па прамых кантрактах з іх вытворцам, а таксама ў выпадку, калі мытны кошт тавараў ужо быў даказаны ў бягучым годзе.

50. Стварэнне электроннага рэестра адміністрацыйных працэдур у дачыненні да юрыдычных асоб і індывідуальных прадпрымальнікаў.

IV. ЭКАНАМІЧНАЯ БЯСПЕКА,

ІНСТЫТУТЫ РОСТУ І РАЗВІЦЦА

51. Усталяванне гранічнага ўзроўню падатковых даходаў органаў дзяржаўнага кіравання, уключна з ФСАН: у 2017 г. - у памеры 30% ВУП, у 2018 г. - 27% ВУП.

52. Ажыццяўленне эфектыўнай антыінфляцыйнай палітыкі, зніжэнне індэксу спажывецкіх цэн у 2016 г. да ўзроўню не вышэй за 5%.

53. Абмежаванне аб'ёму ільготных крэдытаў у агульным аб'ёме крэдытавання да 20%.

54. Памяншэнне адлічэнняў у фонд абавязковых рэзерваў па сродках у нацыянальнай і замежных валютах да 5%.

55. Прыняцце заканадаўчай базы для развіцця фінансавых аперацый наўпрост паміж крэдытарамі і пазычальнікамі праз анлайн пляцоўкі, абмінаючы банкаўскія ўстановы.

56. Стварэнне органамі дзяржаўнага кіравання умоў для выхаду на свабоднае курсаўтварэнне і прадказальную манетарную палітыку.

57. Увядзенне на 5 гадоў мараторыя на змяненне ўмоў гаспадарання для айчынных і замежных інвестараў, якія пагаршаюць іх становішча (падатковае, мытнае, зямельнае, валютнае рэгуляванне, ліцэнзаванне і сертыфікацыя).

58. Прадастаўленне права нацыянальным і замежным інвестарам набываць зямлю ў прыватную ўласнасць і ўключаць яе ў камерцыйны абарот, у тым ліку выкарыстоўваць у закладных аперацыях.

59. Прававая трансфармацыя ААТ «Банк развіцця» ў структуру па фінансавым, структурным і інстытуцыянальным аздаруленні эканомікі Беларусі, а таксама па садзейнічанні ў стварэнні новых крыніцаў развіцця і росту.

60. Укараненне механізму аператыўнага заліку даўгавых абавязацельстваў, крыніцай пагашэння якіх з'яўляюцца бюджэтныя (казначэйскія) сродкі, у кошт плацяжоў у бюджэт.

61. Вяртанне права суб'ектам гаспадарання прымяняць на свой выбар уліковую палітыку «па аплаце» з мэтай папаўнення іх абаротных сродкаў.

62. Увядзенне ў Закон «Аб нарматыўных прававых актах Рэспублікі Беларусь» артыкула аб абавязковай ацэнцы рэгулюючага ўздзеяння праектаў нарматыўных прававых актаў.

63. Распрацоўка і прыняцце метадыкі ацэнкі рэгулюючага ўздзеяння нарматыўных прававых актаў у дачыненні да адміністрацыйных працэдур для камерцыйных арганізацый.

64. Распрацоўка і прыняцце метадычных рэкамендацый па арганізацыі карпаратыўнага кіравання ў гаспадарчых таварыствах з удзелам дзяржавы на аснове вопыту краін АЭСР (Арганізацыя эканамічнага супрацоўніцтва і развіцця).

V. СУМЛЕННАЯ ПРЫВАТЫЗАЦЫЯ

65. Прыняцце нарматыўнага прававога акта аб абавязковай прыватызацыі стратных малых і сярэдніх дзяржаўных камерцыйных арганізацый у сферы рознічнага гандлю, бытавых паслуг, лёгкай прамысловасці, дрэваапрацоўчай прамысловасці, вытворчасці гумовых і пластмасавых вырабаў, будаўнічых матэрыялаў - да 2017/01/01 г.

66. Заканадаўча замацаваць у абавязкі арэндадаўца абмежаваны закрыты пералік умоў для адмовы і ўсталяванага парадку яго абгрунтавання па адчужэнні суб'екта гаспадарання (па яго заяве), арандаванага ім больш за тры гады нерухомай маёмасці, якая знаходзіцца ў дзяржуласнасці і ва ўласнасці ААТ, 50 і больш працэнтаў акцый якіх знаходзіцца ў дзяржаўнай

уласнасці, а таксама ўстанаўленне адказнасці службовых асоб за неабгрунтаваную адмову або непрыняцце рашэння аб адчужэнні адпаведнай маёмасці.

67. Забеспячэнне на адкрытай конкурснай аснове перадачы ў давернае кіраванне, як маёмасных комплексаў, нізкарэнтабельных і стратных прадпрыемстваў прыватным суб'ектам гаспадарання.

68. Стварэнне агульнадаступнага актуальнага кадастру інвестыцыйных пляцовак, забяспечаных неабходнай інфраструктурай, з поўнай інфармацыяй для інвестараў.

69. Прыняцце акта заканадаўства, які вызначае паняцце «рэйдарства», а таксама інструменты і механізмы процідзеяння яму.

70. Правядзенне амністыі капіталу.

VI. АДКАЗНАЕ ПАРТНЁРСТВА

71. Стварэнне Інстытута упаўнаважанага па абароне правоў прадпрымальнікаў (амбудсмена) пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь. Кандыдатуры на дадзены пост падаюцца на зацвярджэнне кіраўніку дзяржавы дзелавой супольнасцю.

72. Забеспячэнне ўдзелу аб'яднанняў прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў (саюзаў і асацыяцый) у распрацоўцы дзяржаўнай эканамічнай палітыкі, а таксама ў вызначэнні параметраў бюджэтнай палітыкі на ўсіх узроўнях.

73. Забеспячэнне ў складзе Грамадска-кансультатыўных саветаў пры органах дзяржаўнай улады і кіравання не менш за 50% прадстаўнікоў суб'ектаў прадпрымальніцкай дзейнасці, іх аб'яднанняў (саюзаў і асацыяцый).

74. Забеспячэнне поўнай празрыстасці даходаў і выдаткаў усіх арганізацый дзяржаўнага кіравання - з публікацыяй вынікаў на сайтах гэтых органаў да 1 сакавіка года, наступнага за справаздачным.

75. Размяшчэнне на сайце Міністэрства фінансаў Рэспублікі Беларусь поўнай, дэтальнай інфармацыі пра мінулыя, сапраўдныя і будучыя бюджэтныя выдаткі органаў дзяржаўнага кіравання ў рамках бюджэтнага працэсу.

76. Забеспячэнне суб'ектам малога прадпрымальніцтва - рэзідэнтам Рэспублікі Беларусь - гарантаванай квоты пры дзяржаўных закупках - не ніжэй за 10% - па ўсіх відах тавараў, работ і паслуг, якія яны ў стане даць.

77. Прыняцце Закона Рэспублікі Беларусь "Аб самарэгуляваных арганізацыях».

78. Стварэнне сістэмы дэпазітнага збору спажывецкай упакоўкі, якая была ў карыстанні. Кіруючая арганізацыя дадзенай сістэмы павінна працаваць на прынцыпах самарэгулявання.

79. Прадастаўленне суб'ектам гаспадарання права ўключаць сумы ўступных і членскіх узносаў, якія пералічваюцца імі ў некамерцыйныя аб'яднанні і грамадскія арганізацыі прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў, у

затраты па вытворчасці і рэалізацыі тавараў (работ, паслуг), у памеры не больш за 500 базавых велічынь у год.

80. Вяртанне для грамадскіх і некамерцыйных аб'яднанняў прадпрымальнікаў і прамыслоўцаў (саюзаў і асацыяцый) права прымяняць паніжальны каэфіцыент 0,1 да ставак арэнднай платы.

81. Прыняцце закона Рэспублікі Беларусь "Аб дабрачыннасці», з увядзеннем нормы лгатавання па падатку на прыбытак для арганізацый, якія аказваюць спонсарскую дапамогу некамерцыйным і грамадскім арганізацыям, дзіцячым дамам, аб'ектам культуры і мастацтва, адукацыі, спорту, рэлігійным абшчынам, афіцыйна зарэгістраваным у Рэспубліцы Беларусь.

82. Правядзенне штогадовых адкрытых парламенцкіх слуханняў, а таксама слуханняў у абласных (гарадскіх, раённых) саветах дэпутатаў па пытанні стану, тэндэнцый і праблем развіцця прадпрымальніцтва, з удзелам бізнес-саюзаў і асацыяцый.

83. Накіроўваць не менш за 3% ад агульнага аб'ёму падаткаў, якія паступаюць у мясцовыя бюджэты ад суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва, на падтрымку малога і сярэдняга прадпрымальніцтва.

84. Кампенсацыя дзяржавай расходаў наймальнікаў на навучанне і перакваліфікацыю новых работнікаў, прынятых у рамках аптымізацыі працоўнай сілы, у дзяржаўным камерцыйным сектары.

85. Распрацоўка канцэпцыі бесперапыннай прафесійна-тэхнічнай адукацыі ў краіне на аснове нямецкага вопыту дуальнай адукацыі. Вызначэнне структуры працадаўцаў асноўнымі заказчыкамі ў сістэме адукацыі.

86. Дапоўніць Закон Рэспублікі Беларусь ад 10 студзеня 2000 года "Аб нарматыўных прававых актах Рэспублікі Беларусь» асобным артыкулам аб уступленні ў сілу нарматыўных прававых актаў, якія замацоўваюць і (або) змяняюць умовы вядзення бізнесу, не раней чым праз шэсць месяцаў пасля афіцыйнага апублікавання, за выключэннем актаў, якія паляпшаюць прававое становішча суб'ектаў прадпрымальніцкай дзейнасці.

87. Стварэнне сістэмы страхавання ад беспрацоўя, павышэнне памеру дапамогі па беспрацоўі да ўзроўню бюджэту пражытачнага мінімуму, зняцце адміністрацыйных абмежаванняў на аптымізацыю працоўнай сілы камерцыйнымі арганізацыямі.

3. МЕХАНІЗМЫ І ІНСТРУМЕНТЫ

РЭАЛІЗАЦЫЯ НАЦЫЯНАЛЬНАЙ

ПЛАТФОРМЫ БІЗНЕСУ БЕЛАРУСІ - 2016

Для рэалізацыі Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі-2016 года выкарыстоўваюцца наступныя механізмы і інструменты:

1. Арганізацыя работы Каардынацыйнага савета па развіцці і прасоўванні Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі.

2. Вылучэнне дзелавой супольнасцю Беларусі кандыдатуры амбудсмэна па абароне правоў прадпрымальнікаў, кандыдатур у склад Саветаў па развіцці прадпрымальніцтва, рабочых груп, грамадска-кансультатыўных саветаў усіх узроўняў.

3. Каардынацыя работы ўсіх дзеючых грамадскіх аб'яднанняў прадпрымальнікаў, саветаў па прадпрымальніцтву пры органах ўлады, галіновых і рэгіянальных бізнес-асацыяцый па пытаннях рэалізацыі палажэнняў Платформы.

4. Арганізацыя эфектыўнай працы грамадска-кансультатыўных і экспертных саветаў пры рэспубліканскіх і мясцовых органах улады і кіравання. Навучанне удзельнікаў саветаў.

5. Удзел прадстаўнікоў бізнес-асацыяцый у дзейнасці кансультатыўных і экспертных саветаў, створаных пры кіруючых органах ЕАЭС Арменіі, Беларусі, Казахстана, Расіі, Кыргызстана.

6. Адкрытае інфармацыйнае суправаджэнне ўсіх этапаў прасоўвання палажэнняў і прапаноў Платформы.

7. Узгадненне кансалідаванай пазіцыі бізнес-супольнасці праз узаемныя кансультацыі, «круглыя сталы», апытанні, арганізацыю грамадскага і карпаратыўнага дыялогу.

8. Удзел прадстаўнікоў бізнес-асацыяцый у ацэнцы рэгулюючага ўздзеяння (АРУ) заканадаўчых актаў ЕАЭС Арменіі, Беларусі, Казахстана, Расіі, Кыргызстана.

9. Азнаямленне з пазіцыяй дзелавой супольнасці ў органах заканадаўчай улады і мясцовага самакіравання праз правядзенне слуханняў па сістэмных і адмысловых праблемах развіцця прадпрымальніцтва, пытаннях сацыяльнага партнёрства і сацыяльна-эканамічнай палітыкі, публічна-прыватнага партнёрства (PPP), публічна-прыватнага дыялогу (PPD).

10. Падрыхтоўка паправак і прапаноў у існуючыя нарматыўныя правыя акты і тыя, якія рыхтуюцца, падача іх у органы дзяржаўнай улады і кіравання, мясцовага самакіравання.

11. Удзел у кансультацыях з органамі дзяржаўнай улады, у тым ліку на пасяджэннях рабочых груп, міжведамасных камісій, грамадскіх і экспертных саветаў.

12. Арганізацыя фокус груп, аналітычных ці іншых экспертных фарміраванняў для вывучэння меркавання прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў па заканадаўчых прапановах дзелавой супольнасці, распрацоўцы дзяржаўных праграм і стратэгіі развіцця з мэтай павышэння канкурэнтаздольнасці бізнесу і нацыянальнай эканомікі.

13. Арганізацыя пастаянна дзеючых рэгіянальных дыскусійных пляцовак для малога і сярэдняга бізнесу і прадпрымальнікаў, маніторынг сітуацыі ў малым і сярэднім прадпрымальніцтве, садзейнічанне росту буйнога нацыянальнага прыватнага бізнесу.

14. Правядзенне акцый антыкарупцыйнай накіраванасці, пазіцыянаванне бізнес-супольнасці як **ворага** хабараў, ценявой эканомікі, махлярства і кумаўства, «рэйдарства», нядобрасумленнай канкурэнцыі і манапалізму.

15. Правядзенне экспертызы праектаў заканадаўчых актаў на супрацьдзеянне манапалізму, антыкарупцыйнасць, адназначнае ўспрыманне, здзяйсняльнасць, адпаведнасць Дырэктыве Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 4 (унясенне прапаноў у планы яе рэалізацыі).

16. Падтрымка прадпрымальнікаў у судовых і адміністрацыйных спрэчках з органамі дзяржаўнага кіравання і кантролю ў выпадках незаконнага прымянення штрафаў і пакаранняў і інш., пашырэнне практыкі выкарыстання трацейскіх судаў пры саюзах і асацыяцыях, медыяцыі.

17. Шырокі распаўсюд інфармацыйных рэсурсаў аб эканоміцы, умовах вядзення бізнесу, дзейнасці бізнес-асацыяцый, размяшчэнне на сайтах, інфармацыйных парталах матэрыялаў па прадстаўленні інтарэсаў бізнесу, магчымасцяў яго развіцця, абароны і самаабароны ў Беларусі, краінах ЕАЭС, у іншых краінах свету.

18. Штогод правядзенне конкурсу «Лепшы горад, раён, вобласць для бізнесу Беларусі».

19. Правядзенне рэспубліканскага конкурсу «Лепшы адвокасі-лідар года».

20. Правядзенне рэспубліканскага конкурсу «Лепшая беларуская бізнес-асацыяцыя (саюз) года».

21. Падтрымка правядзення Нацыянальнага конкурсу «Прадпрымальнік года» (сумесна з Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь).

22. Міжнародны конкурс "Прадпрымальнік года 2016» у Беларусі (EYEntrepreneurOfTheYear).

23. Стварэнне бізнес-асацыяцыямі і кансалтынгавымі кампаніямі ўніверсальнага алгарытму эфектыўнага кіравання вытворчых прадпрыемстваў і комплексаў у перыяд крызісаў і пост-крызісных перыядаў. Накіраванне ў Адміністрацыю Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь і Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь распрацаванай пакрокавай мадэлі ўкаранення прапаноў (праграм).

24. Падтрымка правядзення прафесійных конкурсаў майстэрства і вызначэння лепшых па прафесіі, конкурсаў Брэнд года, «Лепшы прадпрымальнік», «Чалавек Справы» і інш.

25. Правядзенне два разы на год даследавання 500 прадпрыемстваў і ІІІ для вызначэння «Індэкса дзелавога аптымізму прыватнага бізнесу Беларусі» (ІДА).

26. Арганізацыя ўзгодненых дзеянняў з бізнес-асацыяцыямі Расіі, Арменіі, Кыргызстана і Казахстана па пытаннях прасоўвання прапановы Платформы і высвятлення пазіцыі бізнес-асацыяцыі краін-партнёраў па ЕАЭС.

27. Накіраванне тэксту Платформы-2016 урадам Расіі, Арменіі, Кыргызстана і Казахстана для ўліку пазіцыі дзелавой супольнасці Беларусі і выпрацоўкі адзінай эканамічнай палітыкі па ўмацаванні патэнцыялу бізнесу ЕАЭС.

28. Накіраванне тэксту Платформы-2016 міжнародным арганізацыям, якія ажыццяўляюць узаемадзеянне з Рэспублікай Беларусь, для ўліку ацэнак і прапановы дзелавой супольнасці і прыватнага бізнесу Беларусі.

29. Удзел прадстаўнікоў аб'яднанняў прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў Беларусі ў праграмах «Усходняга партнёрства», праектах развіцця міжрэгіянальнага і трансгранічнага супрацоўніцтва, народнай дыпламатыі, гуманітарных і культурных праектах.

30. Арганізаваць давядзенне аналітычных ацэнак і прапановы НПББ у маладзёжным асяроддзі (навучэнцаў школ і каледжаў, студэнтаў ВУ і маладых спецыялістаў) з мэтай фарміравання аб'ектыўных уяўленняў аб праблемах і перспектывах развіцця прадпрымальніцтва ў Рэспубліцы Беларусь, падтрымка эканамічных ініцыятыў і праектаў моладзі як будучыні нашай краіны.

4. АНАЛІЗ ПРЫЧЫН КРЫЗІСНЫХ З'ЯЎ

Ў ЭКАНОМІЦЫ БЕЛАРУСІ

(Прадстаўлены на XVII Асамблеі дзелавых колаў

Рэспублікі Беларусі 2 сакавіка 2016 года)

2015 год стаў асаблівым перыядам у гісторыі Рэспублікі Беларусь. Краіна аказалася ў квадракрызісе. Сістэмны, структурны, цыклічны і кан'юнктурны крызісы ўзмацніліся вострым дэфіцытам высокакваліфікаваных кадраў у органах дзяржаўнага кіравання. Яны дзейнічалі раз'яднана, а не як каманда аднадумцаў. Такое небяспечнае супадзенне крызісных з'яў не толькі заблакавала традыцыйныя крыніцы росту і развіцця. Істотна саслаблі асновы суверэнітэту і эканамічнай бяспекі Беларусі. У дзеяннях беларускіх уладаў дамінавала логіка паводзінаў, уласцівая рэжыму ваеннага становішча ў эканоміцы. Пры адсутнасці бачання і стратэгіі развіцця краіны, выключэнні з працэсу нацыянальнага дыялогу значнай часткі бізнесу і грамадства якасць і эфектыўнасць

рашэнняў, што прымаюцца ўладамі, рэзка зніжалі здольнасць Рэспублікі Беларусь супрацьстаяць небяспечным крызісным з'явам.

2015 год быў страчаны для сістэмнага рэфармавання эканомікі. Пагоршылася структура капіталу. Захаваліся макраэканамічная разбалансіроўка і перакос эканомікі ў бок фінансавага сектара. Вырасла напружанне на рынку працы. Павялічылася падатковая і рэгулятарная нагрузка на бізнес. Зменшылася аплатная дысцыпліна. Прыкметна знізілася канкурэнтаздольнасць беларускіх тавараў. Павялічыліся тэмпы дэіндустрыялізацыі. Хранічным стаў дэфіцыт прамых замежных інвестыцый. Не былі выраўненыя ўмовы гаспадарання для малога і сярэдняга бізнесу. Пашырылася зона матэрыяльнага недазябеспячэння хатніх гаспадарак. Паглыбіўся крызіс недаверу бізнесу і ўлады.

Сістэма грамадскіх, дзяржаўных і эканамічных інстытутаў, адносін і механізмаў кіравання стала неканкурэнтнай, неэфектыўнай і затратнай. Структура беларускай эканомікі перастала адпавядаць рэальнаму попыту і стану рэгіянальнага і сусветнага рынку. Востры дэфіцыт паўнаўраўнаважанага дыялогу паміж бізнесам, грамадствам і ўладай, захаванне моцна цэнтралізаванай сістэмы прыняцця эканамічных рашэнняў, неспрыяльныя прававыя ўмовы для развіцця прыватнага прадпрыемства, няроўныя ўмовы гаспадарання, гандлёвы і фінансавы пратэкцыянізм, шырокае распаўсюджванне манапалістычных практык, дыскрымінацыя МСБ пры актыўных спробах уладаў захаваць старую структуру капіталу інструментамі грашова-крэдытнай і бюджэтна-падатковай палітыкі прывялі да «амярцвення» капіталу (складскія запасы, **нескарыстаныя** сродкі вытворчасці, дэбіторская запазычанасць) і яшчэ большага яго скажэння.

Цыклічны крызіс выяўляецца ў неадпаведнасці патрэбаў паскарэння новых тэхналогій, назапашванні інвестыцыйных памылак, павелічэнні аб'ёму невыкарыстоўваемых сродкаў вытворчасці, інтэнсіфікацыі канкурэнцыі ў сусветнай эканоміцы, курсе беларускіх уладаў на захаванне традыцыйных вытворчасцей за кошт нярынкавых формаў падтрымкі. Ён ахапіў вытворцаў у сыравінных сектарах эканомікі, машынабудаванні, аўтамабілебудаванні, лёгкай прамысловасці, металургіі, а таксама ў сектарах вытворчасці іншых інвестыцыйных тавараў.

Кан'юнктурны крызіс выяўляецца ў падзенні попыту на ўнутраным рынку, а таксама на традыцыйных для Беларусі рынках Расіі і Украіны - у сувязі з ваеннымі канфліктамі, санкцыямі і мерамі нетарыфнага рэгулявання. Яго пагоршылі нізкая аплатная дысцыпліна ўнутры краіны, востры дэфіцыт абаротнага капіталу пры высокіх бар'ерах доступу да пазыковых рэсурсаў, неадэкватны ўзровень якасці маркетынгу, брэндыву і кіравання выдаткамі.

Назавём асноўныя прычыны таго, што беларуская эканоміка трапіла ў беспрэцэдэнтны для Рэспублікі Беларусь квадракрызіс.

Прычына № 1 - празмерная цэнтралізацыя прыняцця інвестыцыйных, вытворчых і спажывецкіх рашэнняў. Самі ўлады прызнаюць высокую ступень нявызначанасці рынкаў, абвастрэнне канкурэнцыі ў глабальнай эканоміцы, высокую хуткасць укаранення новых тэхналогій, рэвалюцыйныя змены ў камунікацыях, інфармацыі і вытворчасці. У такой сітуацыі празмерная канцэнтрацыя капіталу, рэсурсаў і маёмасці ў руках дзяржавы непазбежна вядзе да здзяйснення грубых памылак.

Прычына № 2 - ступень залежнасці Беларусі ад Расіі - гэта вынік пагарджання еўрапейскім рынкам, ігнараванне важнейшых працэсаў інтэграцыі ў глабальную эканоміку свету. Наша краіна з 1993 года вядзе перамовы аб уступленні ў СГА. Мы да гэтага часу не атрымалі статус краіны з рынкавай эканоміяй. Беларускія ўлады не праяўляюць належнай актыўнасці для зніжэння і ліквідацыі бар'ераў на ўваход беларускіх тавараў на рынак ЕС.

Прычына № 3 - жорсткае цэнавае рэгуляванне, якое дэзарыентуе крэдытораў, вытворцаў і прадпрымальнікаў на рынку тавараў і паслуг. Цэны ў Беларусі не могуць паўнаважна выконваць каардынуючую, інфармацыйную функцыі. Ручное кіраванне цэнамі павялічвае інвестыцыйныя, фінансавыя і спажывецкія памылкі.

Прычына № 4 - блакіроўка прыватнай уласнасці, як асноўнага цывілізацыйнага інстытута. Дэ-факта ў Беларусі ёсць інстытут часовых кіраўнікоў актывамі і маёмасцю, якія дэ-юрэ з'яўляюцца прыватнымі. Але ні адзін прыватны ўласнік не можа адчуваць сябе ў 100-працэнтнай маёмаснай бяспецы. Таму ў краіне дамінуе логіка дачаснікаў, скажоная сістэма кіравання рызыкамі і звужаныя гарызонты рэалізацыі камерцыйных праектаў.

Прычына № 5 - інвестыцыйная дэзарыентацыя. Беларускія ўлады зрабілі стаўку на дзяржаўныя інвестыцыі ў вялікія праекты, якія рэалізуюцца на прадпрыемствах, заснаваных яшчэ ў савецкія часы. Гэта заснавана на міфе, што лепш цэнтралізавана ўкласці вялікія грошы ў 100 - 150 буйных праектаў, чым стварыць умовы для таго, каб у краіну прыйшлі сотні тысяч малых інвестараў з прыватнымі сродкамі. Такі падыход да інвестыцыйнай палітыкі стаў адной з прычын высокай канцэнтрацыі крызісных з'яў у Беларусі ў 2015 - 2016 гг.

Прычына № 6 - блакіроўка інстытута банкруцтва дзяржаўных прадпрыемстваў і адмова ад ліквідацыі інвестыцыйных і вытворчых памылак. У Беларусі сфармавалася ўстойлівая група камерцыйна бесперспектыўных прадпрыемстваў, якія ператварыліся ў калектыўны бюджэтны «пыласос». У 2015 годзе гэтыя прадпрыемствы пагоршылі макраэканамічную нестабільнасць і няроўнасць умоў гаспадарання.

Прычына № 7 - кадравы застой. Існуючая сістэма допуску да працы ў органах дзяржаўнага кіравання заблакавала доступ у органы

дзяржкіравання прафесіяналаў, сучасных тэхнакратаў і прынцыповых адміністратараў. Ратацыя персаналій у рамках адной і той жа «кадравай абоймы» паказвае на небяспечны для краіны кадравы голад. Адсутнасць «сацыяльных ліфтаў» і адкрытых конкурсаў на замяшчэнне вакансій перашкаджае кадравай аптымізацыі.

АСНОЎНЫЯ ВЫКЛІКІ ДЛЯ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАВЫ Ў 2016 ГОДЗЕ:

- глыбокая рэвізія існай мадэлі сацыяльна-эканамічных адносін і інстытутаў;
- кансалідацыя элітаў грамадства і бізнесу для выпрацоўкі сумеснай антыкрызіснай праграмы;
- фарміраванне даверу бізнесу і грамадства да правядзення сістэмных структурных трансфармацый эканомікі;
- стварэнне эфектыўнай сістэмы ідэнтыфікацыі праблемных, таксічных актываў у структуры эканомікі краіны, актывізацыя механізмаў іх ліквідацыі з улікам інтарэсаў уразлівых груп насельніцтва;
- павышэнне аплатнай дысцыпліны, адказнасці дзяржаўных камерцыйных арганізацый за своечасовае і поўнае выкананне сваіх абавязацельстваў перад суб'ектамі прыватнага прадпрыемства;
- прыняцце мер па паўнаўладнаснай інтэграцыі Беларусі ў рэгіянальную і сусветную сістэму падзелу працы, разам з правядзеннем цэнавай лібералізацыі, адаптацыі ў краіне міжнародных нормаў і правілаў паводзін на рынку тавараў, грошай і паслуг;
- скарачэнне сферы нярынкавых адносін, пашырэнне долі прыватнага сектара ў эканоміцы;
- дэцэнтралізацыя сістэмы прыняцця інвестыцыйных, вытворчых адносін, пашырэнне паўнамоцтваў і самастойнасці мясцовых органаў улады і кіраўнікоў камерцыйных прадпрыемстваў пры кіраванні камерцыйнымі актывамі;
- забеспячэнне выразнай каардынацыі дзеянняў розных органаў дзяржаўнага кіравання пры правядзенні эканамічнай палітыкі, у тым ліку па паляпшэнні дзелавага клімату і скарачэння рэгулярнага цяжару;
- стварэнне эфектыўных механізмаў супрацьдзеяння манапалістычным, дыскрымінацыйным практыкам камерцыйных структур на ўнутраным рынку Беларусі;
- падзел заканадаўчай, рэгулярнай і кантрольнай функцый у органах дзяржаўнага кіравання.

АСНОЎНЫЯ ВЫКЛІКІ ДЛЯ ПРАДПРЫМАЛЬНІЦТВА

БЕЛАРУСІ ў 2016 ГОДЗЕ:

- павышэнне якасці кіравання актывамі, выдаткамі і персаналам для адаптацыі камерцыйных арганізацый да ўмоў жорсткага крызісу;
- рэвізія асартыменту тавараў і паслуг, укараненне сучасных тэхналогій у вытворчасць для павышэння сваёй канкурэнтаздольнасці;
- зніжэнне падатковай нагрукі і рэгулятарнага цяжару;
- ліквідацыя няроўнасці ўмоў гаспадарання, супрацьдзеяння дыскрымінацыйным практыкам манаполій і алігаполій;
- нейтралізацыя заганнай практыкі распрацоўкі і прыняцця актаў заканадаўства, якое рэгулюе камерцыйную дзейнасць, без удзелу прадстаўнікоў МСБ;
- пашырэнне доступу да даступнага пазыковага капіталу пры якасным кіраванні фінансавымі рызыкамі;
- скарачэнне дыстанцыі паміж зместам актаў заканадаўства і практыкай іх правапрымянення;
- ліквідацыя дэструктыўных практык канфіскацыі тавараў, накладання спусташальных штрафаў і парушэння правоў уласнасці, якія вядуць да банкруцтва бізнесу;
- стварэнне якасных, папулярных дыялогавых пляцовак (бізнесу і грамадства) для фарміравання даверу да прыватнага прадпрымальніцтва, яго папулярызацыі, фарміравання паўнаважнага партнёрства для зніжэння выдаткаў, пераадолення крызісных з'яў;
- паляпшэнне якасці дыялогавых пляцовак бізнесу і ўлады;
- кансалідацыя бізнес-супольнасці праз павелічэнне колькасці членаў бізнес-саюзаў і асацыяцый.

АСНОЎНЫЯ ВЫКЛІКІ ДЛЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСТВА

ў 2016 ГОДЗЕ:

- набыццё навыкаў, ведаў і сацыяльнага капіталу для мінімізацыі рызык апынуцца без працы і ў пастцы беднасці;
- супрацьдзеянне ўтрыманскім настроям;
- стварэнне эфектыўных механізмаў уздзеяння на антыкрызісныя рашэнні ўлад;

□ актывізацыя ўдзелу ў грамадзянскім жыцці краіны, папулярызацыя праграмы пашырэння сферы добраахвотных эканамічных адносін;

□ інтэграцыя таленавітай, творчай моладзі ў працэсы кіравання бізнесам і дзяржавай для процідзеяння «адтоку мазгоў» і высокакваліфікаваных спецыялістаў;

□ рэалізацыя праграм па ўсебаковай падтрымцы сацыяльна ўразлівых людзей, якія пацярпелі ад структурных, сістэмных трансфармацый;

□ паўнаважны ўдзел у аўдыце дзяржаўных праграм, працэсе ідэнтыфікацыі неэфектыўных рашэнняў, карупцыйных практык і парушэнні заканадаўства бізнесам і органамі дзяржкіравання.

Ва ўмовах квадراكрызіса (сістэмны, структурны, цыклічны і кан'юнктурны) крытычна важным з'яўляецца дасягненне кансенсусу грамадства, бізнесу і дзяржавы. Па адным нельга справіцца з праблемамі, якія дасягнулі небяспечнай канцэнтрацыі. Кансенсус з'яўляецца ключом да паспяховага правядзення рэформаў, да ліквідацыі небяспечных крыніц нестабільнасці і стварэння падмурку новай эканомікі развіцця і росту. Ёсць толькі адзін спосаб дабіцца кансенсусу - сумленны, адкрыты, інклюзіўны дыялог роўных партнёраў. "Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі" - гэта ўклад беларускага бізнесу ў дыялог з дзяржавай і грамадствам.

Мы заклікаем да дыялогу ў імя ўмацавання суверэнітэту Беларусі, абароны чалавека працы, падтрымкі талентаў, разняволення прадпрымальніцтва. Мы заклікаем да сумленнай, справядлівай, маральнай эканамічнай палітыкі. Прышоў час адкінуць ведамасны эгаізм, арганізацыйны апартунізм і ідэалагічны дагматызм. За намі наша краіна, Рэспубліка Беларусь. Мы не маем права адступаць перад крызісам.

ГАЛОЎНАЯ ПРАБЛЕМА - ПАСЛАБЛЕННЕ СІСТЭМЫ

ЭКАНАМІЧНАЙ БЯСПЕКІ І СУВЕРЭНІТЭТУ

У выступе на ўрачыстым сходзе, прысвечаным 70-й гадавіне вызвалення Рэспублікі Беларусь ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і Дню Незалежнасці Рэспублікі Беларусь, Прэзідэнт Беларусі А. Лукашэнка заявіў: «Моцная эканоміка - гэта залог незалежнасці, свабоды і росквіту Беларусі»²

26 студзеня 2016 г. Прэзідэнт Беларусі падпісаў Указ № 26 «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Дырэктыву Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 3» ад 14.06.2007 г. «Эканомія і беражлівасць - галоўныя

---

² Выступленне Аляксандра Лукашэнка на ўрачыстым сходзе, прысвечаным 70-й гадавіне вызвалення Рэспублікі Беларусь ад нямецка-фашысцкіх захоп-Чыкава і Дню Незалежнасці Рэспублікі Беларусь, 1 ліпеня 2014 г. <http://www.pravo.by/main.aspx?guid=155393>

фактары эканамічнай бяспекі дзяржавы». Гэты дакумент вызначае прыярытэтныя напрамкі ўмацавання эканамічнай бяспекі дзяржавы.

Глыбокі квадракрызіс беларускай эканомікі разам з негатыўным уздзеяннем рэцэсіі расійскай эканомікі паставіў на парадак дня пытанне аб эканамічнай бяспецы і суверэнітэце Рэспублікі Беларусь. Беларускія ўлады прызнаюць, што нацыянальная эканоміка «не змагла ў поўнай меры зреагаваць на сучасныя выклікі, абумоўленыя агульнасусветнымі крызіснымі з'явамі, абвастрэннем міжкраінавай канкурэнцыі і нарастаючымі супярэчаннямі паміж інтэграцыйнымі групамі краін»³.

Дырэктыва Прэзідэнта № 3 канстатуе, што па прадукцыйнасці працы Беларусь адстае ад узроўню Еўрапейскага саюза ў 4 - 5 разоў. «Энергаёмістасць эканомікі Беларусі па парытэце пакупніцкай здольнасці амаль на 20 адсоткаў вышэй за сярэднесусветны ўзровень. Па ўзроўні матэрыялаёмістасці валавога выпуску рэспубліка нязменна ўваходзіць у дзясятку дзяржаў Еўропы з найбольш высокімі значэннямі гэтага паказчыка»⁴. Гэта значыць, што ва ўмовах рэзкага павышэння інтэнсіўнасці рэгіянальнай і сусветнай канкурэнцыі, актыўнага ўкаранення навукowych, тэхналагічных адкрыццяў III і IV прамысловых рэвалюцый, знясілення традыцыйных для беларускай мадэлі крыніц росту наша краіна ўступіла ў зону падвышаных пагроз і рызык. Ігнараванне іх абвернецца дэіндустрыялізацыяй краіны, адтокам фінансавага і чалавечага капіталу, павелічэннем адставання ад сусветных лідэраў па ключавых тэхналагічных пазіцыях, а таксама рэзкім зніжэннем якасці жыцця.

Аналітычны цэнтр "Стратэгія", у кнізе «Нацыянальна-дзяржаўныя інтарэсы Рэспублікі Беларусь»⁵ прадставіў канцэпцыю эканамічнай бяспекі краіны, рэалізацыя якой дазволіла б істотна ўзмацніць сістэму эканамічнай бяспекі, умацаваць інстытуты, якія гарантуюць яе суверэнітэт, а таксама прадухіліць рэгулярныя крызісы, у тым ліку рэцэсію 2015-2016 гг.

Зыходзячы з таго, што мэтай эканамічнай палітыкі ўрада Беларусі (гэта супадае і з інтарэсамі нацыянальнага прадпрыемальніцтва) з'яўляецца захаванне суверэнітэту краіны, устойлівае павышэнне ўзроўню жыцця ўсіх сацыяльных груп у доўгатэрміновай перспектыве, канкурэнтаздольнасці

---

³ Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 26 "Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Дырэктыву Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 3» ад 14.06.2007 г. «Эканомія і бе-режлівасць - галоўныя фактары эканамічнай бяспекі дзяржавы»

⁴ Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 26 "Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Дырэктыву Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 3» ад 14.06.2007 г. «Эканомія і бе-режлівасць - галоўныя фактары эканамічнай бяспекі дзяржавы».

⁵ Нацыянальна-дзяржаўныя інтарэсы Рэспублікі Беларусь. / Пад рэдакцыяй Леаніда Заіко. - Менск: АЦ "Стратэгія", 1999. - 268 стар. 29

вырабляемых тавараў і паслуг, стварэнне высокадаходных працоўных месцаў у міжнароднай сістэме падзелу працы, мы вылучаем наступныя крытэрыі эканамічнай бяспекі Беларусі:

- наяўнасць у краіне інстытутаў, якія забяспечваюць доўгатэрміновы эканамічны рост на аснове прыватнай уласнасці, адкрытай канкурэнцыі, свабоднага гандлю, салідарнага грамадства і паўнаважнага партнёрства бізнесу і ўлады;

- роўнасць умоў гаспадарання эканамічных суб'ектаў гаспадарання незалежна ад формы ўласнасці, памеру, месца рэгістрацыі або часу працы на рынку;

- наяўнасць у краіне паўнаважнага канкурэнтнага поля на рынках усіх тавараў і паслуг, празрыстыя, зразумелыя і даступныя для эканамічных суб'ектаў правілы ўваходу на рынак і выхаду з яго;

- наяўнасць у краіне сучаснай канкурэнтнай інфраструктуры для вытворчасці тавараў і паслуг на аснове высокіх тэхналогій;

- наяўнасць у краіне фінансавых інстытутаў, адпаведных міжнародным стандартам;

- ступень інтэграцыі Беларусі ў рэгіянальную і міжнародную сістэму падзелу працы;

- якасць дзелавага і інвестыцыйнага клімату;

- якасць макраэканамічнай палітыкі;

- якасць дзяржаўнага рэгулявання і кіравання маёмасцю, рэсурсамі і актывамі;

- развіццё рынку працы, прапанова кваліфікаванай, адэкватнай патрабаванням вытворцаў працоўнай сілы;

- наяўнасць якаснай інфраструктуры адукацыі і аховы здароўя,

- якасць дзяржаўных інстытутаў, якія забяспечваюць выкананне эканамічнымі суб'ектамі сваіх дагаворных абавязацельстваў;

- якасць прававой і адміністрацыйнай сістэм процідзеяння манапалістычным і алігалаістычным практыкам;

- здольнасць эканамічных суб'ектаў ажыццяўляць эканамічны разлік на аснове аб'ектыўных рынковых індыкатараў (свабодная цана, стан попыту і прапановы на ўнутраным і знешніх рынках, прадказальнасць гандлёвых рэжымаў);

- здольнасць уладальнікаў і распарадчыкаў капіталу вольна ім распараджацца, нароўні са здольнасцю дзяржавы эфектыўна выконваць функцыю абаронцы жыцця і здароўя грамадзян, аб'ектыўнага арбітра для вырашэння спрэчак і канфліктаў;

- адкрытасць і празрыстасць выкарыстання органамі дзяржаўнага кіравання фінансавых сродкаў, кіравання дзяржаўнай маёмасцю і актывамі,

- узровень дзяржаўнага і валавога доўгу, які не стварае напружання на валютным рынку, не прыводзіць да дадатковых канфіскацый у юрыдычных і фізічных асоб;

□ стабільнасць заканадаўства, якое рэгулюе камерцыйную дзейнасць, прадказальны, інклюзіўны характар яго змянення;

□ наяўнасць паўнаважных інклюзіўных дыялогавых пляцовак бізнесу, грамадства і ўлады для абмеркавання і прыняцця ключавых рашэнняў, якія вызначаюць стратэгію развіцця краіны;

□ якасць партнёрскіх адносін бізнесу, грамадства і ўлады для прасоўвання культуры прадпрымальніцтва, дасягнення сацыяльнай адказнасці і працавітасці.

Аналіз актаў заканадаўства 2015 года, практыкі іх правапрымянення, дзеянняў органаў кіравання па рэалізацыі эканамічнай палітыкі паказвае наяўнасць унутраных крыніц рызык і пагроз для сістэмы эканамічнай бяспекі краіны. Гэта выяўляецца ў наступным:

□ блакіроўка паўнаважнага дыялогу паміж грамадствам, бізнесам і дзяржавай для выпрацоўкі сістэмных мер нейтралізацыі ўнутраных крызісных з'яў;

□ некрытычнае стаўленне да нізкай якасці навуковых асноў стратэгіі доўгатэрміновага развіцця эканомікі Беларусі, рыгідная дзяржаўная сістэма рэакцыі на ўнутраныя, сістэмныя і структурныя памылкі, а таксама на змяненне знешніх, эндагенных фактараў;

□ ігнараванне інвестыцый у стварэнне якасных інстытутаў ранняй дыягностыкі крызісных з'яў на макра- і мікраўзроўні;

□ блакіроўка матывацыі насельніцтва да самазанятасці ў сектары прадпрымальніцкай дзейнасці;

□ выцясненне дзяржавай прыватных ўнутраных і замежных інвестыцый пры празмернай цэнтралізацыі прыняцця інвестыцыйных рашэнняў;

□ неадэкватныя дзеянні ўладаў па стварэнні сучасных фінансавых інстытутаў, якія забяспечваюць даступнасць крэдытаў, разнастайнасць інструментаў інвестыцый і зберажэння;

□ недаацэнка патэнцыялу малога і сярэдняга бізнесу ў сферы стварэння новых працоўных месцаў, укаранення новых тэхналогій, стварэння дадатковых крыніц бюджэтных даходаў і інавацыйнага развіцця;

□ навязванне камерцыйным арганізацыям валавых паказчыкаў вытворчасці, рэгуляванне коштаў, умяшанне ў адносіны паміж вытворцамі і рознічным гандлем;

□ дыскрымінацыйнае стаўленне органаў правапарадку да суб'ектаў прыватнай формы ўласнасці пры разглядзе спрэчак і канфліктаў;

□ ігнараванне канфлікту інтарэсаў (заканадаўчая, рэгулятарная, кантрольная функцыі) у органах дзяржаўнага кіравання;

□ нестабільнасць заканадаўства, якое рэгулюе камерцыйную дзейнасць, пашырэнне практыкі прыняцця актаў заканадаўства без уліку меркавання бізнес-супольнасці, без яго прыцягнення да працы над праектамі актаў заканадаўства;

□ захаванне ўнутраных крыніц макраэканамічнай нестабільнасці (высокая інфляцыя, валютная няўстойлівасць);

□ бессістэмнае выдзяленне падатковых, мытных, крэдытных ільгот, якое прывяло да дыскрымінацыі малога і сярэдняга бізнесу;

□ нізкая аплатная дысцыпліна, у першую чаргу, дзяржаўных камерцыйных арганізацый, высокія выдаткі прымусу іх да выканання сваіх дагаворных абавязацельстваў;

□ шырокае распаўсюджанне з'явы «пралом імплементацыі» (implementation gap) пры ўжыванні актаў заканадаўства;

□ шырокае распаўсюджванне дыскрымінацыйных, манапалістычных практык;

□ нізкая якасць падрыхтоўкі прававой базы міжнародных інтэграцыйных утварэнняў;

□ пашырэнне сферы нярынкавых адносін (рост дзяржаўных расходаў), рост рызык, звязаных з абслугоўваннем дзяржаўнага і валавога доўгу;

□ востры дэфіцыт каардынацыі дзеянняў органаў дзяржкіравання па нейтралізацыі крыніц квадراكрызіса, па стварэнні новых інстытутаў і крыніц доўгатэрміновага росту і развіцця.

Пагрозай сістэме нацыянальнай эканамічнай бяспекі сталі: рэцэсія эканомікі Беларусі ў 2015 годзе (ВУП скараціўся на 3,9%), рэзкае скарачэнне экспарту тавараў (у коштах) - на 26%, падзенне беларускага рубля да даляра ЗША - на 56% (з пачатку 2011 года па люты 2016г. Вр-рубль аб'ясцэнніўся ў 7 разоў), істотнае падзенне пакупніцкай здольнасці насельніцтва, інтэнсіфікацыя адтоку капіталу з Беларусі, абвастрэнне праблемы абслугоўвання знешніх даўгоў, эскалацыя праблемы неплацяжоў, рэзкі рост банкруцтваў і павелічэнне колькасці праблемных камерцыйных арганізацый, паскарэнне працэсаў дэіндустрыялізацыі і выцяснення беларускіх вытворцаў з іх традыцыйных рынкаў. Паслабленне сістэмы нацыянальнай эканамічнай бяспекі ва ўмовах ўплыву знешніх фактараў на эканоміку Беларусі ставіць перад бізнесам, грамадствам і ўладай новыя, больш вострыя праблемы.

5. АСНОЎНЫЯ ВЫЗНАЧЭННІ І ТЭРМІНЫ

Адвокасі (advocacy) - гэта дзеянні па абароне і прадстаўленні інтарэсаў усёй бізнес-супольнасці ў такіх сферах, як падаткі, права ўласнасці, ліцэнзаванне, грашовая і гандлёвая палітыка, фінансы, рынак працы і г.д. Адвокасі скіраваны на змену палітыкі дзяржавы ў дачыненні да бізнесу праз распрацоўку новых або ўнясенне зменаў у існыя прававыя акты, а таксама праз фармаванне інстытутаў рынкавай эканомікі. Адвокасі - гэта арганізацыя кампаній у падтрымку пэўных палажэнняў (змен) у заканадаўстве або, наадварот, кансалідацыя бізнес-супольнасці,

грамадзянскай супольнасці і палітычных партый для адмены або ліквідацыі антыпрадпрымальніцкіх нормаў. Важнай часткай адвокасі з'яўляецца асвета бізнес-супольнасці і полісмейкераў, распаўсюд інфармацыі пра стан бізнес-клімату, адносіны ўладаў да прапаноў бізнес-асацыяцый, станоўчым вопыце іншых краін. Гэта - правядзенне мерапрыемстваў, якія павялічваюць верагоднасць прыняцця спрыяльных для бізнесу рашэнняў.

Лабізм - правядзенне мерапрыемстваў і кампаній па прадстаўленні прэферэнцый асобным бізнесу або сектару. Гэта - палітычная, адміністрацыйная і медыйная дзейнасць па «выбіванні» ільготных крэдытаў, датацый і іншых формаў нярынкавай падтрымкі для асобных прадстаўнікоў бізнесу.

Бізнес (дзелавая)-супольнасць Беларусі - усе арганізацыйна-прававыя формы эканамічных суб'ектаў, якія ўдзельнічаюць у працэсе вытворчасці і абмену тавараў і паслуг. «Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі» - гэта дакумент, які арыентаваны на прадстаўленне інтарэсаў усіх камерцыйных суб'ектаў.

Дзелавы клімат - набор інстытутаў, актаў заканадаўства, адміністрацыйных працэдур, арганізацыйна-прававых нормаў, якія вызначаюць параметры працы камерцыйнай арганізацыі. Асноўнымі параметрамі дзелавога клімату з'яўляюцца: гарантыі правоў прыватнай уласнасці, адкрыццё і закрыццё бізнесу, атрыманне ліцэнзій, наём і звальненне работнікаў, рэгістрацыя правоў уласнасці, доступ да фінансавых рэсурсаў, у тым ліку - атрыманне крэдыту, абарона правоў уласнасці, у тым ліку - інвестара, падатковая сістэма, рэжым правядзення экспертных і імпортных аперацый і выкананне кантрактаў.

Эканамічная свабода - гэта свабода вядзення бізнесу, гандлю, выкарыстання стабільных аплатных сродкаў, перамяшчэння капіталу, вядзення фінансавых аперацый, вызначэння параметраў і ўмоў працы на рынку працы, а таксама абарона правоў уласнасці, свабода ад надзвычайнага дзяржаўнага рэгулявання і «шэрага рынку».

Канкурэнтаздольнасць - гэта здольнасць і ўменне выбіраць рэалістычную мэту, адэкватную ўнутраным каштоўнасцям і прыярытэтам, вызначаць механізмы і метадыкі маніторынгу працэсу яе дасягнення, мадыфікацыі і ліквідацыі памылак, вызначаць перспектывы і рэалістычнасць рэалізацыі ідэі, выбіраць адэкватныя сродкі і злучаць іх для дасягнення мэты і/або рэалізацыі ідэі, паўтараць поспех у дадзенай або іншых сферах, гнутка і адэкватна адаптоўваючыся да дынамічна зменлівага вонкавага адэкватнага і ўнутранага стану.

Канкурэнтаздольнасць краіны - гэта яе здольнасць у доўгатэрміновай перспектыве забяспечваць устойлівасць і празрыстасць асноўных фармальных інстытутаў на падставе агульнапрызнаных міжнародных стандартаў і правілаў, фундаментальныя правы і свабоды, у першую чаргу, эканамічную свабоду, гарантаваць правы ўласнасці і

выкананне кантрактных абавязацельстваў з мэтай умацавання традыцыйных і экспансіі на новыя рынкі.

Пад канкурэнтаздольнасцю краіны мы разумеем здольнасць палітыкаў, наменклатуры, бізнес-супольнасці і інтэлектуальнай эліты генераваць такое нарматыўна-прававое асяроддзе, ствараць такія інстытуты і правілы гульні, якія, у параўнанні з аналагічнымі фактарамі ў іншых краінах, больш зніжаюць выдаткі чалавека, больш эфектыўна нейтралізуюць рызыкі пры выбары ім мэты, ідэі і сродкаў, гарантуюць наяўнасць аб'ектыўнай інфармацыі (у выглядзе свабодных цэн) аб перавагах і выбары іншых людзей, эфектыўна абараняюць жыццё і ўласнасць грамадзян, спрыяюць хуткаму, справядліваму вырашэнню спрэчак і канфліктаў паміж грамадзянамі, а таксама трансферт правоў уласнасці пры заключэнні дамоваў.

Канкурэнтаздольнасць кампаніі - гэта яе здольнасць так арганізоўваць кіраванне ўсімі фактарамі вытворчасці ў кароткатэрміновай і доўгатэрміновай перспектыве (фінансавыя рэсурсы, сыравіна, праца і прадпрымальніцкая матывацыя), каб вырабленыя ёю тавары ці паслугі мелі стабільную ці схільную да пашырэння нішу на яе мэтавым рынку. Навука і мастацтва кіравання, выбару патрэбнай камбінацыі рэсурсаў, патраплянне з патрэбным прадуктам у патрэбны час да мэтавай спажывецкай групы ў доўгатэрміновай перспектыве - гэта і ёсць канкурэнтаздольнасць кампаніі.

Інавацыйнасць - гэта гатоўнасць і здольнасць краіны інтэграваць найноўшыя дасягненні навукі, тэхнікі і тэхналогій у вытворчыя працэсы, камерцыялізаваць навуковыя адкрыцці, выкарыстоўваць магчымасці інфармацыйных і тэлекамунікацыйных тэхналогій для забеспячэння ўстойлівага эканамічнага развіцця, стварэння паўнавартаснага інфармацыйнага поля для прыняцця рашэнняў усімі эканамічнымі суб'ектамі. Гэта здольнасць генераваць навуковы прадукт, абараняць правы інтэлектуальнай і фізічнай уласнасці, забяспечваць бесперашкодны недыскрымінацыйны доступ на рынак высокіх тэхналогій. Нарэшце, гэта хуткая і гнуткая адаптацыя навучальных і навуковых праграм, устаноў, чалавечага капіталу да найноўшых дасягненняў навукі і тэхналогій.

Аўтсорсінг - практыка прыцягнення іншых арганізацый для выканання асобных працэсаў. Аўтсорсінг у дзяржаўных органах можна вызначыць як перадачу выканання асобнага працэсу або віду работ знешняй арганізацыі, пры захаванні агульнай адказнасці дзяржаўнай арганізацыі шляхам заключэння дамовы. Умовы для паспяховай рэалізацыі аўтсорсінгу: канкурэнтнае асяроддзе, празрыстасць здзелак і кантроль за выкананнем.

Субкантрактацыя - гэта форма кааперацыйнага супрацоўніцтва паміж малымі, сярэднімі і буйнымі прамысловымі прадпрыемствамі. Яна дазваляе павялічыць прадукцыйнасць працы і капіталу за кошт рэалізацыі прынцыпу падзелу працы, спецыялізацыі, рацыянальнага выкарыстання

наяўных вытворча-тэхналагічных магутнасцяў і аптымізацыі выкарыстання ўсіх рэсурсаў.

Дзяржаўна-прыватнае партнёрства (ДПП), (публічна-прыватнае партнёрства, Public-Private Partnership, PPP) - юрыдычна аформленае на пэўны тэрмін узаемавыгаднае супрацоўніцтва дзяржаўных органаў (арганізацый) і суб'ектаў прадпрымальніцкай дзейнасці з мэтай аб'яднання рэсурсаў і размеркавання рызык, якое ажыццяўляецца для рэалізацыі сацыяльна значных, інвестыцыйных, інавацыйных, інфраструктурных, нацыянальных праектаў і праграм, якія маюць важнае дзяржаўнае і грамадскае значэнне.

6. АНАЛІТЫЧНЫ ДАКЛАД

«ЭКАНАМІЧНАЕ СТАНОВІШЧА,

ДЗЕЛАВЫ КЛІМАТ У БЕЛАРУСІ І СВЕЦЕ

Ў 2016 ГОДЗЕ »

Аналітычнае абгрунтаванне да

«Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі - 2016»

Пасля працяглага перыяду стагнацыі эканоміка Беларусі апынулася ў рэцэсіі. У 2015 г. валавы ўнутраны прадукт (ВУП) скараціўся на 3,9%. За 2011-2015 гг. сярэднегадавыя тэмпы росту ВУП склалі ўсяго 1,2%. Гэта ў чатыры разы ніжэй, чым у сярэднім у краінах свету, якія развіваюцца і ў шэсць разоў ніжэй, чым у краінах Паўднёва-Усходняй Азіі, якія хутка развіваюцца.

У 2014 г. ВУП Беларусі ў доларавым выражэнні склаў рэкордныя для нашай краіны \$ 758316⁶ млн. або \$ 8020 на душу насельніцтва. У 2015 г. ВУП у доларавым эквіваленце склаў \$ 54944 млрд. ці ~ \$ 5815 на душу насельніцтва. Беларусь пачала чацвёртую пяцігодку з ВУП у доларавым эквіваленце \$ 55087 млн. (па выніках 2010 года) або \$ 5800 на душу насельніцтва. Па стане на 1 студзеня 2016 г. ВУП на душу насельніцтва - \$ 5815. Атрымліваецца, што за пяць гадоў, з 2011 г. па 2015 г. ВУП Беларусі ў доларавым выразе паменшыўся на \$ 143 млн., а ВУП на душу насельніцтва павялічыўся на мізэрныя \$15. Такім чынам, макраэканамічная разбалансіроўка, ручное кіраванне эканамічнымі працэсамі ў рамках дамінацыі дзяржуласнасці, шырокае распаўсюджванне дыскрымінацыйных

---

⁶ Інфармацыйна-аналітычны зборнік «Аплатны баланс, міжнародная інвестыцыйная пазіцыя і валавы знешні доўг Рэспублікі Беларусь», Сакавік 2016. - <http://www.nbrb.by/publications/BalPay/BalPay2015.pdf> 36

практык прыватнага бізнесу прывялі да скарачэння ВУП Беларусі ў 2015 г. на \$ 20,89 млрд. і стагнацыі дадзенага паказчыка ў сярэднегэраміновай перспектыве.

У 2016 годзе негатыўныя тэндэнцыі пагоршыліся. За студзень - люты 2016 г. ВУП скараціўся на 4%, прамысловая вытворчасць скарацілася на 5,6%, аб'ём перавезеных грузаў упаў на 14,5%, інвестыцыі ў асноўны капітал скараціліся на 24,6%, аптovy гандаль сышоў у мінус на 8,6%, раздробны - на 0,2%. Інфляцыя (індэкс спажывецкіх цэн) у студзені - лютым 2016, у параўнанні са снежнем 2015 г. склала 4,8%, на паслугі - 11,8%. Індэкс цэн вырабляемай прамысловай прадукцыі склаў 6,4%.

У перыяд 1997-2006 гг. сярэднегадавая інфляцыя ў Беларусі склала 61,8%, у 2011-2015 гг. сярэднегадавая інфляцыя ў развітых краінах складае 1,2%, у тых, якія развіваюцца, - 6%, у СНД - 9,3%, а ў Беларусі - 32,4%. У доўгатэрміновым перыядзе 1995-2015 гг. Беларусь з'яўляецца сусветным лідарам па інфляцыі⁷.

У студзені 2016 г. экспарт тавараў скараціўся на 21,1%, імпорт - на 10,9%. Адзначым, што, акрамя машынабудавання і аўтамабілебудавання, у пачатку года рэзка скараціліся даходы ад экспарту калійных угнаенняў (на 37%) і нафтапрадуктаў (на 33,3%). У 2015 годзе, у параўнанні з 2014 г., экспарт тавараў Беларусі скараціўся на \$ 10,47 млрд., импорт - на \$ 11,1 млрд. Экспарт тавараў і паслуг у 2015 г. склаў \$ 32837,4 млн., што на 24,2% менш (на \$ 10,47 млрд.), чым у 2014г. Імпорт тавараў і паслуг скараціўся на 25,4% (на \$ 11,13 млрд.), склаўшы \$ 32663,1 млн.

Рэзкія змены патокаў экспарту і імпарту тавараў у 2015 г. прывялі да памяншэння памеру дэфіцыту рахунку бягучых аперацый да \$ 2,1 млрд. (3,8% ВУП). У 2014 годзе гэты дэфіцыт складаў \$ 5,2 млрд., або 6,9% ВУП. У 2015 годзе за экспарт тавараў паступіла грашовай выручкі на суму \$ 26,3 млрд. (у 2014 годзе - \$ 34,7 млрд.). Паступленні ў еўра склалі 40,4% усіх грашовых паступленняў ад экспарту тавараў, у расійскіх рублях -35,3% (у 2014 г. было 39,5%), у доларах ЗША - 22,3% (у 2014 годзе было 18,7%).

Захоўваецца высокая валацільнасць на валютным рынку. Беларускі рубель не адпавядае патрабаванням, што прад'яўляюцца да сучаснага сродку захавання каштоўнасці і надзейнага аплатнага сродку. У 2015 г. Br-рубль страціў, у адносінах да \$ -долара 56%, у адносінах да еўра - 40,4%, RUR-рубля - 23,3%. На 01.01.2011 г. курс беларускай валюты да \$ -долара знаходзіўся на ўзроўні Br3000 / \$ 1. На 2016/02/11 г. курс склаў Br22069 / \$ 1. Дэвальвацыя ў 7,4 разы. З 1 студзеня 2016 г. па 21 сакавіка 2016 г. Br-

---

⁷ World Economic Outlook. Adjusting to lower commodity prices. October 2015. -http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2015/02/pdf/text.pdf 37

рубель змяніўся наступным чынам: у дачыненні да \$ -долара ён патаннеў на 9,2%, у адносінах да еўра - на 12,7%, у адносінах да RUR -рубля - на 15,9%. Калі тэмпы дэвальвацыі I квартала 2016 г. захаваюцца, то курс Br-рубля да канца года можа скласці: USD - Br25500-26000, еўра - Br28500 - 30000, RUR - Br410 - 430 / RUR1 (адпаведна без чатырох нулёў пасля дэнамінацыі).

Усе гэтыя дадзеныя дазваляюць канстатаваць небяспечную макраэканамічную разбалансаванасць, інстытуцыйную слабасць, прымяненне дэфектыўных інструментаў эканамічнай палітыкі ва ўмовах высокай нявызначанасці і заканадаўчай нестабільнасці.

Традыцыйныя крыніцы росту беларускай мадэлі знясіліся або блізкія да знясілення. Расійскі інтэграцыйны грант (цэны на нафту, газ, электраэнергію, умовы доступу на рынак, асаблівасці разлікаў) у перыяд 1998 года - 2014 гг. складаў ~ 15% ВУП Беларусі штогод. У 2016 годзе ён скараціўся на 2 - 3% ВУП. Ва ўмовах змены структуры вытворчасці Расіі, неспрыяльнага рэжыму гандлёвых адносін з Еўрасаюзам рэсурс капіталізацыі старой, у большасці сваёй - савецкай, прамысловасці вычарпаны. Ураду няма падставаў спадзявацца на вяртанне спрыяльнай кан'юнктуры на ўгнаенні, металы і нафтахімічныя тавары. Ва ўмовах рэцэсіі курс урада на павелічэнне памеру нярынкавага сектара эканомікі (памер даходаў і выдаткаў органаў дзяржаўнага кіравання) уяўляецца памылковым. У 2014 г. даходы органаў дзяржкіравання склалі 40,3% ВУП, выдаткі - 39,2% ВУП, у 2015 г. даходы бюджэту склалі 42,7% ВУП, 41,2% ВВП⁸. Павелічэнне інвестыцыйных і спажывецкіх расходаў дзяржаўнага сектара ва ўмовах выразнай інфляцыі аб алакацыі таксічных актываў, структурных перакосаў і інстытуцыйных дзірак рызыкуе абярнуцца пагаршэннем існуючых праблем і павелічэннем аб'ёму «змярцвелага» капіталу.

Знешнія крэдыты таксама былі адной з асноўных крыніц забеспячэння ўстойлівасці беларускай мадэлі. Рост знешняй пазыковай нагрузкі не суправаджаўся паскарэннем тэмпаў росту эканомікі. Па стане на 01.01.2016 г. знешні доўг дзяржаўнага сектара ў пашыраным вызначэнні і знешні доўг прыватнага сектара, гарантаваны дзяржавай, склаў \$ 23050 млн. (39,2% ВУП). У параўнанні з 01.01.2010 г. (\$ 13.907 або 25,2% ВУП), гэты паказчык павялічыўся на \$ 9,14 млрд., або на 65,7%. За чацвёртую пяцігодку (на 01.01.2011 г. было \$ 16853 млн.) ён павялічыўся на 36,8%. Па стане на пачатак 2011 г. валавы дзярждоўг складаў 30,6% ВУП.

Валавы знешні доўг Беларусі на 01.01.2016 г. склаў \$ 38275 млн. (69,7% ВУП), што на \$ 1,75 млрд. менш, чым было на 01.01.2015 г. (\$ 40024

---

⁸ Аб стане дзяржаўных фінансаў Рэспублікі Беларусь. Студзень - снежань 2015 года. - <http://www.minfin.gov.by/upload/bp/doklad/2015/yd2015.pdf> 38

млн.). За перыяд 2011-2015 гг. гэты паказчык павялічыўся на \$ 9872 млн. або на 34,8%. Валавы доўг на пачатак 2011 г. складаў \$ 28403 або 51,6% ВУП. Валавы знешні доўг на душу насельніцтва склаў на пачатак 2011, \$ 2996, а па выніках 2015 г. - \$ 4029, на 34,5% больш.

У 2015 г. абавязацельствы ўрада Беларусі па знешнім дзяржаўным доўгу ў форме крэдытаў і пазык павялічыліся на \$ 1,2 млрд. За 2015 год урад на валавой аснове прыцягнуў знешніх дзяржаўных пазык на \$ 2,2 млрд. Па дадзеных Нацбанка, фінансавыя сродкі паступілі ад урада і банкаў Расіі (\$ 1,6 млрд.), банкаў КНР (\$ 528,1.) і МБРР (\$ 72,9 млн.). На пагашэнне знешняга дзяржаўнага доўгу ў форме крэдытаў і пазык патрачана больш як \$ 1 млрд. долараў.

Захапленне валютнымі крэдытамі прывяло да рэзкага росту расходаў па іх абслугоўванні. Істотнае пагаршэнне знешняй даўгавой пазіцыі Беларусі з’яўдаецца свабоду маневру ў выбары антыкрызісных мер. Рэцэсія прамысловасці, рост складскіх запасаў (Вр36,8 трлн., або 73,5% да сярэднямесячнага аб’ёму вытворчасці на 01.03.2016 г., а на 01.01.2016 г. было Вр33480 млрд., або 68,7%), пагаршэнне аплатнай і фінансавай дысцыпліны, - усё гэта паказвае на небяспеку паскарэння дэіндустрыялізацыі беларускай эканомікі.

Асноўныя паказчыкі плацёжнага балансу Рэспублікі Беларусь за 2011-2015 гады, млн. \$

Паказчыкі	2011	2012	2013	2014	2015
I. Бягучы рахунак.	-5,052.5	-1,862.2	-7,567.3	-5,221.6	-2,073.7
Сальда рахунку бягучых аперацый					
у працэнтах да ВУП	-8.6%	-2.9%	-10.4%	-6.9%	-3.8%
Сальда знешняга гандлю таварамі і паслугамі	-1,208.9	2,834.0	-2,340.9	-482.8	174.3
у працэнтах да ВУП	-2.1%	4.5%	-3.2%	-0.6%	0.3%
Экспарт тавараў і паслуг	46,537.1	51,886.0	44,046.1	43,311.9	32,837.4
у працэнтах да ВУП	79.1%	81.7%	60.5%	57.1%	59.8%
Імпарт тавараў і паслуг	47,746.0	49,052.0	46,387.0	43,794.7	32,663.1
у працэнтах да ВУП	81.2%	77.3%	63.7%	57.8%	59.4%
2. Фінансавы рахунак. Чыстае крэдытаванне (+) / чыстае запазычанне (сальда фінансавага рахунку)	-4,014.0	-961.2	-8,492.3	-5,670.7	-1,298.3
у працэнтах да ВУП	-6.8%	-1.5%	-11.7%	-7.5%	-2.4%
Чыстае прыцягненне прамых замежных	-3,876.9	-1,308.1	-1,983.9	-1,788.6	-1,465.7

інвестыцый					
у працэнтах да ВУП	-6.6%	-2.1%	-2.7%	-2.4%	-2.7%
Змена рэзервовых актываў	2,790.6	81.0	-857.4	-1,410.3	-620.1
у працэнтах да ВУП	4.7%	0.1%	-1.2%	-1.9%	-1.1%
ВУП у млрд. рублёў	297,157.7	530,355.5	649,110.7	778,094.7	869,701.7
ВУП у млн. долараў ЗША	58,799.0	63,470.9	72,808.6	75,831.5	54,944.1

Крыніца: Аплатаны баланс, міжнародная інвестыцыйная пазіцыя і валавы знешні доўг Рэспублікі Беларусь. Нацбанк Беларусі, Сакавік 2016

<http://www.nbrb.by/publications/BalPay/BalPay2015.pdf>

Асноўныя паказчыкі міжнароднай інвестыцыйнай пазіцыі Рэспублікі Беларусь за 2009-2015 гады, млн. \$

Паказчыкі	1/1/2011	1/1/2012	1/1/2013	1/1/2014	1/1/2015	1/1/2016
Міжнародная інвестыцыйная пазіцыя	-25,845.6	-28,719.2	-29,917.3	-39,105.6	-41,832.9	-41,053.7
у працэнтах да ВУП	-46.9%	-48.8%	-47.1%	-53.7%	-55.2%	-74.7%
за межняы актывы	11,681.7	17,375.6	17,287.2	15,642.5	14,323.4	13,553.8
у працэнтах да ВУП	21.2%	29.6%	27.2%	21.5%	18.9%	24.7%
З іх: міжнародныя рэзервовыя актывы	5,030.7	7,915.9	8,095.0	6,650.9	5,059.1	4,175.8
у працэнтах да ВУП	9.1%	13.5%	12.8%	9.1%	6.7%	7.6%
У месяцах імпарту тавараў і паслуг	1.6	2.0	2.0	1.7	1.4	1.5
Абавязальствы перад нерэзідэнтамі	37,527.3	46,094.8	47,204.5	54,748.1	56,156.3	54,607.5
у працэнтах да ВУП	68.1%	78.4%	74.4%	75.2%	74.1%	99.4%
З іх знешні доўг	28,402.7	34,023.1	33,766.0	39,621.1	40,023.8	38,275.0
у працэнтах да ВУП	51.6%	57.9%	53.2%	54.4%	52.8%	69.7%

Крыніца: Аплатаны баланс, міжнародная інвестыцыйная пазіцыя і валавы знешні доўг Рэспублікі Беларусь. Нацбанк Беларусі, Сакавік 2016

<http://www.nbrb.by/publications/BalPay/BalPay2015.pdf>

За чацвёртую пяцігодку (2011-2015 гг.) колькасць стратных арганізацый у беларускай эканоміцы павялічылася ў 3,5 разы, а па стане на 01.02.2016 г. - у 5,4 разы: у 2011 г. стратнымі былі 468 арганізацый, па стане на 1 лютага 2016 г. - 2510 адзінак⁹. У 2011 годзе стратнымі былі 5,4% арганізацый, на 1.02.2016г. - 33,3%.

⁹ Фінансавыя вынікі работы арганізацый Рэспублікі Беларусь у студзені 2016 г. Нацыянальны статыстычны камітэт Рэспублікі Беларусь. Сакавік 2016 г.

http://www.belstat.gov.by/ofitsialnaya-statistika/makroekonomika-i-okruzhayushchaya-sreda/finansy/operativnaya-informatsiya_14/finansovye-rezultaty-raboty-organizatsiy/

У перыяд 2011-2015 гг. сума страт у намінальным выражэнні павялічылася з Br6375 млрд. да Br42807 млрд., або ў 6,7 разы. Па стане на 01.02.2016 г., сума страт скарацілася да Br26,1 трлн. Тым не менш, гэта больш, чым чысты прыбытак, зароблены ўсёй беларускай эканомікай у 2015 г. (Br25,9 трлн.).

Па стане на 1 сакавіка 2016 г. праблемныя актывы беларускіх банкаў склалі Br46,2 трлн¹⁰. У лютым яны павялічыліся на Br4,35 трлн. або на 10,4%. Студзень 2016 г. даў рэзкую прыбаўку таксічных актываў: з Br27,7 трлн. да Br41,8 трлн. Такім чынам, з пачатку года праблемныя, таксічныя актывы выраслі на Br18,5 трлн.

2016-ты год беларуская банкаўская сістэма пачала з доляй праблемных актываў у памеры Br27,7 трлн. або 6,83%. На пачатак 2015 г. гэта доля складала 4,37%. На 1.03.2016 г. іх доля склала амаль 11%. Пры вострым напружанні фінансаў камерцыйных арганізацый банкаўская сістэма **схільная да сур'ёзных рызык**. На 1 лютага 2016 г. 47,8% прамысловых прадпрыемстваў былі стратнымі¹¹. Яны назапасілі даўгоў на Br19,3 трлн. Чыстая страта ўсёй прамысловасці склала Br15,46 трлн. Пры гэтым даўгі прамысловасці перад банкамі павялічыліся да Br375,66 трлн. Прычым, на 1 лютага 2016, у параўнанні з 1 лютым 2015 г. пратэрмінаваныя даўгі па крэдытах склалі Br8,58 трлн., павялічыўшыся за год у 2,6 разы. Фінансавае становішча сельскай гаспадаркі яшчэ горшае. Пры захаванні бягучых тэндэнцый і працягу старой эканамічнай палітыкі, 11% кепскіх актываў банкаўскай сістэмы ў пачатку 2016 г. могуць ператварыцца ў 30 - 35% - у канцы. І гэта не самы дрэнны сцэнар.

На 1 лютага 2016 года знешняя дэбіторская запазычанасць камерцыйных арганізацый Беларусі перавысіла Br73 трлн. У студзені 2016, калі трэба было б чакаць прымянення адэкватных антыкрызісных мер, у тым ліку па кіраванні дэбіторскай запазычанасцю, яна вырасла яшчэ на Br3,5 трлн. (5%). Пратэрмінаваная частка знешняй дэбіторскай запазычанасці склала Br11,7 трлн., павялічыўшыся за студзень 2016 года на 12,0%.

Аб'ём замежнай крэдыторскай запазычанасці камерцыйных арганізацый Беларусі на 1.02.2016 г. склаў Br94,65 трлн., паказаўшы ў студзені рост на Br5,26 трлн. або на 5,9%. Знешняя пратэрмінаваная крэдыторская запазычанасць павялічылася на Br2,1 трлн. або на 17,8%. Па стане на 1.02.2016 года яна склала Br14 трлн.

---

¹⁰ http://www.nbrb.by/publications/bulletin/Stat_Bulletin_2016_02.pdf

¹¹ Сацыяльна-эканамічнае становішча Рэспублікі Беларусь у студзені-лютым 2016 г. Нацстара Рэспублікі Беларусь. http://www.belstat.gov.by/ofitsialnaya-statistika/publications/izdania/public_bulletin/index_4934/ 41

Традыцыйнай крыніцай росту беларускай эканомікі было штучнае стымуляванне ўнутранага попыту. Урад на працягу апошніх дзесяці гадоў фінансаваў шматлікія праграмы мадэрнізацыі дзяржаўных прадпрыемстваў, падвышаў зарплату без прывязкі да павышэння прадукцыйнасці працы. Вынікам такой актыўнасці сталі скажэнне структуры капіталу і занятасці, рост аб'ёму «змярцвелага» капіталу (машыны, абсталяванне, нерухомасць, складскія запасы, праблемная дэбіторская запазычанасць).

У натуральным выражэнні¹²: вытворчасць шын у 2011 г. склала 5169 тыс. штук, у 2015 г. - 3911 тыс. штук, трактароў у 2011 г. - 66,8 тысячы, у 2015 г. - 34,3 тысячы, грузавых аўтамабіляў - 23,3 тысячы і адпаведна 6 тысяч, аўтобусаў - 2162 і 795 штук, станкоў для апрацоўкі металу 5,3 тысячы і 1,1 тысячы, паперы і кардону - 357,3 тысячы тон у 2011 г. і 292, 2 тысячы тон у 2015 г., халадзільнікаў і маразільнікаў - 1197 тысяч і 899 тысяч, тэлевізараў - 404 тысячы і 22 тысячы, ровараў - 176 тысячаў і 59 тысяч, абутку - 17,1 млн. пар і 9,9 млн. пар, трыкатажных вырабаў - 64 млн. штук і 38 млн. штук. Нават па каўбасных вырабах адбылося скарачэнне: 289,8 тыс. тон у 2011 г. і 225,6 тыс. тон у 2015 г.

Дзяржаўная праграма развіцця цэментнай вытворчасці прадугледжвала павелічэнне вытворчасці цэменту да 10 млн. тон. У 2011 г. вытворчасць цэменту склала 4,6 млн. тон, у 2015 г. - 4,64 млн. тон. Нацыяналізацыя двух вядучых беларускіх вытворцаў кандытарскіх вырабаў, «Спартака» і «Камунаркі», суправаджаліся абяцаннямі ўрада радыкальна палепшыць якасць кіравання і працы гэтай галіны. У 2011 г. у Беларусі вырабілі шакаладу і кандытарскіх вырабаў 71,5 тысячы тон, у 2015 г. - 55,4 тысячы тон. Парадаксальна, але паскарэнне тэмпаў дэіндустрыялізацыі супала з паскарэннем інтэграцыі Беларусі і Расіі.

Беларускія ўлады з году ў год не выконваюць свае ж планы па прыцягненні прамых замежных інвестыцый (ПЗІ). У 2015 г. іх паступленне ў Беларусь (з улікам выняткаў) склала \$ 1,6 млрд., што на 15,8% менш, чым у 2014 годзе. Пры гэтым амаль 69% гэтай сумы (\$ 1,1 млрд.) прыпала на рэінвеставаны прыбытак беларускіх нефінансавых і дэпазітных арганізацый. Па дадзеных Нацбанка, «паступленне прамых інвестыцый у форме інструментаў удзелу ў капітале (з улікам выняткаў) склала 279,3 млн. долараў, што ў 2,3 разы менш, чым у 2014 годзе. Аперацыі з пазыковымі прыладамі (даўгавыя абавязацельствы перад замежнымі саўладальнікамі без уліку гандлёвых крэдытаў) забяспечылі чысты прыток гэтага віду прамых замежных інвестыцый у памеры 143,6 млн. даляраў (за 2014 год -316,1 млн.

---

¹² Вытворчасць асобных відаў прамысловай прадукцыі ў натуральным вымярэнні. Нацстата Рэспублікі Беларусь, Люты 2015 г. http://www.belstat.gov.by/ofitsialnaya-statistika/realny-sector-ekonomiki/promyshlennost/godovye_dannwe_prom/proizvodstvo-otdelnyh-vidov-promyshlennoi-produ_2/ 42

даляраў)¹³». Асноўны аб'ём прыцягнутых ПЗІ паступіў з Расіі. У 2015 г. чыстае прыняцце абавязацельстваў па прамых інвестыцыях перад рэзідэнтамі Расіі склала \$ 622,6 млн. З іх на рэінвеставанне даходаў прыпала \$ 567,9 млн. (91,2%).

Напружанне ў грашова-крэдытнай сістэме Беларусі

Дынаміка асноўных кампанентаў грашовай масы Беларусі паказвае, што ў апошнія два гады Нацбанк больш адказна падыходзіць да ін'екцый грошай у абарачэнне. Праяўляецца назапашванне вопыту папярэдніх памылак, а таксама крызісныя з'явы ў эканоміцы. Нарэшце, ні адзін інстытуцыянальны міжнародны крэдытор не будзе падтрымліваць урад, які засеў у інфляцыйнай зоне 15 - 20%.

Колькасць наяўных грошай у абарачэнні, на 1.03.2016 г., аказалася меншай, чым на пачатак 2015 года. З пачатку 2014 г. па 1.03.2016 г. паказчык M0 вырас на 10,2%. Аналагічная сітуацыя па грашоваму аграгату M1. З 1.01.2014 г. па 1.03.2016 г. ён павялічыўся толькі на 6,9%. Дынаміка рублёвай грашовай масы (M2) ідзе ўслед за такім самым патэрнам. За 2014 г. гэты паказчык вырас на 14,5%, за 2015 г. - скараціўся на 0,4%, а за перыяд 1.01.2014 г. - 1.03.2016 г. - вырас на 3,6%. У гісторыі Беларусі не было перыяду больш жорсткай грашовай палітыкі, але, як паказвае развіццё крызісных працэсаў, гэтага мала. Ёсць яшчэ валютны складнік фінансавага рынку Беларусі. Справіцца з ім без сістэмных, скаардынаваных дзеянняў з усімі ўладамі немагчыма.

За 2014 г. шырокая грашова маса (M3) павялічылася на 23,9%, у 2015 г. - на 36,5%, а за студзень - люты 2016 г. - ужо на 8%. Такім чынам, за час з 1.01.2014 г. па 1.03.2016 г. гэты паказчык вырас на непрыстойна высокую велічыню - 82,6%.

Па меры росту недаверу людзей і бізнесу да неадэкватных антыкрызісных мер беларускіх уладаў давер да банкаўскай сістэмы таксама падае. Пасля першага квартала 2016 г. нават самыя вялікія аптымісты не спадзяюцца на ўстойлівы рост Вг-рублёвых і валютных дэпазітаў. Нацбанк імкнецца прыпыніць іх адток, пераканаўшы ўкладчыкаў пакідаць грошы, пераважна на рублёвых дэпазітах, але пры гэтым па зніжаных стаўках.

За 2014 г. рублёвыя дэпазіты насельніцтва выраслі на 20%, у 2015 г. - на 1,5%, а ў студзені - лютым скараціліся на 8,9%. Сёння рублёвых укладаў у банкаўскай сістэме амаль столькі ж, колькі было на пачатак 2014 года. На дадзеным этапе пакуль цяжка сказаць, калі спыніцца трэнд на скарачэнне рублёвых укладаў.

---

¹³ Інфармацыйна-аналітычны зборнік "Плацежны баланс, міжнародная інвестыцыйная пазіцыя і валавы знешні доўг Рэспублікі Беларусь", Сакавік 2016
<http://www.nbrb.by/publications/BalPay/BalPay2015.pdf>

Валютныя ўклады насельніцтва ў 2014 годзе павялічыліся на 9,7%, у 2015 г. - на 1,8%, а ў студзені - лютым - 2016 г. скараціліся на 3,3%. З пачатку 2014 г. па 1.03.2016 г. валютныя дэпазіты насельніцтва павялічыліся ўсяго на 8,9%. Ручное кіраванне стаўкамі па дэпазітах на фоне вострага валютнага дэфіцыту відавочна нервуе і насельніцтва, і камерцыйныя банкі, і Нацбанк. Далейшы адток грошай і банкаўскай сістэмы можа парушыць далікатны грашовы баланс і рэзка павялічыць спакусу актывізаваць грашовы друкаваны станок. Цяжка сабе ўявіць, каб Нацбанку ўдалося скараціць аб'ём рублёвага крэдытавання на 7 - 10% з мэтай прымусіць урад і дзяржаўныя камерцыйныя арганізацыі вярнуць у абарот хоць бы частку замарожанага капіталу.

Асобныя параметры банкаўскай сістэмы і манетарнай палітыкі Беларусі, у млрд. Вг

Паказчык	На 01.01.2014	На 01.01.2015	На 01.07.2015	На 01.01.2016	На 01.03.2015
Дэпазіты фізічных і юрыдычных асоб у банках, млрд. Вг	172677	213784	263865	294582	317379
Дэпазіты фізічных і юрыдычных асоб у замежнай валюце, \$ млн	11 301	11580	11769	11782	11589
Дэпазіты фізічных асоб у Вг-рублях, млрд. Вг	33018	39612	49330	40205	36638
Дэпазіты фізічных асоб у замежнай валюце, у млн. \$	7289	7993	8133	8213	7941
Дынаміка запазычанасці па крэдытах, выддзеных банкамі, у млн. Вг	259391	313989	357397	376714	410361
Дынаміка запазычанасці па крэдытах у Вг-рублях, млрд.	129115	154294	151215	160953	160060
Дынаміка запазычанасці па крэдытах у замежнай валюце, млн. \$	13699	13476	13436	11619	11652
Наяўныя грошы ў абарачэнні, млрд. Вг (M0)	12302	13924	15434	14236	13556
Грашовы агрэгат M1, млрд. Вг	37099	41765	43725	42733	39641
Рублёвая грашовая	79331	90845	100325	90496	82167

маса (М2), млрд. Вг					
Шырокая грашовая маса (М3), млрд. Вг	193307	239443	294539	326939	353061

Крыніца: Нацбанк Рэспублікі Беларусь, 2014-2016 гг.

Цана бюракратыі або *зруз рэгулярнага цяжару*

Акрамя падатковай нагрузкі, сур'ёзнай перашкодай на шляху развіцця бізнесу, павышэння канкурэнтаздольнасці краіны з'яўляецца сістэма прыняцця рашэнняў і звязаны з гэтым рэгулярны цяжар. У лютым 2016 г. міністр эканомікі Уладзімір Зіноўскі прыадчыніў сутнасць механізмаў уплыву галіновых і тэрытарыяльных лабістаў на рашэнні, якія прымаюць Саўмін і Адміністрацыя Прэзідэнта¹⁴.

У сістэму прыняцця рашэнняў Беларусі па вызначэнні параметраў эканамічнай палітыкі ўцягнутыя каля 30 міністэрстваў і камітэтаў, пяць канцэрнаў, Камітэт дзяржкантролю, Нацыянальны банк, Нацыянальная акадэмія навук, Адміністрацыя Прэзідэнта, суды, пракуратура, НЦЗП і кіраўніцтва сямі рэгіёнаў. Гэта значыць, што кожны ўзгоднены дакумент змяшчае, як мінімум, пяцьдзясят подпісаў. Кожны з іх - гэта вынік правядзення працяглых перамоў з уцягваннем тысяч чалавек. Міністр эканомікі абураецца: «Калі мы вырашаем праблему ўзгаднення таго ці іншага дакумента, уяўляецца, колькі гэтых дакументы ідуць па коле. Даводзіцца не тое што месяцы, іншы раз і да года іх узгадняць». Крыніца складанасцяў, на думку В. Зіноўскага, - лабіраванне вузка-ведамасных інтарэсаў. Якасць адказаў і заўваг удзельнікаў працэсу ўзгаднення «у 90% выпадкаў зводзіцца» менавіта да лабізму. У выніку мы маем заканадаўства не для ўстойлівага развіцця эканомікі, а для адлюстравання інтарэсаў вузкіх карпаратыўных інтарэсаў. *«Перакрыжоўванне функцый рэгулятара і ўласніка, нізкі прыярытэт сектаральнага і міжгаліновых пытанняў - прычына папяровага вала ў дакументаабароце. Гэта робіць практычна немагчымым якасную адпрацоўку дакументаў»*, - канстатуе Міністр эканомікі.

У 2015 годзе Міністэрствам эканомікі было пастаўлена на кантроль больш за 2,5 тыс. даручэнняў Савета Міністраў. Для разгляду і ўзгаднення ў гэты орган улады прыйшло каля 400 праектаў указаў і дэкрэтаў, 77 праектаў законаў, амаль 700 праектаў пастаноў урада. Ацэнім рэгуляторную нагрузку на падаткаплацельшчыкаў ад унутрыбюракратычных заканадаўчых узгадненняў.

¹⁴ Мінэканомікі ініцыюе аптымізацыю структуры і функцый дзяржорганаў для паскарэння прыняцця рашэнняў. <http://www.belta.by/economics/view/minekonomiki-initsiuruet-optimizatsiju-struktury-i-funksij-gosorganov-dlja-uskorenija-prinjatija-182179-2016-45>

Дапусцім, што над кожным праектам акта заканадаўства працуюць 30 чалавек (зразумела, з розным рэжымам уцягвання) у 50 розных структурах. Яны прысвячаюць яму ў сярэднім дзве гадзіны ў дзень, на працягу паўгода (дапусцім, што за шэсць месяцаў праект дакумента ўзгадняецца). Атрымліваецца: штодня на ўзгадненне аднаго дакумента траціцца 3000 чалавека-гадзін (ч-г) або 144 тысяч ч-г. за паўгода. Штогод на ўзгадненне прыходзіць каля 1200 дакументаў. Значыць, на іх узгадненне ацэначна траціцца каля 173 млн. ч-г. Сярэдняя чалавека-гадзіна беларускага дзяржаўнага служачага, уключаючы топ начальнікаў, якія таксама ўцягваюцца ў гэты працэс, каштуе ~ \$ 6 (з улікам адлічэнняў у ФСАН). Гэта значыць, што выдаткі падаткаплацельшчыкаў толькі на зарплату дзяржслужачым на ўзгадненне дакументаў, перавышаюць мільярд даляраў у год! І гэта толькі частка выдаткаў. Узгадняльнікі працуюць ва ўладкаваных офісах, карыстаюцца аўтамабілямі, паслугамі сувязі, сучаснай тэхнікай. Самая кансерватыўная ацэнка гэтых выдаткаў складае яшчэ ~ \$ 350 млн.

Такім чынам, падаткаплацельшчыкі Беларусі трацяць на заканатворчы працэс больш як \$ 1,3 млрд. На выхадзе мы атрымліваем акты заканадаўства, якія тармозяць эканамічнае развіццё краіны, павялічваюць выдаткі бізнесу па выкананні патрабаванняў дзяржавы.

Ацэнку Міністра эканомікі В. Зіноўскага пацвердзіў Прэм'ер-міністр А. Кабякоў у пачатку 2015 г. : *«Многія міністры зводзяць сваю працу да таго, каб атрымаць пабольш грошай з бюджэту і атрымаць льготы для падведаных арганізацый, якія не прадугледжаны ... А паколькі гэта нейкія выключныя выпадкі, то, натуральна, што іх калегі - Мінфін, Мінэканомікі - пішуць заўвагі, яны супраць. І потым уся гэтая **звіда** прыходзіць ва ўрад, дзе ў ручным рэжыме пачынаецца пэўнае рэгуляванне балансу інтарэсаў»*¹⁵.

Холдынгі як неэфектыўная арганізацыйна-прававая форма

Адной з асноўных формаў рэструктурызацыі ў Беларусі з'яўляецца холдынгізацыя. Стварэнне фінансава-прамысловых груп уяўлялася спосабам паляпшэння якасці дзяржаўнага кіравання, павышэннем канкурэнтаздольнасці беларускай эканомікі і ўстойлівых тэмпаў эканамічнага росту. Аналіз дзейнасць амаль ста холдынгаў, створаных у Беларусі, паказвае, што холдынгізацыя не дала чаканага выніку.

Па выніках трох кварталаў 2015 г. кіруючая кампанія холдынга ААТ «Забудова» атрымала больш за Br40 млрд. страт. Відавочна, холдынг, створаны летам 2010 года, не забяспечыў устойлівага развіцця

¹⁵ Кабякоў: міністрам пара перастаць прасіць і пачаць дзейнічаць.

прадпрыемстваў, што ўваходзяць у яго. Летам 2014 г. быў утвораны холдынг на аснове ААТ «Гомсельмаш». У яго ўвайшлі, сярод іншых, Светлагорскі машынабудаўнічы завод, Гомельскі завод ліцця і **нармалей**. Усе гэтыя заводы, разам з вытворцам камбайнаў, знаходзяцца ў зоне камерцыйнага бедства. Створаны холдынгі вакол ААТ «Амкадор» (лета 2012) і «БАТЭ» (восень 2011г.), што не vyrатавала прадпрыемствы - якары ад небяспечнай траекторыі росту **камерцыйнага нядобрабыту**. Тое ж самае тычыцца цэментных заводаў, аб'яднаных у Беларускаю цэментавую кампанію. Улады дагэтуль не прызналі грубай памылкі ў стратэгіі развіцця цэментавага рынку Беларусі і рэгіёну. Цэментныя заводы павялічылі вытворчыя магутнасці, а сёння не ведаюць, як іх загрузіць. Каб хоць неяк іх падтрымаць, улады прымушаюць дарожнікаў рэзка павялічыць выкарыстанне цэменту пры будаўніцтве дарог.

Правальным аказаўся холдынг «Белаўтамаз» (створаны вясной 2012 г.). Сёння ні МАЗ, ні Баранавіцкі аўтаагрэгатны завод, ні ВолМет, ні іншыя члены гэтага аб'яднання не паказваюць ўстойлівую фінансавую работу. У маі 2012 г. быў утвораны холдынг «Мяса-малпрам». У яго ўвайшлі: Барысаўскі мясакамбінат, Слуцкі мясакамбінат, Слуцкі сыраробны камбінат, Маладзечанскі малочны камбінат і яшчэ чатыры прадпрыемствы. Удзельнікі гэтага холдынгу ўстойліва замацаваліся на вяршыні спісу самых стратных акцыянерных таварыстваў Беларусі. Не менш праблематычным з'яўляецца холдынг «Беларуская металургічная кампанія» (створаны ў ліпені 2012 г.). Большасць дзяржаўных заводаў у холдынгу «Гарызонт», створаным у красавіку 2010 года, разам з вытворцам тэлевізараў «Гарызонт», сталі праблемнымі актывамі.

Нягледзячы на ўсе гэтыя факты, беларускія ўлады выкарыстоўваюць такія ж падыход у галіне дрэваапрацоўкі. Холдынгізацыя ператварылася ў форму манетызацыі наменклатурных сувязяў, адносна бяспечны спосаб каналізацыі бюджэтных рэсурсаў пад прыкрыццём мадэрнізацыі і павышэння канкурэнтаздольнасці дзяржаўных прадпрыемстваў.

Альтэрнатывай холдынгізацыі з'яўляецца паўнаватарскае развіццё прыватнага малога і сярэдняга бізнесу, стымуляванне стварэння вытворчых і інавацыйных кластараў, дэцэнтралізацыя сістэмы прыняцця фінансавых, інвестыцыйных, вытворчых і спажывецкіх рашэнняў. Выбар арганізацыйна-прававых формаў канкурэнцыі на ўнутраным рынку, роўна як і рэжымы інтэграцыі ў міжнародную сістэму падзелу працы, павінны ажыццяўляць прыватныя ўласнікі рэсурсаў.

РАСІЙСКІ ФАКТАР

Фармальна ў 2015-2016 гг. беларуска-расійскія адносіны знаходзіліся на ўздыме. Запрацаваў Еўразійскі эканамічны саюз. Рэгулярна

праходзяць пасяджэнні органаў кіравання Саюзнай дзяржавы. Сустрэкаюцца прэзідэнты і прэм'еры, створаны Дзелавы Савет ЕАЭС, але інтэграцыйныя ўтварэнні застаюцца шмат у чым дефектнымі, яны не забяспечваюць свабоду перамяшчэння грошай, тавараў, паслуг і працоўнай сілы. Выключэнні і абмежаванні, у тым ліку па нафце і нафтапрадуктах, транспартных і фінансавых паслугах, **спускаюць** сутнасць Мытнага саюза.

Нягледзячы на багацце фармальных інтэграцыйных праектаў, паміж Беларуссю і Расіяй няма нават паўнаважнай зоны свабоднага гандлю. **Інтэрэсы манапалістаў і буйнога бізнесу памылкова атаясамліваюцца з нацыянальнымі і інтэграцыйнымі інтарэсамі.** Па-ранейшаму існуюць сотні дробных і буйных гандлёвых бар'ераў паміж Беларуссю і Расіяй. Лабізм галіновых, карпаратыўных інтарэсаў падразумявае творчую інтэрпрэтацыю інтэграцыйных пагадненняў. Парадаксальна, але першы год працы ЕАЭС суправаджаецца паглыбленнем крызісу даверу паміж полісімейкерамі. Ён выяўляецца ў розных трактоўках **заканадаўства па вызначэнні якасці і краіны паходжання тавараў, доступу тавараў трэціх краін на мытную тэрыторыю ЕАЭС, рэжыму гандлю нафтай і нафтапрадуктамі, удзелу камерцыйных арганізацый Расіі і Беларусі ў дзяржаўных праграмах і закупках адзін у аднаго. Па-рознаму трактуецца манетарная палітыка, у прыватнасці, стаўленне да дэвальвацыі і прадастаўленні ліквіднасці ўдзельнікам рынку, а таксама фармат дзяржаўнай падтрымкі эканомікі ў рамках контрцыклічнай палітыкі.**

Асабліваць беларуска-расійскіх адносін у іх моцнай асіметрычнасці. Масква на працягу многіх гадоў прадастаўляла Беларусі магчымасць купляць нафту і газ па льготных цэнах. Сярэднегадавы энергетычны грант Расіі для Беларусі быў каля 15% беларускага ВУП. Вынікам такога нафтагазавага ўкладу стала блакіроўка рэформаў беларускай эканомікі. Ва ўрада не было стымуляў разнявольваць прадпрымальніцтва, паляпшаць інстытуты развіцця і росту.

Расійскія ўлады разлічвалі, што такі фармат адносінаў з афіцыйным Мінскам створыць спрыяльныя ўмовы для ўваходжання расійскага капіталу, падтрымкі яго знешняй палітыкі. Такі разлік не апраўдаўся. Беларускія ўлады сфармулявалі сваю знешнюю палітыку, адрозную ад расійскай. Пры гэтым Беларусь застаецца краінай з найбольшай колькасцю гандлёвых абмежаванняў у адносінах да расійскіх тавараў. Маючы падтрымку цэлага шэрагу магутных лабістаў унутры Расіі, прэзідэнт Беларусі забяспечвае своеасаблівы карт-бланш у інтэрпрэтацыі беларуска-расійскіх інтэграцыйных утварэнняў.

У 2015 годзе рэзка скараціўся нафтагазавы інтэграцыйны грант Расіі на карысць Беларусі. У сваю чаргу, у Беларусі з'явілася спакуса манетызаваць статус члена ЕАЭС у пераадоленні санкцый у дачыненні да

тавараў з ЕС, Украіны і Турцыі. Выявіліся розныя погляды на макраэканамічную палітыку, гандлёвы пратэекцыянізм і знешнюю палітыку. Павялічылася колькасць таварных прэтэнзій адзін да аднаго. Праломы ў дамове аб стварэнні ЕАЭС, пагадненні пра ўтварэнне Саюзнай дзяржавы напаўняюцца новымі сэнсамі. На пачатак 2016 года ўрады Расіі і Беларусі не здолелі дамовіцца аб прыватызацыі МЗКЦ і МАЗа. Няўзгодненымі застаюцца важныя пытанні паставак газу ў Беларусь (кошт) і прадуктаў нафтаперапрацоўкі з Беларусі ў Расію. Беларускі бок заяўляе аб стратнасці такога роду паставак на расійскі рынак, нягледзячы на тое, што атрымлівае сырую нафту па цэнах значна ніжэйшых за сусветныя.

У 2015 г. экспарт тавараў з Беларусі ў Расію скараціўся з \$ 15,18 млрд. у 2014 г. да \$ 10,39 млрд., у 2015 г. (мінус 4,79 млрд.). Найбольшае скарачэнне прыйшлося на нафтапрадукты (мінус \$ 692,2 млн.), трактары і седлавыя цягачы (- \$ 247,4 млн.), грузавыя аўтамабілі (- \$ 219,75 млн.), сыры і тварог (- \$ 163,6 млн.), пруткі з нелегіяванай сталі (- \$ 158,63 млн.), малако і вяршкі (- \$ 157,87 млн.), вырабы з цэменту, бетону (- \$ 120,52 млн.), с/г машыны (- \$ 114,77 млн.), каўбасы (- \$ 113,83 млн.) і мэбля (- \$ 102,1 млн.).

Імпарт тавараў у Беларусь з Расіі ў 2015 г. скараціўся з \$ 22,19 млрд. у 2014 г. да \$ 17,14 млрд., - на \$ 5,05 млрд. Найбольшае скарачэнне адбылося па нафце (- \$ 1,96 млрд., прыроднаму газу (- \$ 696,2 млн.), легкавых аўтамабілях (- \$ 277,53 млн.) і рухавіках (- \$ 99,5 млн.).

Характар змяненняў гандлёвых патокаў паміж Беларуссю і Расіяй сведчыць не толькі пра кан'юнктурны крызіс беларускай эканомікі, але і пра пагаршэнне структурных дысбалансаў. З улікам захавання рэцэсіі расійскай эканомікі ў 2016, прагнозаў аб высокай верагоднасці яе стагнацыі ў бліжэйшыя 15-20 гадоў, перад урадам Беларусі востра стаіць задача дыверсіфікацыі эканомікі, нейтралізацыя назапашаных дысбалансаў і адхіленняў у выбранай сацыяльна-эканамічнай мадэлі. Ва ўмовах рэцэсіі, макраэканамічных дысбалансаў, карупцыйнасці расійскіх прававых і эканамічных інстытутаў, Беларусі востра патрэбна дыверсіфікацыя эканомікі, у першую чаргу, за кошт рэзкай інтэнсіфікацыі інвестыцыйных, гандлёвых, вытворчых і інстытуцыянальных адносін з краінамі Еўрапейскага Саюза.

Спробы знізіць тэмпы падзення

замест паўнаважнай праграмы стварэння Новай эканомікі

Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 78 ад 23.02.2016 г. "Аб мерах па павышэнні эфектыўнасці сацыяльна-эканамічнага комплексу

Рэспублікі Беларусь»¹⁶ адлюстроўвае погляды беларускіх уладаў на характар крызісу ў беларускай эканоміцы, а таксама вызначае меры па выхадзе з яго. Насуперак логіцы развіцця крызісных з'яў гэты дакумент пашырае паўнамоцтвы і магчымасці распараднікаў чужога (палітыкаў і чыноўнікаў), стварае наменклатурным фаварытам доступ да дзяржаўнай падтрымкі, пагаршае таксікацыю эканомікі непазбежнымі інвестыцыйнымі і вытворчымі памылкамі.

Ва Указе Прэзідэнта № 78 бяздоказна канстатуюцца вельмі сумнеўныя тэзісы. Напрыклад, «за гады незалежнасці краіны сфармавана дзяржава для народа». На фоне тарыфных арэляў па тарыфах на ЖКП, падзення зарплаты ў 70% насельніцтва да \$ 200 - 220, відавочнага росту долі платнай медыцыны і адукацыі, фактычна лішняга мільёна беларусаў на рынку працы канстатацыя фармавання ў краіне «дзяржавы для народа» вельмі сумніўная. Па ўзроўні зарплаты і пенсіі, якасці рынку працы, магчымасці самазанятасці і стварэння сямейнага бізнесу Беларусь відавочна прайграе тым краінам, якія ў значна большай ступені выбралі ва ўмовах крызісу эканамічную свабоду, прыватную ўласнасць і інтэграцыю ў міжнародную сістэму падзелу працы. Узмацненне гандлёвага пратэక్షыянізму (увядзенне абмежаванняў на пасылкі з-за мяжы, перамяшчэння тавараў праз мяжу фізічнымі асобамі), больш жорсткія правілы працы ІП па таварах лёгкай прамысловасці, увядзенне падатку на «дармаедаў», рэзкі рост падаткаў на зямлю і нерухомасць, павышэнне арэндных плацяжоў - усё гэта рэзка знізіла здольнасць хатніх гаспадарак і малога бізнесу гнутка рэагаваць на крызісныя з'явы ў эканоміцы.

Указ Прэзідэнта № 78 пераключае ўвагу з унутраных прычын крызісу на знешнія. Іх паказана цэлых пяць - і ніводнай унутранай: «нарастанне негатыўных з'яў у сусветнай эканоміцы, скарачэнне попыту на нашых традыцыйных экспартных рынках, рэзкае падзенне коштаў на нафту і сыравінныя тавары, геапалітычная нестабільнасць». Пры такім павярхоўным дыягназе наўрад ці варта чакаць адэкватных мер па ліквідацыі структурных скажэнняў, дэтаксікацыі капіталу, разняволення прадпрымальніцтва і пашырэння сферы эканамічнай свабоды.

Мяркуючы па змесце Указа № 78, беларускія ўлады не лічаць прычынамі вострага крызісу нізкую якасць дзяржаўнага і карпаратыўнага кіравання, выцясненне прыватных інвестыцый, шырокае распаўсюджванне дыскрымінацыйных практык і задушліваю падаткавую і рэгуляторную нагрузку. Няма ні слова пра макраэканамічную разбалансаванасць, цвёрдым гандлёвым пратэక్షыянізме і моцным адміністрацыйным скажэнні аднаго з ключавых інфармацыйных паказчыкаў эканомікі - кошты. Распараднікі чужога не бачаць узаемасувязі паміж выключэннем з паўнаважнасці

---

¹⁶ <http://www.pravo.by/main.aspx?guid=12551&p0=P31600078&p1=1&p5=0> 51

камерцыйнага абароту зямлі, дэфектыўнасцю інстытута прыватнай уласнасці і паглыбленнем структурнага і сістэмнага крызісу. Няма прычын - няма мер па іх нейтралізацыі.

Прапанаваныя ва Указе № 78 меры па «павышэнні эфектыўнасці функцыянавання эканомікі» павінны забяспечыць прыбытковую работу дзяржаўных прадпрыемстваў «пры належнай якасці кіравання іх актывамі і зніжэнні сабекошту прадукцыі не менш, чым на 25 адсоткаў». Праблема ляжыць у плоскасці імплементацыі або шматзначнасці прыметніка «належны». Той факт, што ў апошнія дзесяць гадоў выдаткі толькі раслі, не спынілі полісімейкераў перад пастаноўкай такой амбіцыйнай, цяжка рэалізуемай задачы.

Ва ўрада няма выразнага колькаснага арыенціру для адназначнай трактоўкі такой меры, як «падвышэнне аплатнай дысцыпліны ва ўзаемаарозліках за пастаўленыя тавары, выкананыя работы, аказаныя паслугі». Толькі ад аднаго добрага пажадання дзяржаўныя прадпрыемствы наўрад ці пачнуць разлічвацца па сваіх абавязацельствах з прыватнымі кампаніямі.

Выкананне наступнай меры Указа - «развіццё добрасумленнай канкурэнцыі на ўнутраным рынку» - можа расцягнуцца на гады, паколькі паўнаважнага антыманапольнага органа ў Беларусі няма, а трактоўку паняцця «добрасумленны» ўсклалі на Міністэрства гандлю.

Забяспечыць незалежную, аб'ектыўную ацэнку дзеяння манапалістаў з прыняццем мер па нейтралізацыі іх дыскрымінацыйных практык гэты орган не можа з прычыны свайго месца ў іерархіі выканаўчай улады. Тым больш, што Мінгандлю даручана выкананне задачы па забеспячэнні «належнай абароны ўнутранага рынку ад недобрасумленнай канкурэнцыі». Ён, разам з Саветам Міністраў, Міністэрствам эканомікі, таксама будзе ўдзельнічаць у інтэрпрэтацыі яшчэ адной рэгуляторнай «бурбалкі» у выглядзе паняцця «рацыянальнае імпартазамышчэнне».

Прапанаваны ўрадам праект Праграмы сацыяльна-эканамічнага развіцця Беларусі на 2016-2020 гг. змяшчае вельмі дэкларатыўны спіс «асноўных крыніц росту»¹⁷ на бліжэйшыя пяць гадоў:

- забеспячэнне прыбыткавай працы найбуйнейшых дзяржаўных прадпрыемстваў пры змене якасці кіравання іх актывамі і зніжэнні сабекошту прадукцыі;
- павышэнне плацежнай дысцыпліны ва ўзаемаарозліках за пастаўленыя тавары, работы, паслугі;

---

¹⁷ <http://news.tut.by/economics/490946.html> 53

□ развіццё добрасумленнай канкурэнцыі і пакета антыманапольных мер;

□ развіццё і дыверсіфікацыя экспарту;

□ рацыянальнае імпартазамышчэнне праз галіновыя і рэгіянальныя праграмы ў рамках трох груп імпортных тавараў і ўзмацненне механізмаў абароны ўнутранага рынку, у тым ліку з удзелам Беларусі ў інтэграцыйных утварэннях (ЕАЭС і патэнцыйна - СГА);

□ паскоранае развіццё малога і сярэдняга бізнесу, яго ўцягванне ў праграмы імпартазамышчэння, асабліва рэгіянальныя;

□ прыцягненне замежнага капіталу ў стварэнне вытворчасцей, асваенне крэдытных ліній КНР;

□ зніжэнне ставак па банкаўскіх крэдытах;

□ забеспячэнне паўсюднай эканоміі і эфектыўнага выкарыстання ўсіх відаў рэсурсаў.

Прадстаўленая праграма развіцця эканомікі на 2016-2020 гг. з'яўляецца тэарэтычным і практычным працягам папярэдніх праграм чатырох пяцігодак (1996-2015 гг.). Іх рэалізацыя прывяла да вострага сістэмнага, структурнага крызісу сярэдзіны 2010-ых. Рэалізацыя такой жа парадыгмы эканамічнай палітыкі пагражае паглыбіць крызісныя з'явы ў эканоміцы, абвастрыць праблему дэфіцыту канкурэнтаздольнасці і пагрузіць краіну ў працяглы перыяд стагнацыі і дэіндустрыялізацыі.

Дакумент «Асноўныя палажэнні Праграмы сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь на 2016-2020 гады» пацвярджае наяўнасць сур'ёзных праблем у існуючай мадэлі сацыяльна-эканамічнага развіцця. Па сутнасці справы, запасу трываласці БССР хапіла на 15 гадоў. З 2011-2015 гг. стабільным застаецца толькі сведчанне крызісу. Ён набывае розныя адценні, праходзіць з рознай інтэнсіўнасцю, але пяцігодка 2011-2015 гг. - гэта час пажарных мер, экстраных нарад, ваеннай эканомікі, ператварэння органаў дзяржкіравання ў штабы.

За 2011-2015 гг. ВУП павінен быў вырасці на 62-68%. Па факце аказалася 5,9%, і гэта з улікам вельмі сумніўнай лічбы росту ў 2011 г. (5,5%), калі гіперінфляцыя цалкам перакруціла паказчыкі рэальных зменаў макраэканамічных паказчыкаў. Прамысловасць павінна была вырасці на 54-60%, а атрымалася на 4,6%. Калі адкінуць праблемны, з пункту гледжання статыстыкі, 2011-ы год, то ў 2012-2015 гг. прамысловая вытворчасць у Беларусі скарацілася.

Улады хваляць беларускі дзелавы і інвестыцыйны клімат, але яго сапраўдная якасць выяўляецца пры параўнанні задання і факту выканання па інвестыцыях у асноўны капітал. На 2011-2015 гг. беларускія ўлады запланавалі рост на 90 - 97%, а па факце атрымалі мінус 7%. Параўнанне плана і факту па экспарту тавараў і паслуг даказвае наяўнасць дэфіцыту ўсведамлення беларускім урадам вонкавага кантэксту беларускай эканомікі. Пры заданні росту на 218-222%, гэты паказчык павялічыўся на 12,2%, зноў

жа за кошт 2011-га года. У перыяд 2012-2015 гг. экспарт тавараў і паслуг рэзка скараціўся.

Праграма канстатуе наяўнасць цэлага шэрагу сур'ёзных праблем, якія стрымліваюць «устойлівае і збалансаванае развіццё». Сярод іх: «высокія выдаткі вытворчасці, празмерная залежнасць эканомікі ад імпортных паставак сыравіны і матэрыялаў, абсталявання, тэхналогій; нізкая аддача ад выкарыстання інвестыцый у асноўны капітал, у тым ліку ў сувязі з іх нерацыянальнай тэхналагічнай структурай ..., неэфектыўная сістэма размеркавання фінансавых рэсурсаў у эканоміцы. Гарантаваная дзяржаўная падтрымка асобных сектараў эканомікі і буйных прадпрыемстваў не стымулюе іх да павышэння аддачы ад укладзеных сродкаў. Дзяржаўная падтрымка экспарцёраў у большасці выпадкаў дазваляе толькі захаваць існуючыя пазіцыі на традыцыйных рынках; нізкая доля прыватнага сектара, малога і сярэдняга бізнесу ў ВУП, стварэнні новых працоўных месцаў, што прыводзіць да павольнай адаптацыі эканомікі да зменлівых вонкавых умоў, недастатковай канкурэнцыі на ўнутраным рынку». Урад, па сутнасці, пагадзіўся з ацэнкай НПББ-2016 адносна нізкай канкурэнтаздольнасці айчыннай прадукцыі, павольнага асваення новых рыначных ніш, росту знешняга доўгу, неаптымальнай структуры кіравання, што праяўляецца ў дубляванні функцый, залішняй бюракратызацыі працэсу прыняцця кіраўнічых рашэнняў, слабой стратэгічнай арыентацыі развіцця галін эканомікі; інфляцыйных і дэвальвацыйных чаканнях насельніцтва, якія аказваюць стрымліваючы ўплыў на развіццё крэдытна-дэпазітнага і ўнутранага валютнага рынкаў.

Старая мадэль не здольная генераваць эканамічны рост. Спробы vyrатаваць яе павышэннем тарыфаў на паслугі манапалістаў, барацьбой з «дармадамі» і замежнымі пасылкамі, жорсткага рэгулярнага цяжару на ПІ і малы бізнес, павышэннем падаткаў і навязваннем рэжыму вытворчасці тавараў і паслуг, плацяжоў прыводзяць не да дэтаксікацыі структуры эканомікі, а толькі да перамяшчэння «ядаў» і «шлакаў» з месца на месца.

Асаблівасцю праграмы пятай пяцігодкі з'яўляецца не новы змест эканамічнай палітыкі, не лібералізацыя, не ўсведамленне ўнікальнай ролі прадпрымальніка і малога бізнесу, а жангліраванне сэнсам і словамі. Так, улады кажучь аб забеспячэнні не проста занятасці, а «эфектыўнай занятасці». Яна павінна стаць «асновай для росту прадукцыйнасці працы, даходаў насельніцтва і, галоўнае, гарантыяй сацыяльнай стабільнасці ў грамадстве». Пры гэтым, нідзе ў Праграме не пазначана, ці дазваляць кіраўнікам прадпрыемстваў самастойна прымаць рашэнне па аптымізацыі рабочай сілы. Урад не бачыць узаемасувязі паміж цяжарам падатковай нагрузкі на фонд зарплаты і схільнасцю бізнесу ствараць новыя працоўныя месцы. Рынак працы наўрад ці стане больш вольным, а чыноўнікі дакладна не праявляць ініцыятыву па аналізе эфектыўнасці створаных імі працоўных месцаў. Урад упарта не хоча прызнаваць неабходнасць глыбокай падатковай

рэформы. З яго пункту гледжання, «падатковая палітыка будзе накіравана на падтрыманне ўстойлівасці бюджэту». Чыноўнікі думаюць, у першую чаргу, пра свае кішэні, працягваючы лічыць плацяжы ў ФСАН падаткамі. Ні адна краіна развіцця ў свеце з доляй дзяржавы ў эканоміцы больш за 40% не стала развітой. Праграма не прадугледжвае зніжэнне гэтага паказчыка.

«Эфектыўнымі» павінны стаць інвестыцыі. Нам абяцаюць «не экстэнсіўнае нарошчванне аб'ёмаў інвестыцый у асноўны капітал, а іх эфектыўнасць (тэрміны акупнасці і норма прыбытковасці на ўкладзены капітал)». Інвестыцыйную дзейнасць плануецца павялічыць сярод іншага за кошт «фарміравання эфектыўнага інстытуцыянальнага асяроддзя, спрыяльнага для вядзення бізнесу, зніжэння рэгулятыўных рызык, малой і сярэдняй прыватызацыі, падтрымкі справядлівай канкурэнцыі і забеспячэння безумоўных гарантый правоў прыватнай уласнасці». Пры гэтым стварэнне паўнаважнага інстытута прыватнай уласнасці на зямлю не прадугледжана.

Праграма не прадугледжвае ліквідацыю інвестыцыйных умоў для інвестараў і іх адвольную трактоўку чыноўнікамі ў сваю карысць. Дзяржава пакідае за сабой права вылучаць кропкі росту, стратэгічныя прыярытэты і ствараць для іх адмысловыя ўмовы дзейнасці. Наступны тэзіс запазычаны яшчэ з савецкіх падручнікаў палітэканоміі сацыялізму: «Будзе створана развітая шматукладная эканоміка з гарманічнымі ўзаемадапаўняльнымі дзяржаўным і прыватным сектарамі. У рэспубліканскай уласнасці плануецца захаваць пераважна буйныя арганізацыі, якія адыгрываюць стратэгічную ролю ў эканоміцы краіны, а таксама прадпрыемствы, якія забяспечваюць нацыянальную бяспеку».

Эканамічны рост у 2016-2020 гг. павінен быць «якасным». Ён павінен зыходзіць з «макрэканамічнай стабільнасці, павышэння эфектыўнасці дзяржаўнага кіравання, удасканалення сістэмы прагназавання і планавання, новых падыходаў да мадэрнізацыі эканомікі, рэфармавання адносін уласнасці, фарміравання эфектыўнага фінансавага рынку». Кіраўніцтва на паперы кажа аб адмове ад жыцця ў доўг, а на практыцы адчайна шукае магчымасці перакрэдытавацца, каб не абнуліць золатавалютныя рэзервы.

Пры прадстаўленні дакумента Прэм'ер-міністр А. Кабякоў заявіў: «Праграма не ўтрымлівае сфармуляваных валавых паказчыкаў. Гэтая праграма – не план ручнога кіравання эканомікай, тут фармулююцца якасныя задачы, нацэленыя на канчатковы вынік»¹⁸. У тым самым выступе канстатуецца наступнае: «... Сумесна з Нацыянальным банкам працягнем практыку разгляду «у ручным рэжыме» такіх праблемных прадпрыемстваў».

---

¹⁸ <http://www.government.by/ru/content/6367>

Сам факт адсутнасці валавых паказчыкаў у праграме зусім не значыць, што працуюць аўтаматычныя рынкавыя механізмы. Па-першае, гэтыя паказчыкі ёсць у іншых дакументах. Чыноўнікі працягваюць даводзіць да падшэфных арганізацый канкрэтныя заданні, у тым ліку па экспарту, інвестыцыях, працоўных месцах і т. д. Працягваюць працаваць галіновыя, вертыкальна інтэграваныя структуры пад кіраўніцтвам міністэрстваў і канцэрнаў. Супрацьдзеянне дыскрымінацыйным практыкам дзяржарганізацый у выглядзе антыманапольнага камітэта ў рамках Мінгандлю - гэта слабое інстытуцыянальнае рашэнне.

Па-другое, рынкавае кіраванне прадугледжвае абавязковую наяўнасць інстытута свабодных цэн, адкрытай канкурэнцыі, прыватнай уласнасці, а таксама эфектыўнай сістэмы ўваходу на рынак і выхаду з яго. **Назваць рынкавым кіраванне ў краіне, у якой каля 80% актываў належыць дзяржаве, а органы дзяржкіравання пераразмяркоўваюць 40 - 43% ВУП – нельга.**

Па-трэцяе, «нябачная рука» рынка **выключае** наяўнасць «дырыжызму». Праграма ўрада і практыка яе правапрымянення маюць шмат тысяч ільгот (падатковыя, мытныя, адміністрацыйныя, фінансавыя, маёмасныя). Чыноўнікі - ключавыя фігуры ў вызначэнні таго, каму, колькі і на якіх умовах размяркоўваць гэтыя нярынкавыя даброты.

Урад дэкларуе адмову ад індывідуальных ільгот камерцыйным арганізацыям, пераход на ільготы сектаральныя - і тут жа прыводзіць назвы канкрэтных прадпрыемстваў, якія працягнуць атрымліваць дзяржпадтрымку. «Мы пераходзім ад індывідуальнай да сектаральнай сістэмы аказання дзяржаўнай падтрымкі. Перастанем «біць па хвастах», падтрымліваць тых, каму проста цяжка. Будзем падтрымліваць тое, што адпавядае прыярытэтам развіцця краіны», - заявіў А. Кабякоў. І тут жа дадае: «Вядома, прадпрыемствы, якія атрымліваюць падтрымку па старых рашэннях, ніхто не кіне. Да завяршэння праектаў падтрымка будзе аказвацца на агавораных у рашэннях умовах. Гэта будзе пераходны перыяд, каб адаптавацца». Атрымліваецца, што ў бліжэйшыя пяць гадоў беларускія ўлады будуць працягваць праекты вельмі сумніўнай камерцыйнай якасці, нават калі яны генеруюць страты, інвестыцыйныя **шлакі** і таварную бесперспектыўнасць. Лабісты наступных дзяржаўных прадпрыемстваў атрымалі падтрымку: Светлагорскі ЦКК, Добрушская папяровая фабрыка, Мазырскі НПЗ, Нафтан, БМЗ, Камволь, Баранавіцкае БВБА, Аршанскі льнокамбінат, цэментныя заводы і прадпрыемствы дрэваапрацоўкі. І гэта - не лічачы галоўнага бенефіцыяра дзяржпраграм - аграпрамысловы сектар. Усе прыведзеныя прыклады - пераканаўчае пацвярджэнне захавання «ручнага кіравання» эканомікай.

Праграма абяцае павышэнне эфектыўнасці прымаемых органамі ўлады рашэнняў «па забеспячэнні ўстойлівага эканамічнага росту». Для гэтага прадугледжваецца «размежаванне функцый дзяржавы як рэгулятара і

ўласніка». З гэтым нельга не пагадзіцца, але змест Праграмы кажа пра тое, што ўрад, выканкамы і міністэрствы нікуды з эканомікі не сыдуць. Перейменаванне Міністэрства гандлю ў Міністэрства антыманапольнай палітыкі без радыкальнага скарачэння функцый дзяржавы ператворыцца ў чарговае бюракратычнае ашуканства. Не праглядаецца акцэнт на развіццё самарэгулявання і самарэгулявальных арганізацый, стаўка на рэгіянальнае самакіраванне ў эканамічным развіцці.

Для ўрада не складае клопату паабяцаць размежаваць функцыі дзяржавы як рэгулятара і ўласніка і тут жа прасоўваць глыбока памылковую стратэгію імпартазамышчэння. На гэты раз яна чамусьці павінна стаць «рацыянальнай»: «Для рэалізацыі напрамку рацыянальнага імпартазамышчэння ў галінах прамысловасці намаганні будуць сканцэнтраваны на: ... кропкавым стварэнні новых імпартазамыняльных вытворчасцей, дзе рэспубліка валодае неабходнымі кампетэнцыямі для забеспячэння яе высокай якасці і канкурэнтаздольнасці; рэалізацыі сумесных мер па імпартазамене ў рамках інтэграцыйных утварэнняў і прыцягненне інвестыцый у стварэнне філіялаў і зборачных вытворчасцей транснацыянальных карпарацый на тэрыторыі рэспублікі з паступовым ростам лакалізацыі вытворчасці». Рашэнні аб «кропках» імпартазамены, зразумела, будуць прымаць у традыцыйным для беларускай наменклатуры рэжыме.

Выкананне асноўных паказчыкаў Праграмы сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь на 2011-2015 гады

Паказчыкі	заданне Праграмы	факт			
		2011	2012	2013	2014
ВУП,%	162-168	105,5	101,7	101,0	101,7
Прадукцыйнасць працы па ВУП,%	163-168	105,7	103,5	101,7	102,3
Прадукцыя прамысловасці,%	154-160	109,1	105,8	95,1	102,0
Рэнтабельнасць продажаў у прамысловасці,%	14 - 15	12,7	11,3	7,5	7,8
Прадукцыя сельскай гаспадаркі,%	139-145	106,6	106,6	95,8	102,9
Раздробны таваразварот,%	170-180	109,0	114,1	118,0	106,0
Інвестыцыі ў асноўны капітал,%	190-197	117,9	88,3	109,3	94,2
Экспарт тавараў і паслуг,%	218-222	158,8	111,5	84,9	98,3
Сальда знешняга гандлю таварамі і паслугамі,% ВУП	05, -0,6	-2,1	4,5	3,2	0,6
Рэальныя наяўныя грашовыя даходы насельніцтва,%	170-176	98,9	121,5	116,3	100,9
Увод у эксплуатацыю жылля, млн. м. кв.	42,5 - 43	5,5	4,5	5,2	5,5

Сусветны і рэгіянальны кантэкст

Сусветная эканоміка ў канцы 2015 г. – пачатку 2016 г. характарызуецца высокай ступенню нявызначанасці, валацільнасці, недаверу да ўрадаў, а таксама назапашваннем таксічных актываў, надзіманнем бурбалак з прычыны амаль васьмігадовага перыяду нетрадыцыйнай палітыкі цэнтральных банкаў і ўрадаў. Даклад міжнароднага валютнага фонду (МВФ) «Перспектывы развіцця сусветнай эканомікі. Адаптацыя да паніжэння коштаў на сыравіну» (World Economic Outlook. Adjusting to lower commodity prices)¹⁹ не абяцае нічога добрага ні свету, ні Расіі, ні Беларусі. У параўнанні з ацэнкамі 2014 - пачатку 2015 г. амаль для ўсіх краін перагледжаны тэмпы росту эканомікі ў бок зніжэння. Абвастрыліся рызыкі пагаршэння сітуацыі ў сусветнай эканоміцы. Перапампананая ліквіднасцю амерыканская эканоміка на пару з брытанскай дэманструюць адносна высокія тэмпы росту. З улікам структуры эканомікі і параметраў манетарнай палітыкі можна сказаць, што гэта часова з'ява.

Эканомікі, якія знаходзяцца ў стадыі развіцця, у святле падзення коштаў на сыравінныя тавары, хуткага росту даўгоў і інфляцыі, ужо змагаюцца з небяспекай патрапіць у чарговую рэцэсію. Беларусь і Расія там ужо знаходзяцца, і перспектывы выйсці ў плюс у 2016 годзе ў нас практычна не засталася.

МВФ працягвае паўтараць тэзу пра перамогу над «самай шырокай і глыбокай пасляваеннай рэцэсіяй», апраўдваючы дзеянні міжнароднай і нацыянальнай бюракратыі. Цэнтральныя банкі і кіраўніцтва праводзілі контрцыклічную, стымулюючую палітыку шляхам укіду туды велізарных сум новых грошай. Меры па выратаванні сусветнай эканомікі ад грубых памылак камерцыйных арганізацый, якія занадта-важныя-каб-збанкрутаваць, былі выбраны з абуральным парушэннем законаў рынку і прынцыпу справядлівасці. Распараднікі чужога (палітыкі і чыноўнікі) наднацыянальнага і нацыянальнага узроўняў пакаралі дысцыплінаваных і адказных удзельнікаў рынку тым, што накіравалі трыльёны долараў у рукі тых, хто быў на мяжы банкруцтва ці ўжо ў пазыковай яме. Не дзіўна, што за восем пасткрызісных гадоў багатыя прыкметна разбагацелі і занялі яшчэ больш месца на розных сегментах рынку, а сярэдні клас яшчэ хутчэй размываецца, зліваючыся з нешчаслівымі 20% насельніцтва.

---

¹⁹ World Economic Outlook. Adjusting to lower commodity prices. October 2015
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2015/02/pdf/text.pdf>

МВФ выкарыстоўвае рыторыку аб «глыбокай рэцэсіі», каб апраўдаць прымяненне экстраардынарных манетарных і фіскальных мер. На самай справе чыноўнікі моцна перабольшваюць гэтую самую гістарычную глыбіню. МВФ сам дае нам лічбы па дынаміцы сусветнага ВУП. Сусветная эканоміка па рынкавым курсе толькі ў 2009 годзе знізілася на 2%, але, калі глядзець па парытэце пакупніцкай здольнасці, то ВУП свету ў 2009 годзе павялічыўся на \$ 401 млрд., або на 0,5%. Якая ж гэта самая глыбокая рэцэсія, калі ў параўнанні з 2009г. сусветны ВУП на пачатак 2015 г. павялічыўся на \$ 17,6 трыльёнаў. Складваецца ўражанне, што МВФ знайшоў сабе знешнюю прычыну для агрэсіўнага інтэрвенцыянізму, сапраўды гэтак жа, як беларускія ўлады абазначылі «знешнія фактары» ў якасці перашкоды для дасягнення Беларуссю ўстойлівага дабрабыту.

Па ацэнцы МВФ, «сусветны рост у 2015 годзе, паводле прагнозу, склаў 3,1 працэнта, на 0,3 адсоткавага пункта ніжэй, чым у 2014 годзе, і на 0,2 адсоткавага пункта ніжэй за прагноз у ліпеньскім Бюлетэні «Перспектывы развіцця сусветнай эканомікі» 2015 года. Захоўваюцца адрозненні ў перспектывах асноўных краін і рэгіёнаў. Чакаецца, што, адносна мінулага года аднаўленчы рост у краінах з развітой эканомікай трохі паскорыцца, тады як у краінах з рынкам у стадыі фармавання і краінах, якія развіваюцца, прагназуецца зніжэнне актыўнасці пяты год запар, галоўным чынам, з прычыны пагаршэння перспектывы для некаторых буйных краін з рынкам у стадыі фармавання і краін-экспарцёраў нафты. Ва ўмовах зніжэння коштаў на біржавыя тавары, скарачэння патокаў капіталу ў краіны з несфармаваным рынкам і ціску на іх валюты, а таксама ўзмацнення валацільнасці фінансавых рынкаў узраслі рызыкі пагаршэння перспектывы, асабліва для краін з несфармаваным рынкам і краін развіцця».

У аснове запаволення тэмпаў росту ляжыць павольны рост вытворчасці працы, «устойліва нізкі ўзровень інвестыцый», старэнне насельніцтва, «недахопы інстытуцыйнай сістэмы або палітычная нестабільнасць», а таксама «перабалансіроўка валют з **плаваючымі** курсамі». Фонд таксама адзначае больш складаныя вонкавыя ўмовы для большасці краін з несфармаваным рынкам.

У дакладзе МВФ сярод прычын запаволення эканомік краін свету няма ні слова пра неэфектыўнасць дзяржкіравання, раздзьмутых дзярджывыдатках, канфлікце інтарэсаў у структурах улады, выцясненні дзяржаўнымі рэсурсамі прыватных інвестараў, прадастаўленні імунітэта абраным наменклатурным любімчыкам ад банкруцтва і ў **выніку - маральнай** пагрозе. Эксперты МВФ абышлі бокам праблему росту гандлёвага пратэкцыянізму і валютных войнаў, якія вядуць цэнтральныя банкі развітых краін праз рознага роду колькасныя змякчэнні.

У перыяд 1997-2006 сярэднегадавыя тэмпы росту сусветнай эканомікі склалі 4,0% ВУП. У перыяд 2011-2015 гг. (з улікам прагнозу росту на 3,1% ў 2015 г.) яны складаюць 3,5%. Эканомікі краін развіцця ў 1997-

2006 г. раслі на 5,4% у год. У 2011-2015 гг. - сярэднегадавыя тэмпы росту склалі 5%. У перыяд 1997-2006 гг. Беларусь развівалася хутчэй, чым увесь свет і краіны развіцця. У нас было 7,6% ВУП, а вось у 2011-2015 гг. наша эканоміка развівалася тэмпамі 1,2% у год. Гэта ў чатыры разы горш, чым у краін развіцця. Для параўнання: у гэты перыяд краіны развіцця ў Азіі прырасталі на 7% у год.

Беларусь трапіла ў небяспечную інстытуцыйную пастку. Мы не толькі не даганяем перадавыя краіны свету, але павялічваем разрыў. Больш за тое, нас абыходзяць адна за адной краіны Азіі і лацінскай Амерыкі. І гэта ва ўмовах, калі Беларусь працягвае заставацца адной з нямногіх краін свету, якая больш за 20 гадоў не справілася з праблемай інфляцыі. У развітых краінах, у перыяд 1997-2006 гг., інфляцыя склала 2%, у развітых краінах - 8,7%, у СНД - 20,5%, а ў Беларусі - 61,8%.

У перыяд 2011-2015 гг. сярэднегадавая інфляцыя ў развітых краінах склала 1,2%, у краінах развіцця - 6%, у СНД - 9,3%, а ў Беларусі - 32,8%. Для параўнання: у ваюючай Украіне за гэты перыяд - 14%. Толькі сацыялістычныя ўлады Венесуэлы абагналі нас у гэты час па інфляцыі (61,8%). Іран, знаходзячыся ва ўмовах міжнароднай ізаляцыі, таксама недалёка адстаў - 23,5%. Легендарная афрыканская краіна Зімбабвэ па інфляцыі з'яўляецца для нас недасяжным ідэалам. У ёй, у 2011-2015гг. сярэднегадавая інфляцыя складае 1,4%.

У складаным геаэканамічным кантэксце Беларусь вымушана вырашаць задачы сістэмных трансфармацый, якія большасць краін нашага рэгіёну вырашыла яшчэ ў 1990-ых. Ні МФ, ні Крэмль, ні ЕАЭС за нас базавае хатняе заданне па макраэканоміцы не выканаюць. Той факт, што яно ў нас да гэтага часу не зроблена, з'яўляецца яшчэ адным пераканаўчым аргументам на карысць сістэмных рынкавых рэформаў.

Дынаміка сусветнага ВУП, 1993 - 2016 гг., штогадовыя змены, %

краіна	Сярэднегадавыя тэмпы росту					2009	2010	2013	2016
	1993-2002	1994-2003	1995-2004	1996-2005	1997-2006				
ЗША	3,4	3,3	3,4	3,4	3,3	-0,3	2,5	1,5	2,4
Зона еўра	2,1	2,2	2,2	2,1	2,3	0,4	1,9	-0,3	0,9
Краіны развіцця	4,1	4,4	4,9	3,8	5,4	9,4	5,9	5,0	4,6
краіны ЦУЕ	3,2	3,4	4,0	4,0	4,1	3,2	4,7	2,9	2,8
СНД	-1,2	0,6	2,9	4,2	5,5	5,4	5,0	2,2	1,0
ЕС	2,4	2,6	2,6	2,5	2,6	3,7	2,0	0,2	1,5
Эстонія	-	5,7	6,5	6,9	7,1	-5,3	2,5	1,6	2,9
Славакія	-	4,4	4,3	4,2	4,3	5,8	4,4	1,4	2,4

Сінгапур	6,1	5,4	5,3	5,3	5,4	1,8	15,2	4,4	2,9
Чэхія	-	-	-	3,0	3,1	3,1	2,5	-0,5	2,0
Літва	-	-	-	6,2	6,4	2,9	1,6	3,3	2,9
Славенія	4,1	4,1	4,0	3,9	4,1	3,3	1,2	-1,1	3,0
Расія	-0,9	0,7	2,8	3,8	5,0	5,2	4,5	1,3	0,6
Беларусь	0,8	2,3	4,7	6,9	7,6	10,3	7,7	1,0	1,6
Казахстан	0,3	2,1	4,5	6,4	7,4	3,3	7,3	6,0	4,3
Украіна	-4,9	-2,3	1,2	2,8	4,6	2,3	4,1	0,0	-6,
Кітай	9,8	9,4	9,2	9,2	9,4	9,6	10,4	7,7	7,3
ВУП свету па рынкавым курсе, трлн. \$	30,11	31,43	33,38	35,21	37,62	62,31	64,53	77,27	73,
ВУП поппс, трлн. \$	37,22	39,24	41,99	50,55	54,44	81,63	87,43	108,78	111, 6

Крыніца: World Economic Outlook. Adjusting to lower commodity prices. October 2015

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2015/02/pdf/text.pdf>

Глабальныя рызыкі свету 2016 года²⁰

Сусветны эканамічны форум (ВЭФ) з'яўляецца адной з аўтарытэтных дыскусійных і аналітычных пляцовак свету. Гэтая арганізацыя не толькі праводзіць штогадовыя форумы з удзелам палітычных, бізнес элітаў, прадстаўнікоў грамадзянскай супольнасці і СМІ, але таксама актыўна вядзе аналітычную працу. На Давоскім форуме, у студзені кожнага года ВЭФ прадстаўляе даклад аб стане глабальных рызык. Ён з'яўляецца вынікам апытання дзясяткаў тысяч чалавек па ўсім свеце, самым прадстаўнічым і глыбокім даследаваннем такога роду. Эксперты ацэньваюць рызыкі па ступені верагоднасці і ўплыву. Улік гэтых рызык важны для выпрацоўкі адекватнай эканамічнай палітыкі кожнай краіны.

Глабальныя рызыкі па ступені верагоднасці, 2010-2016 гг.

рызыка	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1-ая рызыка	Калапс цэн на актывы	Метэаралагічныя катастрофы	Рэзкае павелічэнне розніцы ў даходах	Рэзкае павелічэнне розніцы ў даходах	Розніца ў даходах	Міждзяржаўныя канфлікты з рэгіянальнымі наступствамі
2-ая	Зніжэнне	Гідралагічныя	Хранічныя	Хранічныя	Экстрэмальны	Экстрэмальны

²⁰ Global Risks 2016. 11th Edition. World Economic Forum

http://www3.weforum.org/docs/GRR/WEF_GRR16.pdf

рызыка	тэмпаў росту кітайскай эканомікі да менш за 6% ВУП	катастрофы	фіскальны дысбалансы	фіскальны дысбалансы	ыя ўмовы надвор'я	я ўмовы надвор'я
3-я рызыка	Хранічныя хваробы	Карупцыя	Рост выкідаў цяплічных газаў	Рост выкідаў цяплічных газаў	Беспрацоўе і недазанятасць	Правал кіравання на нацыянальным узроўні
4-я рызыка	Фіскальныя крызісы	Страта біялагічнай дыверсіфікацыі	Кібер-атакі	Крызіс паставак вады	Змена клімату	Калапс або крызіс дзяржавы
5-я рызыка	Нізкая якасць сістэмы глабальнага кіравання	Кліматычныя катастрофы	Крызіс паставак вады	Кіраванне сістэмай клопату пра старэнне насельніцтва	Кібер-атакі	Высокае структурнае беспрацоўе і недазанятасць

Крыніца: Global Risks 2016.11thEdition. World Economic Forum

http://www3.weforum.org/docs/GRR/WEF_GRR16.pdf

Глабальныя рызыкі па ступені ўплыву, 2010-2016 гг.

рызыка	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1-я рызыка	Калапс цэн на актывы	Фіскальныя крызісы	Значны сістэмны фіскальны правал	Значны сістэмны фіскальны правал	Фіскальныя крызісы	Крызіс паставак вады
2-я рызыка	Згортванне глабалізацыі (у развітых краінах)	Змена клімату	Крызіс паставак вады	Крызіс паставак вады	Змена клімату	Раптоўнае масавае распаўсюджванне інфекцыйных захворванняў
3-я рызыка	Рэзкі рост коштаў на нафту	Геапалітычны канфлікт	Крызіс дэфіцыту прадуктаў харчавання	Хранічныя фіскальныя дысбалансы	Крызіс паставак вады	Збройнае паражэнне
4-я рызыка	Хранічныя хваробы	Калапс цэн на актывы	Хранічныя фіскальныя дысбалансы	Распаўсюджванне збройнага паражэння	Беспрацоўе і недазанятасць	Міждзяржаўныя канфлікты рэгіянальнага наступства
5-я рызыка	Фіскальныя крызісы	Экстрэмальны ваганні цэн на энергарэсурсы	Экстрэмальны ваганні цэн на энергарэсурсы	Няздольнасць адаптавацца да змены	Разлад інфраструктуры крытычнай	Няздольнасць адаптавацца да змены клімату

		ы	сы і с/г прадукцыю	клімату	інфарма-цыі	
--	--	---	-----------------------	---------	-------------	--

Крыніца: Global Risks 2015. Tenth Edition. World Economic Forum

http://www3.weforum.org/docs/WEF_Global_Risks_2015_Report.pdf

Індэкс дзелавага аптымізму беларускіх прадпрымальнікаў, ІДА-9

Рэспубліканскай канфедэрацыі прадпрымальніцтва

Апытанне прадстаўнікоў беларускага прыватнага бізнесу ў лютым 2016 года дэманструе высокую ступень песімізму і расчаравання. Ільвіная доля кіраўнікоў прадпрыемстваў не бачаць перспектывы развіцця. Крызіс паглынае ўсё новыя ахвяры ў прадпрымальніцкіх колах. 72,3% апытаных (усяго больш за 500 чалавек) не задаволены станам дзялогу бізнесу і ўлады. У адрозненне ад кіраўніцтва Міністэрства па падатках і зборах, 80,9% МСБ не лічаць беларускай падатковую сістэму аптымальнай. З іх пункту гледжання, яна патрабуе зменаў.

Асноўнымі праблемамі бізнесу з'яўляюцца: «адсутнасць стабільнасці ў эканоміцы, немагчымасць планавання» (73,4%), «нестабільнасць заканадаўства» (65,4%), дарагія крэдытныя рэсурсы (57,2%), высокая падатковая нагрузка (56%). Па сутнасці справы, урад цісне МСБ па ўсіх напрамках, пагаршаючы рэзкае падзенне попыту і рост канкурэнцыі з боку расійскіх кампаній. Попыт на радыкальнае змяненне эканамічнай палітыкі не выклікае сумненняў. 85,3% рэспандэнтаў на пытанне, што надзейней за ўсё ўмацоўвае незалежнасць Беларусі, адказалі: «эканамічная свабода і разняволенне прадпрымальніцтва». Гэта значыць, што крызіс пераконвае айчынны МСБ адварнуцца ад дзяржавы-рэгулятара, дзяржавы-інвестара і дзяржавы-вытворцы.

93,4% апытаных лічаць, што стан беларускай эканомікі за апошнія паўгода пагоршыўся. Гэта яшчэ адна ілюстрацыя да падзення ВУП у 2015 г. на 3,9% і на 4,3% у пачатку года. Замоўчванне крызісу ўладамі ў такой сітуацыі спараджае яшчэ большы крызіс даверу. 77,9% МСБ адзначылі пагаршэнне стану ўласнага бізнесу. Не лепшая ацэнка бліжэйшай будучыні (на паўгода). Пра пагаршэнне стану беларускай эканомікі заяўляюць 85,1%, уласнага бізнесу - 65,6%. Гэта значыць, што рэцэсія будзе паглыбляцца, і падстаў верыць у афіцыйны прагноз росту ВУП у 2016 годзе няма.

У адрозненне ад урада беларускі прыватны бізнес указвае не на такія фактары, як «сусветны фінансавы крызіс», «рэцэсія Расіі» або «падзенне коштаў на нафту», а на «пагаршэнне становішча з новымі заказамі кліентаў» (70,5%), «падзенне выручкі (75,7%) і скарачэнне доступу да фінансавых рэсурсаў» (55,8%).

Падтрымка бізнесу ва ўмовах крызісу прадугледжвае сумесную выпрацоўку эканамічнай палітыкі для нейтралізацыі яго асноўных праблем. На жаль, сістэмнага руху насустрач прыватнаму бізнесу з боку ўладаў няма.

Ёсць асобныя міністры, якія разумеюць унікальную ролю МСБ і не баяцца адкрыта гэта прызнаваць. Аднак, большасць вертыкалі працягвае жыць у рэжыме міжгаліновай і міжведамасных супярэчнасцяў.

Як на Вашу думку, змяніўся стан беларускай эканомікі за апошнія паўгода?	Маі 2012 %	Верасень 2012 %	сакавік 2013 %	Верасень 2013 %	Люты 2014 %	Верасень 2014 %	Люты 2015 %	Верасень 2015 %	Люты 2016 %
паляпшыўся	24,1	22,0	20,8	11,6	14,1	9,4	1,0	3,2	0,8
Не змяніўся (застаўся такі самы)	25,5	38,0	25,	21,5	21,5	32,3	2,1	5,5	4,6
пагоршыўся	45,4	37,2	47,8	62,7	61,8	49,5	95,9	87,3	93,4
Мне цяжка адказаць	5,0	2,8	6,2	4,2	2,6	8,8	1,0	4,0	1,2

Крыніца: Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрымальніцтва, Мінскі сталічны саюз прадпрымальнікаў і працадаўцаў, Сакавік 2016

Як на Вашу думку, змяніўся стан Вашага бізнесу за апошнія паўгода?	Маі 2012 %	Верасень 2012 %	сакавік 2013 %	Верасень 2013 %	Люты 2014 %	Верасень 2014 %	Люты 2015 %	Верасень 2015 %	Люты 2016 %
паляпшыўся	29,5	32,1	30,5	22,1	26,9	19,6	6,8	2,6	4,1
Не змяніўся (застаўся такі самы)	27,3	42,4	31,2	31,9	29,8	33,1	11,2	27,3	17,8
пагоршыўся	43,2	25,5	38,3	46,0	43,3	47,3	82,0	70,1	77,9

Крыніца: Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрымальніцтва, Мінскі сталічны саюз прадпрымальнікаў і працадаўцаў, Сакавік 2016

Як на Вашу думку,	Маі 2012 %	Верасень 2012 %	сакавік 2013 %	Верасень 2013 %	Люты 2014 %	Верасень 2014 %	Люты 2015 %	Верасень 2015 %	Люты 2016 %
-------------------	------------	-----------------	----------------	-----------------	-------------	-----------------	-------------	-----------------	-------------

змяніўся стан беларускай эканомікі за апошнія паўгода?	2 %		%		%		%		%
палепшыўся	22,7	14,7	18,9	9,7	13,5	9,4	1,9	2,8	0,6
Не змяніўся (застаўся такі самы)	28,3	27,1	28,5	16,3	33,9	30,5	10,8	46,3	5,9
пагоршыўся	36,2	47,7	39,6	65,6	45,2	42,5	77,0	44,8	85,1
Мне цяжка адказаць	12,8	10,5	13,0	8,4	7,4	17,6	9,7	6,1	8,4

Крыніца: Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрымальніцтва, Мінскі сталічны саюз прадпрымальнікаў і працадаўцаў, Сакавік 2016

Як на Вашу думку, змяніўся стан Вашага бізнесу за апошнія паўгода?	Маі 2012 %	Верасень 2012 %	сакавік 2013 %	Верасень 2013 %	Люты 2014 %	Верасень 2014 %	Люты 2015 %	Верасень 2015 %	Люты 2016 %
палепшыўся	44,0	22,4	31,2	16,0	28,9	18,6	7,3	6,3	4,2
Не змяніўся (застаўся такі самы)	26,7	28,9	30,1	31,9	34,3	43,3	27,6	59,6	20,1
пагоршыўся	18,0	35,0	27,7	46,6	29,9	32,7	61,5	30,6	65,6
Мне цяжка адказаць	11,3	13,4	11,0	5,5	6,9	5,4	3,6	3,5	10,1

Крыніца: Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрымальніцтва, Мінскі сталічны саюз прадпрымальнікаў і працадаўцаў, Сакавік 2016

Даследчы цэнтр ПІМ: апытанне малога і сярэдняга бізнесу²¹

У сярэдзіне 2015 года Даследчы цэнтр ПІМ апублікаваў вынікі штогадовага апытання малых і сярэдніх прадпрыемстваў (МСП) прыватнай формы ўласнасці. Рэспандэнтамі выступалі: дырэктары, уласнікі і вядучыя спецыялісты прадпрыемстваў. З 416 апытаных 17,3% прадстаўляюць прамысловасць, 31,7% - гандаль і рамонт, 13,5% - будаўніцтва, 9,6% - транспарт і сувязь. На 52,2% рэспандэнтаў працуе да 15 чалавек, на 12,4% - ад 101 да 250 чалавек. Каля паловы апытаных працуюць на рынку больш за 10 гадоў. Мінскіх прадпрыемстваў у апытанні - 26,2%. Менш за ўсё бізнес развіты ў Магілёўскай вобласці. Таму яна прадстаўлена толькі 9,6% рэспандэнтаў.

За ўсю гісторыю даследаванняў беларускі бізнес ніколі не быў такім змрочным і панылым. Сваё цяперашняе эканамічнае становішча 29,8% вызначылі, як «вельмі» і «хутчэй» дрэннае. За мінулы год 68,3% прыватнага бізнесу заявілі пра пагаршэнне ўмоў вядзення прадпрымальніцкай дзейнасці. У 2014 г. аб пагаршэнні заяўлялі толькі 29,7% рэспандэнтаў. Сёння 63,9% МСП канцэнтруецца на захаванні дасягнутага ўзроўню бізнесу, 27,6% думаюць пра пашырэнне. Фактары, якія аказалі самы вялікі адмоўны ўплыў на прыватны бізнес Беларусі, - гэта палітыка абменнага курсу і валютнае рэгуляванне (64,9%), узровень канкурэнцыі на ўнутраным рынку (53,1%), унутраны попыт (52,4 % апытаных паказалі на гэты фактар) і тэрміны аплаты пастаўленай прадукцыі (49,3%).

Бізнес выразна зафіксаваў усе праблемы макраэканамічнай палітыкі і слабасць інстытутаў дзяржавы. Прадпрымальнікаў кідае то ў жар, то ў холад ад паводзінаў Нацбанка і Саўміна. Распараднікі чужога (палітыкі і чыноўнікі) кожны год абяцаюць стварыць прадказальнае, спрыяльнае асяроддзе для развіцця бізнесу, вабяць прадпрымальнікаў інвестыцыйным заканадаўствам, завабліваюць СЭЗамі, абяцанкамі дзяржаўна-прыватнага партнёрства. Захаванне велізарнай розніцы паміж словамі і справамі застаецца візітнай карткай Вертыкалі. Практыка правапрымянення адлюстроўвае не столькі нізкі ўзровень прафесіяналізму дзяржаўных служачых ніжняга і сярэдняга ўзроўню, колькі дэфектнасць большасці актаў заканадаўства. Дырэктыва Прэзідэнта № 4 ад 31.12 2010 года, на думку прыватнага бізнесу, праваленая. 39,9% рэспандэнтаў лічаць, што яна не выканана, 26% - што выканана і 34,1% апытаных не змаглі адказаць.

---

²¹ Развіццё малых і сярэдніх прадпрыемстваў Беларусі, 2015 г.

З году ў год МСБ патрабуе ад урада навядзення парадку ў фінансавай сферы ў цэлым і ў крэдытаванні, у прыватнасці. Аднак, інтарэсы намэнклатурных бізнес-фаварытаў з прамысловасці і АПК па-ранейшаму важней за макраэканамічную стабільнасць. На пытанне, як за апошні год змянілася сітуацыя з даступнасцю фінансавання, пра пагаршэнне становішча з банкаўскімі крэдытамі заявілі 58,4% (паляпшэнне зафіксавалі 11,1%), з дзяржаўнай падтрымкай МСП - 46,3% (паляпшэнне адзначылі - 8,6%), аб пагаршэнні міжнароднай падтрымкі МСП выказаліся 37,3% (аб паляпшэнні - 9,6%), развітасці фондавага рынку - 37,8% (10,6%). Крэдытнымі паслугамі банкаў у Беларусі карыстаюцца толькі 26,9% МСП. 44,4% не карыстаюцца і не плануюць і 28,7% - не карыстаюцца, але плануюць. Актыўна рэкламаваны ўрадам Банк развіцця, як крыніца фінансаў для падтрымкі МСП, роўна як і іншыя дзяржаўныя і міжнародныя арганізацыі, практычна не аказваюць ніякага ўплыву на развіццё МСП. Так, удзельнікамі праграм доўгатэрміновага фінансавання інвестыцыйных праектаў Банка развіцця з'яўляюцца толькі 3,6% рэспандэнтаў, Еўрапейскага банка рэканструкцыі і развіцця - 1,2%, Беларускага фонду фінансавай падтрымкі прадпрымальніцтва - 2,2%. Спроба замяніць паўнаважныя рынковыя інстытуты і арганізацыі ў сферы фінансаў штучнымі праектамі правалілася.

Атрымліваецца, што банкаўская сістэма краіны стараннямі ўладаў ператварылася ў рэч у сабе і для абраных камерцыйных арганізацый. Ад яе значна больш шкоды, чым карысці. Калі львіная доля самых актыўных, прадпрымальных і творчых людзей не можа карыстацца сучаснымі фінансавымі інструментамі, шкода краіне ацэньваецца на мільярды даляраў.

Кожны год прыватны бізнес краіны патрабуе ад Нацбанка і Саўміна хаця б наблізіцца да сусветных стандартаў у фінансавай сферы, але распарадкаў чужога "ўсё цягне ў нядобранадзейнае інфляцыйнае і дэвальвацыйнае" мінулае. 71,2% рэспандэнтаў лічаць, што для паляпшэння сітуацыі з даступнасцю фінансавання неабходна знізіць інфляцыю і павысіць стабільнасць нацыянальнай валюты. Нацбанк/Саўмін ужо заявілі аб прыярытэтнасці барацьбы з інфляцыяй, але на гэты год яна запланавана вышэй, чым у планах на два папярэднія гады.

Інфляцыя і няўстойлівасць нацыянальнай валюты - гэта дзве праблемы, якія большасць краін свету даўно навучыліся вырашаць. Яны - як эканамічны грып, а не нейкая ўнікальная, невядомая чалавецтву хвароба, але беларускія ўлады працягваюць пераконваць насельніцтва і бізнес, што для перамогі над гэтым макраэканамічным злом патрэбна ледзь не асабліва нейрахірургічная аперацыя. У рэйтынгу 20 самых вялікіх праблем для бізнесу з вялікім адрывам лідзіруе інфляцыя (79,3%). Следам ідзе «рэгуляванне валютнага рынку» (60,1%). У пяцёрцы самых вострых праблем дзве прысвечаны падаткам. Падатковыя стаўкі лічаць праблемай 55,5% МСП, падатковае рэгуляванне - 53,8%.

У параўнанні з 2014 г., інтэнсіўнасць практычна ўсіх праблем для МСП істотна павялічылася. Бяда не прыйшла адна, а з'явілася адным вялікім букетам. Калі ў 2014 годзе інфляцыю лічылі вялікай праблемай 58,5% рэспандэнтаў, то ў 2015 г. - 79,3%. Рэгуляванне валютнага рынку адзначалі як вельмі праблемнае 33,5% апытаных, а ў 2015 г. - ужо 60,1%. У 2015 г. Міністэрства па падатках і зборах заявіла аб завяршэнні падатковай рэформы і дасягненні оптымума. Пры гэтым, у 2014 годзе падатковыя стаўкі лічылі вялікай праблемай 37,6% МСП, а ў 2015 г. - 55,5%, падатковае рэгуляванне адпаведна - 32,9% і 53,8%. **Бізнес не толькі не адчуў паляпшэння падатковага заканадаўства, але адзначыў значнае яго пагаршэнне.** Атрымліваецца, што па ключавых аспектах макраэканамічнай палітыкі (крэдытна-грашовая і бюджэтна-падатковая) ацэнкі якасці і эфектыўнасці дзяржрэгулявання кардынальна адрозніваюцца. Бізнес кажа, што «чорнае» - гэта «чорнае», а ўлады гавораць, што яно ці то белае, ці то трохі шэрае. Калі методыка ацэнкі якасці бізнес-клімату, інстытутаў эканамічнай палітыкі так моцна адрозніваецца, казаць аб партнёрстве бізнесу і ўлады рана.

Як змяніліся паказчыкі эканамічнай дзейнасці вашага прадпрыемства за апошні год? 2014, 2015 гг.

паказчык	2015		2014	
	Значна ці трохі скараціліся	Значна або трохі павялічыліся	Значна ці трохі скараціліся	Значна або трохі павялічыліся
Аб'ём продажу	63,4	15,1	26,2	3,0
прыбытак	64,7	15,7	33,0	2,2
занятасць	44,4	14,7	18,8	2,2
інвестыцыі	45,3	11,6	23,2	1,1

Крыніца: Апытанне «Развіццё малых і сярэдніх прадпрыемстваў Беларусі, 2015 г. і 2014г.»
Даследчы цэнтр ІПМ. Апытанне праведзены Лабараторыяй аксіометрычных даследаванняў
НОВАК ў маі 2014 г. і ў траўні 2015 г.

<http://www.research.by/webroot/delivery/files/survey2015r1.pdf>

Рэйтынг самых вялікіх праблем для вядзення бізнесу ў Беларусі, параўнанне вынікаў апытанняў бізнесу ў траўні 2015 г. і ў траўні 2014г., ад «1» (не праблема) да «5» (вельмі вялікая праблема)

№	праблема	Сума адзнак «1» і «2»		Сума адзнак «4» і «5» (самая вялікая праблема) *	
		2015	2014	2015	2014
1.	інфляцыя	5,7	12,8	79,3	58,5
2.	Рэгуляванне валютнага рынку	12,5	29,3	60,1	33,5
3.	падатковыя стаўкі	14,9	31,3	55,5	37,6
4.	падатковае рэгуляванне	14,4	32,1	53,8	32,9
5.	Неэфектыўнае	16,3	29,0	48,8	30,9

	дзяржаўнае кіраванне				
6.	Доступ да фінансаў	19,7	33,4	47,8	36,7
7.	Карупцыя і злачыннасць	22,9	36,4	45,9	35,9
8.	Злачыннасць і крадзеж	29,3	44,2	40,6	30,7
9.	нестабільнасць палітыкі	27,4	39,4	40,2	26,3
10.	Нізкі ўзровень этыкі працы ў працоўнай сілы	27,1	30,4	34,6	35,3
11.	Неадэкватная адукацыя працоўнай сілы	30,3	36,2	30,1	29,4
12.	Рэгуляванне рынку працы, якое абмяжоўвае дзейнасць	25,3	35,2	33,9	26,8
13.	нестабільнасць ўрада	32,7	41,3	35,1	26,3
14.	Забеспячэнне выканання кантрактаў	28,3	39,3	35,1	25,1
15.	Незалежнасць і кампетэнтнасць судоў	27,2	37,5	29,8	24,8
16.	Неадэкватная прапанова інфраструктуры	28,6	39,9	29,5	23,7
17.	Забеспячэнне правоў уласнасці і абароны ўласнасці (фізічнай)	28,9	40,3	29,8	22,3
18.	Нізкі ўзровень аховы здароўя	34,6	50,4	26,9	19,0
19.	Незалежнасць і кампетэнтнасць СМІ і інфармацыйных рэсурсаў	31,5	42,6	27,0	18,9
20.	Забеспячэнне правоў уласнасці і абароны інтэлектуальнай уласнасці	35,1	43,9	24,5	18,9

* Рэйтынг праблем ад самай вялікай да самай нязначнай прадстаўлены па суме адзнак рэспандэнтаў «4» і «5» (самая вялікая праблема).

Крыніца: Апытанне «Развіццё малых і сярэдніх прадпрыемстваў Беларусі, 2015 г. і 2014г.»
Даследчы цэнтр ПІМ. Апытанне праведзены Лабараторыяй аксіометрычных даследаванняў
НОВАК ў траўні 2014г. і ў траўні 2015г.
<http://www.research.by/webroot/delivery/files/survey2015r1.pdf>

Погляд нямецкага бізнесу

У сакавіку 2016 г. Прадстаўніцтва нямецкай эканомікі ў Беларусі апублікавала вынікі пятага штогадовага апытання нямецкага бізнесу, які працуе ў нашай краіне (60 прадстаўнікоў). У галіновым разрэзе яны прадстаўляюць: 20 прамысловых прадпрыемстваў, 30 прадпрыемстваў сферы паслуг, 20 прадпрыемстваў гандлю, 6 прадпрыемстваў энерга- і водазабеспячэння і 5 прадпрыемстваў будаўнічай сферы. 70,2% ацанілі эканамічную сітуацыю ў Беларусі ў цяперашні момант як негатывную (у 2015 г. было 52%). Пазітыўным бачаць становішча толькі 3,5% апытаных. У

41,8% чаканні на 2016г г. негатыўныя, 47,3% рэспандэнтаў лічаць, што зменаў не будзе, і толькі 10,9% паказваюць на паляпшэнне.

Нямецкі бізнес значна больш аптымістычна глядзіць на свой уласны стан і яго перспектывы ў гэтым годзе. «Больш за 85% удзельнікаў апытання вызначылі яго як пазітыўны або задавальняльны, і толькі кожная шостая кампанія - як негатыўны». Доля песімістаў адносна будучыні знізілася ўдвая: 17,9% ў 2016 г. супраць 39% у 2015 г. і 19,5% у 2014 годзе доля аптымістаў вырасла з 9% да 23% (у 2014 г. было 39%). «У цэлым больш за 80% апытаных разлічваюць на паляпшэнне або стабільнасць сітуацыі - столькі ж, як і ў 2014 годзе (80,5%), і значна вышэй, чым ў 2015 г. (61,2%)».

Розніцу ў ацэнках сітуацыі ў эканоміцы і стану свайго бізнесу можна растлумачыць некалькімі фактарамі. З пункту гледжання нямецкіх макраэканамічных стандартаў, якасці фінансавай інфраструктуры, стабільнасці заканадаўства, сістэмы абароны правоў уласнасці, нямецкі бізнес не можа глядзець на сітуацыю ў Беларусі з аптымізмам. Высокая інфляцыя, непрадказальны курс Вг-рубля, падатковыя хістанні, перавага паняццяў над правам - усё гэта тлумачыць песімізм нямецкага бізнесу. Пасля скарачэння ВУП Беларусі ў 2015 г. на 3,9%, паглыблення рэцэсіі ў I квартале 2016, калапсу экспарту і поўнай непрадказальнасці паводзін уладаў і вонкавага кантэксту нямецкі бізнес прадказальна высказаўся негатыўна.

Аптымізм адносна стану свайго бізнесу тлумачыцца асаблівасцямі нямецкага бізнесу, які працуе ў Беларусі. Гэта відавочна не пачаткоўцы, а вопытныя кампаніі. Яны ўваходзілі на рынак у цалкам канкрэтныя, вузкія рынкавыя нішы, абзавяліся трывалымі наменклатурнымі сувязямі - напрамую або праз беларускіх партнёраў. Для VIP-наменклатуры большасць з іх сталі амаль "сваімі немцамі". Для іх інтэнсіўнасці канкурэнцыі з боку беларускага, расійскага або еўрапейскага бізнесу не дадалося. Навічкі, у тым ліку з Германіі, каля ўваходу на беларускі рынак не ствараюць натоўпу. Тавары і паслугі нямецкіх вытворцаў, якія працуюць у Беларусі, з улікам жорсткай барацьбы з імпартам і дэфіцыту валюты, цалкам канкурэнтаздольныя. Попыт на іх ўстойлівы. І нават рэцэсія яму замінае значна менш, чым беларускім вытворцам. Нямецкі бізнес, прадстаўлены ў Беларусі, даўно навучыўся эфектыўна хеджываць рызыкі беларускага бізнес-клімату. Ён можа сабе дазволіць паслугі высокакваліфікаваных юрыстаў, а таксама карыстаецца аўтарытэтам нямецкай дыпламатыі. Нарэшце, нямецкі бізнес прадбачліва не лезе ў адчувальныя для беларускіх VIP-начальнікаў сектары эканомікі і таварныя пазіцыі. Адсюль столькі аптымізму ў адносінах да сябе і песімізму ў адносінах да эканамічнай сітуацыі.

«У якасці найбольш сур'ёзнай рызыкі для эканамічнага развіцця свайго прадпрыемства рэспандэнты назвалі, перш за ўсё, хістанні абменнага курсу і іх негатыўныя наступствы, зніжэнне попыту і звужэнне

рынкаў, рызыку ў сувязі са зменамі палітыка-эканамічных рамачных умоў, існыя гандлёвыя бар'еры / перавагу айчынных кампаній, цяжкасці фінансавання, а таксама забеспячэнне прававых гарантый».

Прадказальна самым пазітыўным фактарам дзелавага клімату Беларусі стала інфраструктура - 2,4 бала (шкала «1» - выдатна, «5» - «вельмі дрэнна»). Іншыя прывабныя рысы - гэта «палітычная стабільнасць» (2,5 бала), «кваліфікацыя супрацоўнікаў» (2,6), «якасць акадэмічнай адукацыі» (2,8), «матываванасць работнікаў» (2,9) і «выдаткі на аплату працы» (2,9). Нямецкі бізнес адзначыў паляпшэнне па такіх фактарах, як сістэма падаткаабкладання і падатковыя органы (3,0 пункта, +5) і падатковая нагрузка (3,1, +3).

«Негатыўную дынаміку паказалі, наадварот, такія фактары, як «барацьба з карупцыяй і злачыннасцю» (3,2, -9 пазіцый, каля 40% негатыўных галасоў супраць 19% у мінулым годзе), «дзяржаўная палітыка ў галіне аплаты працы» (3,3, -4 пазіцыі) і «гнуткасць працоўнага заканадаўства» (3,4, -4 пазіцыі, 41,3% ў 2016 г. супраць 30% ў 2015 г.).»

Больш за ўсё негатыву (53%) набраў фактар «аплата дысцыпліна» і «якасць фінансавых паслуг» (48,2% галасоў рэспандэнтаў). Гэтыя фактары апырэдзілі нават такога, здавалася б, лідара, як «прадказальнасць эканамічнай палітыкі». Ён атрымаў 45% супраць 64% ў 2015 г.

Вынікі апытання нямецкага бізнесу карэлююць з апытаннямі бізнесу, што праводзяцца беларускімі бізнес-асацыяцыямі і аналітычнымі цэнтрамі. Пазітыў у Беларусі - гэта заслугі даўно мінулых дзён, а вось слабасць дзяржавы ў забеспячэнні аплатнай дысцыпліны, у стварэнні сучаснай фінансавай сістэмы - гэта небяспечныя акселератары крызісных з'яў у Беларусі. Нягледзячы на непрадказальнасць эканамічнай палітыкі беларускіх уладаў, абвастрэнне праблемы дэфіцыту попыту, зберажэнняў і інвестыцый уяўляецца цалкам прадказальным.

Ацэнка параметраў дзелавага клімату Беларусі нямецкім бізнесам, 2016

фактар	агульны бал	1 - выдатна	2- добра	3 - здавальняльна	4 - хутчэй дрэнна	5 - вельмі дрэнна
інфраструктура	2,4	5,2	53,4	37,9	3,4	-
Палітычная стабільнасць	2,5	13,8	32,8	46,6	3,4	3,4
Кваліфікацыя работнікаў	2,6	3,5	47,4	31,6	17,5	-
Якасць акадэмічнай адукацыі	2,8	7,1	26,8	46,4	17,9	1,8
прадукцыйнасць працы	2,9	1,8	29,8	47,4	17,5	3,5
матываванасць работнікаў	2,9	3,5	29,8	42,1	21,1	3,5
Сяброўства РБ у ЕАЭС	2,9	3,6	25,0	50,0	17,9	3,6

Выдаткі на аплату працы	2,9	3,6	21,4	53,6	21,4	-
Наяўнасць персаналу на рынку працы	3,0	1,8	31,6	40,4	21,1	5,3
Сістэма падаткаабкладання і падатковыя органы	3,0	1,7	19,0	60,3	17,2	1,7
Якасць сістэмы прафтэхадукцыі	3,0	1,8	21,4	51,8	23,2	1,8
Умовы для НДСК	3,0	1,9	17,3	59,6	17,3	3,8
Якасць і даступнасць мясцовых паставак	3,1	3,6	14,5	56,4	23,6	1,8
падатковая нагрузка	3,1	1,8	21,1	47,4	26,3	3,5
Барацьба з карупцыяй і злачыннасцю	3,2	5,2	15,5	39,7	32,8	6,9
Празрыстасць адкрытых конкурсаў і тэндараў	3,2	3,4	17,2	41,4	29,3	8,6
дзяржаўнае кіраванне	3,3	-	17,2	46,6	29,3	6,9
Дзяржаўная палітыка ў галіне аплаты працы	3,3	-	17,2	48,3	25,9	8,6
прававыя гарантыі	3,3	1,7	8,6	60,3	19,0	10,3
Гнуткасць працоўнага заканадаўства	3,4	-	15,5	43,1	31,0	10,3
Прадказальнасць эканамічнай палітыкі	3,5	1,7	6,9	46,6	27,6	17,2
Якасць фінансавых паслуг	3,5	-	8,9	42,9	33,9	14,3
Аплатная дысцыпліна	3,8	-	10,5	35,1	22,8	31,6

Крыніца: Апытанне «Дзелавы клімат у Рэспубліцы Беларусь 2016». Прадстаўніцтва нямецкай эканомікі ў Рэспубліцы Беларусь, Сакавік 2016 г.

Беларусь у святле міжнародных індэксаў ў 2015 годзе

Індэксы і рэйтынгі міжнародных даследчых арганізацый, мазгавых цэнтраў, аналітычных устаноў не з'яўляюцца строга навуковымі прадуктамі. У большай ці меншай ступені яны інтэгруюць суб'ектыўныя погляды саміх даследчыкаў. Тым не менш, індэксы і рэйтынгі сталі важнымі арыенцірамі не толькі для полісімейкераў, але і для бізнесу і грамадства. Даволі часта па

становішчы краіны ў тым ці іншым рэйтынгу ацэньваецца якасць працы ўрада, прагрэс у правядзенні рэформаў або якасць эканамічных, сацыяльных, прававых і дзяржаўных інстытутаў. **Паколькі над індэксамі і рэйтынгамі працуюць аўтарытэтныя навукоўцы, даследчыкі, аналітыкі з розных навук, сфер прафесійнай дзейнасці, паколькі за імі стаіць глыбокая аналічная праца, якасная сацыялогія і кампаратывістыка, то яны сталі крыніцай інфармацыі для крэдытараў, інвестараў і прадпрымальнікаў.**

Выкарыстанне адзінай метадыкі для ўсіх краін свету дазваляе даволі дакладна параўнаць розныя элементы эканамічных, прававых, сацыяльных або фінансавых сістэм. Таму полісімейкерам Беларусі важна ўлічваць ацэнкі, меркаванні, параўнанні і рэкамендацыі, якія вынікаюць з асноўных рэйтынгаў і індэксаў свету.

Індэкс лёгкасці вядзення бізнесу Сусветнага банка - 2016²²

У рэйтынгу Сусветнага банка «Як рабіць бізнес-2016» (DoingBusiness- 2016) Беларусь, упершыню ў гісторыі гэтага рэйтынгу дзелавых кліматаў 189 краін свету, увайшла ў Топ-50 лепшых, апынуўшыся на 44-м месцы. У мінулым годзе ў DoingBusiness - 2015 Беларусь была на 57-м месцы, але, калі ацаніць мінулы год па новай метадалогіі, то мы былі на 43-м месцы. Нашы суседзі, канкурэнты і гандлёвыя партнёры занялі наступныя месцы: Эстонія - 16-ае месца, Грузія - 24-е, Польшча - 25-ае, Армения - 35-ае, Чэхія - 36 -ае, Балгарыя - 38-ае, Казахстан – 41-ае, Італія – 45-ае, Расія - 51-ае, Малдова - 52-ае, Грэцыя – 60-ае, Кыргызстан – 67-ае, Украіна - 83-яе, Кітай - 84-ае. Наш партнёр па Далёкай дузе, Венесуэла, апынулася на 186-м месцы. Відаць, яна нам патрэбна для фону, каб па інфляцыі, бюракратызацыі, карупцыі і раздраі валютнага рынку выглядаць цалкам прыстойна.

Беларускаму бізнесу не столькі родны ўрад пайшоў насустрач, колькі метадалогія самога індэкса DoingBusiness. Быццам бы мералі адно і тое ж, а вынік для нашай краіны стаў значна лепшы. Па старой метадалогіі, у 2014 годзе Беларусь была на 57-м месцы, а па новай мы б былі на 43-м. Радыкальна іншую ацэнку атрымалі мы па фактары «перамяшчэнне тавараў праз мяжу». Па старой метадалогіі мы былі на 145-м месцы, а па новай - на 25-ым. Новая метадалогія дазволіла нам перамясціцца ў «Адкрыцці бізнесу» на 12-ае месца. Яшчэ адзін рывок уверх - па «падключэнні да электрычнасці»: па старой мы былі на 148-м месцы, а па новай - ужо на 85-

---

²² Doing Business 2016.Measuring Regulatory Quality and Efficiency.http:

//www.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB16-Full-Report.pdf

ай пазіцыі. Нават па фактары «абарона правоў мінарытарных акцыянераў» нам пашанцавала. У мінулым годзе, па старой метадалогіі, было 94-ае месца, а па новай мінулы год ацэньваецца на 54-ае.

Галоўнай меркай прагрэсу па паляпшэнні дзелавога клімату стаў паказчык «адлегласць да лідара». Ён быў уведзены ў 2010 годзе. Тады Беларусь мела 54,09%. Да ідэальнага дзелавога клімату, па метадалогіі Сусветнага банка, нам не хапала крыху менш за 46 працэнтных пунктаў. У DoingBusiness - 2016 у Беларусі паказчык «адлегласць да лідара» быў 72,33%. У параўнанні з мінулым годам, мы наблізіліся да ідэалу на 0,54 п.п. Да ідэалу не хапае 27,67 п.п. Лідар рэйтынгу, Сінгапур, мае паказчык 87,34 п.п.

Парадаксальна, што настолькі ўражвальны вынік у DoingBusiness супаў з самымі нізкімі адзнакамі самім бізнесам да сітуацыі ў эканоміцы і ў сваім бізнесе (апытанні лютага і верасня 2015 года). Больш за 80% прыватнага бізнесу канстатуе пагаршэнне як стану эканомікі ў цэлым, так і свайго бізнесу. Атрымліваецца, што асноўныя праблемы для бізнесу і фактары, якія ацэньвае метадалогія DoingBusiness, ідуць амаль паралельнымі курсамі.

Асноўныя праблемы беларускага бізнесу не ўваходзяць у спіс фактараў, якія ацэньваюць метадалогія Сусветнага банка. Па-першае, не ўлічваюцца выдаткі для бізнесу ад макраэканамічнай нестабільнасці (высокая інфляцыя, валютная нестабільнасць, прымус да продажу валютнай выручкі і г.д.); па-другое, не ўлічваюцца выдаткі адміністрацыйнага рэгулявання цэн; па-трэцяе, не ўлічваюцца радыкальныя адрозненні ўмоў вядзення бізнесу для абраных і для звычайнага МСБ, у першую чаргу, падатковыя, мытныя льготы, кошт крэдыту, аплатная дысцыпліна, магчымасць для прыватнага бізнесу дамагацца спагнання даўгоў з дзяржаўных арганізацый. Па-чацвёртае, не ўлічваюцца выдаткі дыскрымінацыі па доступе на ўнутраны рынак, а таксама адміністрацыйныя бар'еры (часта не фармалізаваныя) па доступе на рынкі іншых абласцей і гарадоў Беларусі, па-пятае, не ўлічваюцца выдаткі дыскрымінацыі па доступе да дзяржаўнага заказу, а таксама выдаткі карупцыі. Самы вялікі біч для малага бізнесу - кошт крэдыту - таксама застаецца за рамкамі метадалогіі DoingBusiness.

Як паўплывала змена метадалогіі на месца Беларусі па дзесяці фактарах Індэкса лёгкасці вядзення бізнесу - 2016

1. Адкрыццё бізнесу: 12-ае месца (96,32 п.п.). У мінулым годзе, (DB-2015), па новай метадалогіі, было 39-ае месца, па старой - 40-ае месца.
2. Атрыманне дазволу на будаўніцтва 34-ае месца (76.64 п.п.). У мінулым годзе, па новай метадалогіі, было 34-ае месца, па старой - 51-ае.

3. Забеспячэнне доступу да электраэнергіі 89-ае (69.08 п.п.). У мінулым годзе, (DB-2015), па новай метадалогіі, было 85-ае месца, па старой - 148-ае.
4. Рэгістрацыя ўласнасці: 7-ае (90,53 п.п.). У мінулым годзе, (DB-2015), па новай метадалогіі, было 6-ае месца, па старой - 3-ае.
5. Атрыманне крэдыту: 109-ае месца (40 п.п.). У мінулым годзе, (DB-2015), па новай метадалогіі, было 105-ае месца, па старой метадалогіі - 104-ае.
6. Абарона правоў мінарытарных акцыянераў 57-ае месца (58.33 п.п.). У мінулым годзе, (DB-2015), па новай метадалогіі, было 54-ае месца, па старой - 94-ае.
7. Выплата падаткаў 63-ае месца (78.74 п.п.). У мінулым годзе, (DB-2015), па новай метадалогіі, было 60-ае месца, па старой - 60-ае.
8. Перамяшчэнне тавараў праз мяжу 25-ае месца (94.88 п.п.). У мінулым годзе, (DB-2015), па новай метадалогіі, было 25-ае месца, па старой - 145-ае.
9. Прымус да выканання кантрактаў: 29-ае месца (70.36 п.п.). У мінулым годзе, (DB-2015), па новай метадалогіі, было 29-ае месца, па старой - 7-ае.
10. Рашэнне неплацёжаздольнасці 69-ае месца (48.38 п.п.). У мінулым годзе, (DB-2015), па новай метадалогіі, было 68-ае месца. Па старой 68-е.

Змена параметраў дзелавога клімату Беларусі па методыцы DoingBusiness 2006-2016 гг.

параметр	DB-2006	DB-2010	DB 2014	DB-2015 месца 43	DB-2016 месца 44
Адлегласць да лідара, у%					
1. Адкрыццё бізнесу	51,56	90,05	91,88	91,88 месца 39	96,32 месца 12
2. Атрыманне дазволу на будаўніцтва	49,1	72,16	75,09	76,6 месца 34	76,64 месца 34
3. Атрыманне доступу да электрычнасці	-	48,42	62,38	68,87 месца 85	69,08 месца 89
4. Рэгістрацыя ўласнасці	49,74	91,68	96,69	90,42 месца 6	90,53 месца 7
5. Атрыманне крэдыту	12,5	43,75	50	40 месца 105	40 месца 109
6. Абарона правоў мінарытарных	40	43,33	50	58,33 месца 54	58,33 месца 57

акцыянераў					
7. Выплата падаткаў	0	0	69,61	78,38 месца 60	78,74 месца 63
8. Перамяшчэнне тавараў праз мяжу	30,6	34,57	56,77	94,88 месца 25	94,88 месца 25
9. Прымус да выканання кантрактаў	81,1	81,1	78,7	70,36 месца 29	70,36 месца 29
10. Рашэнне неплацёжаздольнасці	23,05	35,8	39,75	48,18 месца 68	48,38 месца 69

Крыніца: Даклады Сусветнага банка Doingbusiness

Індэкс эканамічнай свабоды 2016 ад HeritageFoundation²³

Эканамічная свабода і ўзровень жыцця 2011-2016 гг.

(ВУП на душу насельніцтва на парытэту пакупніцкай здольнасці)

рэгіён	5 самых свабодных краін рэгіёну						5 самых несвабодных краін рэгіёну			
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2011	2012	2013	2014
Азія, Акіянія	44310	40830	43140	44605	50841	53211	3042	3400	5357	6290
Блізкі Усход, Паўночная Афрыка	34848	39063	41577	43664	53106	59527	8513	7885	7732	7840
Еўропа	47570	46593	35848	36730	39097	44353	10413	13595	13723	13700
Амерыкі	24658	25198	35403	26994	27452	32190	8527	8243	8948	9620
Афрыка раёна пустыні Сахара	9338	8989	7459	8267	8658	9601	1485	1514	5093	6460

Крыніца: Індэкс эканамічнай свабоды 2016, HeritageFoundation http://www.heritage.org/index/pdf/2016/book/index_2016.pdf

Месца краін па Індэксе эканамічнай свабоды 2004 - 2016 гг.

краіна	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Эстонія	9	8	11	13	16	14	16	13	12	11	14	14	10
Літва	13	15	21	22	23	24	29	30	26	21	21	23	18
Чэхія	21	24	26	29	30	28	34	37	37	39	40	47	35
Латвія	36	37	42	55	56	56	50	45	38	38	37	39	33
Польшча	39	42	50	57	64	68	71	82	83	90	84	77	80
Казахст	68	69	67	68	65	78	82	83	76	83	76	117	135

²³ The Global Competitiveness Report 2015-2016 http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf 78

ан													
Малдова	117	111	110	115	124	120	125	120	89	82	87	84	94
Расія	153	143	140	139	144	143	143	146	134	131	128	131	122
Беларусь	157	153	150	154	153	155	150	167	150	148	145	145	146
Украіна	162	162	155	161	163	164	162	152	133	135	110	101	114

Крыніца: Індэкс эканамічнай свабоды 2016, Heritage Foundation http://www.heritage.org/index/pdf/2016/book/index_2016.pdf

Динаміка

Індэкса эканамічнай свабоды, 1995 - 2016

Краіна	1995	2000	2005	2006	2008	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Дынаміка 1995 - 2010 г.	Дынаміка 2010 - 2016 г.
Эстонія	65,2	69,9	75,1	74,9	77,8	74,7	75,2	73,2	75,3	75,9	76,8	77,2	+10	+2,5
Літва	49,7*	61,9	70,5	71,8	70,8	70,3	71,3	71,5	72,1	73,0	74,7	75,2	+21,6	+4,9
Чэхія	67,8	68,6	64,9	66,8	68,5	69,8	70,4	69,9	70,9	72,2	72,5	73,2	+2,6	+3,4
Латвія	55*	63,4	66,4	67,2	68,3	66,2	65,8	65,2	66,5	68,7	69,7	70,4	+10,8	+4,2
Польшча	50,7	60	58,8	58,6	59,5	63,2	64,1	64,2	66,0	67,0	68,6	69,3	+13,4	+6,1
Казахстан	41,7**	50,4	53,3	59,7	60,5	61,0	62,1	63,6	63,0	63,7	63,3	63,6	+20,4	+2,6
Малдова	33,0	59,6	57,8	58,3	58,4	53,7	55,7	54,4	55,5	57,3	57,5	57,4	+22,7	+3,7
Расія	51,1	51,8	51,6	52,7	49,9	50,3	50,5	50,5	51,1	51,9	52,1	50,6	-0,6	0,3
Беларусь	40,4	41,3	46,3	46,8	44,7	48,7	47,9	49,0	48,0	50,1	49,8	48,8	+7,5	+0,1
Украіна	39,9	47,8	56,1	54,6	51,1	46,4	45,8	46,1	46,3	49,3	46,9	46,8	5,9	0,4

Заўвага: лічбы абазначаюць працэнты, якія паказваюць, наколькі свабоднай з'яўляецца краіна, напрыклад, Эстонія ў 2016 г. эканамічна вольная на 77,2%, а Беларусь - на 48,8%, г.зн. амаль на палову ад прынятага па метадалогіі ідэалу.

* За 1996 - першы год ацэнкі

** За 1998 г. - першы год ацэнкі

Крыніца: Індэкс эканамічнай свабоды 2016, Heritage Foundation http://www.heritage.org/index/pdf/2016/book/index_2016.pdf

*Індэкс глабальнай канкурэнтаздольнасці 2015-2016
ад Сусветнага эканамічнага форуму (СЭФ) ²⁴*

**Краіны свету па Індэксу глабальнай
канкурэнтаздольнасці (ІГК), 2013-2016 гг.**

краіна	Месца па Індэксу глабальнай канкурэнтаздольнасці ІГК *			Месца па падіндэксах ІГК								
	2013 / 2014	2014 / 2015	2015 / 2016	базавыя патрабаванні			Узмацняльнікі эфектыўнасці			фактары інавацыйнасці		
				2013 / 2014	2014 / 2015	15 / 16	2013 / 2014	2014 / 2015	15 / 16	2013 / 2014	2014 / 2015	15 / 16
Швейцарыя	1	1	1	3	4	2	5	5	4	1	1	1
Сінгапур	2	2	2	1	1	1	2	2	2	13	11	11
ЗША	5	3	3	36	33	30	1	1	1	6	5	4
Германія	4	5	4	9	11	8	8	9	10	4	4	3
Нідэрланды	8	8	5	10	10	7	11	8	9	7	6	6
Японія	9	6	6	28	25	24	10	7	8	3	2	2
Ганконг	7	7	7	2	3	3	3	3	3	19	23	23
Фінляндыя	3	4	8	7	8	11	9	10	13	2	3	5
Швецыя	6	10	9	8	12	13	7	12	12	5	7	7
Брытанія	10	9	10	24	24	25	4	4	5	10	8	9
Кітай	29	28	28	31	28	28	31	30	32	34	33	34
Эстонія	32	29	30	26	21	21	30	27	28	35	34	31
Чэхія	46	37	31	55	39	31	37	34	26	36	36	32
Літва	48	41	36	43	37	35	47	38	36	44	44	37
Польшча	42	43	41	59	55	44	32	32	34	65	63	57
Казахстан	50	50	42	48	51	46	53	48	45	87	89	78
Латвія	52	42	44	40	34	37	41	36	39	68	61	58
Расія	64	53	45	47	44	47	51	41	40	99	75	76
Грузія	72	69	66	57	48	51	86	79	77	122	118	118
Славакія	78	75	67	67	70	56	56	51	47	77	73	59
Украіна	84	76	79	91	87	101	71	67	65	95	92	72
Грэцыя	91	81	81	88	76	74	67	65	62	81	74	77

²⁴ The Global Competitiveness Report 2015-2016 http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf 80

Беларусь *	98	90	87	117	104	97	99	93	90	104	97	86
---------------	----	----	----	-----	-----	----	----	----	----	-----	----	----

* У Індэксе 2015/2016 - 140 краін, у Індэксе 2014/2015 гг. - 144 краіны, у 2013-2014 гг. - 148 краін, 2012-2013 гг. - 144 краіны,

* Па Беларусі адзнака НДЦ Мізэса АЦ "Стратэгія"

Базавыя патрабаванні: інстытуты, інфраструктура, макраэканамічная стабільнасць, ахова здароўя, пачатковую адукацыю.

Узмацняльнікі эфектыўнасці: вышэйшая адукацыя, эфектыўнасць таварных рынкаў і рынку працы, развіцасць фінансавага рынку, тэхналагічная гатоўнасць, памер рынку.

Фактары інавацыйнасці: вопыт бізнесу, інавацыйнасць.

Крыніца: The Global Competitiveness Report 2015 - 2016. Верасень 2016,

http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf

Індэкс інклюзіўнага росту 2015 ад Сусветнага эканамічнага форуму (СЭФ)²⁵

У пачатку верасня 2015 г. Сусветны эканамічны форум (СЭФ) апублікаваў сваё новае даследаванне "Даклад аб развіцці і інклюзіўным росце 2015». У ім ёсць шмат карысных рэкамендацый для правядзення сістэмных трансфармацый і пераадолення крызісных з'яў.

У апошнія дзесяцігоддзе ў міжнародных арганізацый з'явілася новая тэрэтычная інавацыя. ААН, Сусветны банк, АЭСР і Сусветны эканамічны форум у цэнтр эканамічнай палітыкі ставяць інклюзіўны эканамічны рост, г. зн. такі, у выніку якога ў доўгатэрміновай перспектыве расце дабрабыт усіх, а не толькі VIP-наменклатуры, манапалістаў і камерцыйных арганізацый, якія занадта-важныя-каб-збанкрутаваць. Інклюзіўнасць мяркуе наяўнасць шырокіх магчымасцяў занятасці і развіцця ва ўсіх сферах эканомікі.

Тэрэтыкі дзяржаўнага інтэрвенцыянізму сцвярджаюць, што праз сацыяльныя трансферты, дзяржаўныя інвестыцыі і іншыя спосабы выраўноўвання даходаў краіны дамагаюцца ўстойлівага росту і збалансаванага развіцця. Гэтым вельмі спрэчным сцверджаннем міжнародная бюракратыя спрабуе апраўдаць высокія дзяржрасходы і актыўную прысутнасць дзяржавы ва ўсіх сферах эканамічнага жыцця.

Для Беларусі сэнс інклюзіўнасці зусім іншы. Ёсць рызыка скаціцца ў расійскі або ўкраінскі сцэнар наменклатурнага пераразмеркавання актываў, а можна правесці сумленную, адкрытую прыватызацыю. Існуе небяспека маргіналізаваць нацыянальны бізнес. Рэальная пагроза **загразання** ў старой структуры вытворчасці і занятасці, але ёсць шанец разняволіць дух

²⁵ The Inclusive Growth and Development Report. World Economic Forum. September 2015

http://www3.weforum.org/docs/Media/WEF_Inclusive_Growth.pdf 81

прадпрымальніцтва, пераканаць уласнікаў ліцэнзій, тэхналогій і сетак увесці нашу краіну ў міжнародную сістэму падзелу працы.

Для Беларусі інклюзіўны рост азначае ліквідацыю няроўных умоў гаспадарання паміж абранымі ўдзельнікамі дзяржпраграм і астатнім бізнесам, уцягванне бізнесу і грамадзянскай супольнасці ў працэс выпрацоўкі стратэгіі развіцця краіны, ліквідацыя падатковых, мытных і адміністрацыйных ільгот, а таксама роўныя ўмовы ўдзелу ў прыватызацыі і доступе да паслуг інфраструктурных кампаній.

Рабіць акцэнт на пераразмеркаванне багацця ў сітуацыі, калі ў нас вострыя праблемы з яго генерацыяй, было б няправільна. Аўтары Дакладу адзначаюць ключавую ролю прававой сістэмы, якасці паслуг дзяржаўных органаў і інстытутаў. Кожная краіна сама вызначае прыярытэты, але спадзявацца на інклюзіўны рост ва ўмовах скажонага канкурэнтнага поля, структурных дысбалансаў і гіпертрафіраванай ролі дзяржавы з нізкай якасцю кіравання было б легкадумна.

Беларуская эксклюзіўнасць выключае з большасці значных эканамічных працэсаў працаўнікоў дзяржпрадпрыемстваў, прадпрымальнікаў і малы бізнес. «Распараднікі чужога» нацэленыя не на пашырэнне круга стэйкхолдэраў эканамічнай палітыкі, а на адсячэнне ад бюджэтнага пірага і дзяржаўных рэсурсаў лішніх «ратоў». Такі падыход вядзе да рэзкага росту прававой і маёмаснай няроўнасці, а з ім - колькасці сацыяльных лузераў. Такая мадэль рэформаў даказала сваю няслушнасць у дзясятках краін свету. Беларусі вельмі важна ўлічваць гэтыя негатыўны вопыт пры выпрацоўцы стратэгіі развіцця краіны.

Гатоўнасць асобных краін свету да інклюзіўнага росту, 2015 г.

паказчык	ЗША	Швецыя	Германія	Францыя	Польшча	Эстонія	Літва	Расія	Казахстан
ВУП пер сапiта, \$	53101	57909	44999	43000	13394	19032	16003	14819	12843
Прадукцыйнасць працы, \$ ррр	68374	52380	43243	52535	27502	46384	28674	19656	25447
Беднасць, % насельніцтва	17,4	9,7	8,7	8,0	2,0	11,5	2,0	2,0	2,0
Медыяны дзённы даход хатняй гаспадаркі, \$ ррр	56,44	-	57,5	42,5	13,48	20,79	12,77	17,97	8,62

Памер сярэдняга класа, % (\$ 10-50/дзень)	-	-	-	-	67,8	-	62,2	72,7	37,8	
Дзяржадоўг, % ВУП	104,2	41,4	78,1	93,9	57,2	11,35	39,3	13,4	13,5	
Лік патэнтаў РСТ, на млн. Насельніцтва	141,14	302,7	214,6	109,2	6,88	35,19	4,74	6,11	1,21	
Прыватныя інвестыцыі ў НДВКП, % ВУП	1,65	1,95	1,92	1,24	0,29	1,12	0,23	0,3	0,08	
Агульныя падатковыя паступленьні, % ВУП	25,1	44,5	37,1	44,2	31,7	32,8	16,0	24,7	14,6	
Значэнне фактараў у Індэксе інклязіўнага росту 2015, шкала «0» (найгоршы) - «7» (лепшы)										
Адукацыя і ўменні	5,17	5,36	5,38	5,15	5,29	5,61	4,91	4,8	3,69	
Занятасць і кампенсация работнікам	4,16	5,76	5,3	4,63	4,01	4,6	-	5,01	4,87	
Стварэнне актываў і прадпрымальніцтва	5,75	5,2	4,52	4,67	3,9	4,53	4,05	3,27	3,97	
Фінансвае пасярэдніцтва інвестыцый у рэальны	4,48	4,48	4,67	4,42	3,57	3,75	3,57	3,17	3,02	

сектар эканомікі									
Карупцыя і атрыманне рэнты	4,52	5,01	4,91	4,68	4,1	4,45	3,94	3,73	3,69
Базавыя паслугі і інфраструктура	5,81	6,13	5,91	5,99	5,03	5,56	5,48	5,00	5,1
Фіскальныя трансферты	4,47	4,27	4,16	4,64	4,09	3,72	3,48	3,75	3,3
Сацыяльная мабільнасць	5,62	5,51	5,54	4,72	4,09	5,5	4,62	3,97	4,1
Стаўленне да правалу ў бізнэсе	5,07	4,07	3,34	2,67	3,19	3,51	3,77	3,78	3,91
Абарона правоў уласнасці	5,35	5,69	5,64	5,54	4,32	5,18	4,25	3,33	4,11
Наўнасць фінансавых паслуг бізнесу	6,19	5,58	5,62	5,28	4,94	5,19	4,94	4,38	4,48
Даступнасць фінансавых паслуг бізнесу	5,7	5,5	5,51	5,15	4,82	4,89	4,88	4,13	4,29
Даступнасць венчурнага капіталу	4,45	4,16	3,4	3,25	2,35	3,43	2,68	2,74	2,99
марнагр аўнасць дзяржавы даткаў	3,06	4,82	4,18	3,07	2,9	4,28	2,79	2,83	3,65
Грамадскі давер да	3,39		4,74	3,53	2,4	3,61	2,72	2,98	3,73

палітыка									
ў									

* Ацэнка па Беларусі - ад НДЦ Мізэса АЦ "Стратэгія" (Беларусь)

Крыніца: The Inclusive Growth and Development Report. World Economic Forum. Sep-tember 2015 http://www3.weforum.org/docs/Media/WEF_Inclusive_Growth.pdf

Індэкс глабальнага свету ад Інстытута эканомікі і міру 2015²⁶

Улетку 2015 г. Інстытут эканомікі і міру прадставіў чарговы Індэкс глабальнага свету (Global Peace Index 2015). З 162 краін (99,6% насельніцтва Зямлі) Беларусь заняла 110-ае месца. Гэта на 18 пазіцый горш, чым у рэйтынгу папярэдняга года. Эксперты ацанілі агульныя выдаткі нашай краіны на супрацьдзеянне гвалту на \$ 6141 млн. (4% ВУП) або \$ 649 на душу насельніцтва. У 2013 г. гэты паказчык складаў \$ 5100 млн. Калі б нашы ўлады інвеставалі ў грамадзянскі мір і згоду, у паўнавартасны грамадскі дыялог, дзейсныя інстытуты прафілактыкі гвалту і грамадзянскай згоды, то штогод мы маглі б эканоміць ~ \$ 2,5 - 3 млрд. на думку выканаўчага дырэктара Інстытута эканомікі і міру Стыва Кіллеа (Steve Killelea), памяншэнне гвалту ў свеце на 10% дадало б \$ 1,43 трлн. да сусветнай эканомікі. Гэта ў шэсць разоў больш, чым аб'ём грошай, выдаткаваных на выратаванне Грэцыі і іншых краін зоны еўра разам узятых.

Індэкс глабальнага міру аб'ядноўвае 23 колькасныя і якасныя паказчыкі. 60% індэксу складаецца з ацэнкі фактараў унутранага свету (успрыманне крымінагеннай абстаноўкі, колькасць міліцыі і органаў бяспекі, забойстваў, зняволеных, доступ да зброі, колькасць дэманстрацый з ужываннем гвалту, злачыннасць, палітычная нестабільнасць, тэрор) і вонкавага (ваенныя выдаткі, колькасць узброеных сіл, экспарт і імпорт узбраення, колькасць бежанцаў, адносіны з суседзямі, уплыў тэрарызму і г.д.).

Па ацэнцы Інстытута эканомікі і міру, у 2014 годзе міру было менш, чым у 2008 годзе. Аднак сярэдняя ацэнка па рэгіёнах хавае павелічэнне адлегласці паміж самымі мірнымі і нямірнымі краінамі. Пры захаванні бягучых дэмаграфічных трэндаў, да 2050 года каля 1,9 млрд. чалавек будуць жыць у краінах з нізкім або вельмі нізкім узроўнем міралюбнасці. Гэта значыць, што ледзь не самай прадказальнай з'явай на бліжэйшыя 30 - 40 гадоў будзе наяўнасць грамадзянскіх і міждзяржаўных войнаў, канфліктаў, а таксама тэрарыстычнай пагрозы.

У 2014 г. 81 краіна палепшыла свой стан міру, а 78 краін - пагоршылі. Лідарам па паляпшэнні свайго месца ў Індэксе стала Гвінея-

²⁶ The Global Peace Index 2015. Institute for economics and peace. http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/06/Global-Peace-Index-Report-2015_0.pdf 83

Бісау. Яна паднялася на 24 месца. КотД'Івуар здолеў падняцца на 26 прыступак. Егіпет палепшыў сваё становішча на 9 месцаў, Таджыкістан - на 19, Бенін - на 29 пазіцый. Істотнае падзенне было зафіксавана ў Лівіі (на 13 месцаў) і Украіны (уніз на 9 месцаў). Джыбуці і Нігер апусціліся на 42 і 28 месцаў адпаведна.

У 2014 г. выдаткі гвалту ў сусветнай эканоміцы склалі \$ 14,3 трлн. або 13,4% ВУП. Гэта эквівалентна вытворчасці Бразіліі, Канады, Францыі, Германіі, Іспаніі і Брытаніі разам узятых. Для параўнання: у 2013 г. гэты паказчык складаў \$ 9,8 трлн. або 11,3% ВУП свету. З 2008 года сукупныя выдаткі ад гвалту павялічыліся на \$ 1,9 трлн. або на 15,3%. Страты толькі ад бежанцаў выраслі ў 2,7 разоў і склалі \$ 128 млрд. Пры гэтым вайсковыя выдаткі, злачыннасць, паліцыя застаюцца трыма самымі вялікімі артыкуламі выдаткаў. Яны складаюць 68,3%.

Істотна павялічылася інтэнсіўнасць ваенных канфліктаў. Колькасць забітых у іх у 2014 г., у параўнанні з 2010 г., вырасла ў 3,5 разы - з 49 тысяч да 180 тысяч. Колькасць ахвяр тэрарыстаў вырасла на 9%, да 20 тысяч. А 0,75% усяго насельніцтва Зямлі (больш за 50 мільёнаў) цяпер трапляе ў катэгорыю вымушаных перасяленцаў. Гэта самая вялікая колькасць з 1945 года, калі скончылася другая сусветная вайна.

У 2014 годзе ў 69 краінах свету людзі гінулі ад рук тэрарыстаў. Самымі бяспечнымі краінамі свету з'яўляюцца краіны-члены арганізацыі за эканамічнае развіццё і супрацоўніцтва (АЭСР).

Больш за ўсё (як доля эканомікі) марнуюць на супрацьдзеянне гвалту: Сірыя - 42% свайго ВУП (\$ 2509 персараіта) і Афганістан - 31% ВУП (\$ 622 персараіта). Найбольшыя выдаткі процідзеяння гвалту ў свеце ў абсалютным вымярэнні нясуць ЗША - \$ 2028 млрд. (12% ВУП). Таму ў Індэксе свету Амерыка заняла 94-ае месца. Для параўнання: выдаткі Расіі складаюць \$ 354 млрд. (10% ВУП). Яна займае 152-ае месца. За востры дэфіцыт міру і згоды вельмі дорага плаціць Украіна (150-ае месца). Выдаткі процідзеяння гвалту ў 2014 г. склалі \$ 42,85 млрд., або 11% ВУП.

Члены АДКБ займаюць наступныя месцы: Арменія - 91-ае (выдаткі 6% ВУП), Казахстан - 87-ае месца (5%), Кыргызстан - 121-ае месца (6%), Таджыкістан - 108-ае (5%). На постсавецкай прасторы (за выключэннем краінаў Балтыі) атрымліваецца вельмі непрывабная карціна. У большасці краін назіраецца не толькі дэфіцыт палітычнай, грамадзянскай і эканамічнай свабоды, але нават міру і згоды. Дэ-юрэ Савецкі Саюз перастаў існаваць амаль чвэрць стагоддзя таму, але напружанне ад працэсу распаду паранейшаму застаецца вельмі высокім. Абраная мадэль і стратэгія развіцця выявіліся не толькі проігрышным, з пункту гледжання канкурэнтаздольнасці вытворцаў тавараў і паслуг, якасці інстытутаў дзяржкіравання, але нават з пазіцыі забеспячэння людзям бяспечнага, камфортнага і мірнага жыцця.

У дзясятцы самых паспяховых і эфектыўных краін па супрацьдзеянні гвалту і забеспячэнні міру - Ісландыя. Яе выдаткі складаюць толькі 2% ВУП (\$ 750 персаріта). Следам ідуць: Данія - 3% ВУП (\$ 1361), Аўстрыя - 2% ВУП (\$ 1085), Новая Зеландыя - 4% ВУП (\$ 1265), Швейцарыя - 3% ВУП (\$ 1482). Краіны, якія ўступілі ў НАТА і Еўразвяз, атрымалі салідны дывідэнд міру, грамадзянскай згоды і эфектыўных інстытуты прадухілення канфліктаў. Польшча ў Індэксе свету займае 19-ае месца. Выдаткі прадухілення гвалту ў яе складаюць 3% ВУП (\$ 836 персаріта або \$ 32,2 млрд. па ППС).

Літва заняла 37-ае месца: 3% ВУП, \$ 925 на душу насельніцтва або \$ 2,7 млрд. На 38-ым месцы апынулася Эстонія. Выдаткі супрацьдзеяння гвалту ў гэтай краіне крыху вышэй: 5% ВУП або \$ 1214 персаріта (\$ 1,6 млрд.).

З пункту гледжання міру, згоды і добраахвотнай грамадскай кааперацыі самай паспяховай сярод былых сацыялістычных краін, якія сталі сябрам ЕЗ і НАТА, лідарам з'яўляецца Чэхія. У Індэксе глабальнага свету яна заняла ганаровае 10-ае месца. Якасныя палітычныя, грамадзянскія і грамадскія інстытуты працуюць лепш, чым паліцыя, спецслужбы і дзясяткі кантрольных органаў у аўтарызаваных, недэмакратычных краінах. Выдаткі процідзеяння гвалту ў Чэхіі складаюць \$ 976 персаріта ці 3% ВУП краіны.

Беларусі ёсць з каго браць прыклад у плане стварэння мірнага, бяспечнага і адначасова канкурэнтаздольнага мадэлі развіцця. Вельмі каштоўны вопыт скандынаўскіх краін па дэцэнтралізаванай сістэме прыняцця рашэнняў, грамадзянскім актывізме, прыхільнасці да прынцыпаў свабоднага гандлю і адкрытай канкурэнцыі. Швейцарыя і Аўстрыя - прыклад ваенна нейтральных краін, якія ўмела атрымліваюць дывідэнды ад сваёй міралюбнасці і выдатных інстытутаў дзяржавы і бізнесу. У дзясятцы донараў міралюбнасці Новая Зеландыя і Аўстралія. Класічная англасаксонская культура, арыентаваная на ўменне дамаўляцца, паважаць правы ўласнасці, шанаванне разнастайнасці і плюралізм, дазволіла гэтым краінам увайсці ў сусветную эліту самых шчаслівых краін свету як з матэрыяльнага пункту гледжання, так і з пазіцыі задаволенасці якасцю жыцця.

Асобныя дзяржавы ў Індэксе глабальнага свету, 2015 г.

месца *	краіна	Паказчык Індэкса-2015	Мілітарызацыя	Грамадства і бяспека	Унутраныя і міжнародныя канфлікты	Нацыянальныя выдаткі гвалту, млн. \$ у ППС	Выдаткі на супрацьдзеянне гвалту персаріта, у \$ 2014 па ППС
			шкала ад «1» да «5», дзе «5» - гранічны паказчык гвалту				
1.	Ісландыя	1.148	1.1	1.2	1.1	242	750

2.	Данія	1.150	1.1	1.2	1.1	7639	1361
3.	Аўстрыя	1.198	1.2	1.3	1.1	9196	1085
4.	Новая Зеландыя	1.221	1.1	1.4	1.1	5656	1265
5.	Швейцарыя	1.275	1.7	1.3	1.0	11973	1482
6.	Фінляндыя	1.277	1.5	1.3	1.1	11482	2111
7.	Канада	1.287	1.4	1.4	1.1	45229	1286
8.	Японія	1.322	1.4	1.2	1.4	114182	837
9.	Аўстралія	1.329	1.5	1.4	1.1	48744	2107
10.	Чэхія	1.341	1.1	1.5	1.3	10272	976
13.	Швецыя	1.360	2.0	1.2	1.1	26524	2765
16.	Германія	1.379	1.6	1.5	1.1	171144	2123
19.	Польшча	1.430	1.4	1.6	1.3	32205	836
37.	Літва	1.674	1.2	2.0	1.5	2735	925
38.	Эстонія	1.677	1.3	1.9	1.6	1608	1214
40.	Латвія	1.695	1.4	2.0	1.5	1816	902
45.	Францыя	1.742	2.2	1.8	1.4	112960	1711
70.	Малдова	1.942	1.3	2.4	1.8	542	152
79.	Грузія	1.973	1.6	2.2	1.9	2090	467
87.	Казахстан	2.008	1.6	2.5	1.6	21920	1287
91.	Арменія	2.028	1.7	2.1.	2.1	1449	487
94.	ЗША	2.038	2.6	2.0	1.7	2028741	6417
110.	Беларусь	2.173	1,8	2,6	2,8	6141	649
121.	Кыргыстан	2.249	1.9	2.6	2.0	1244	218
124.	Кітай	2.267	2.0	2.4	2.2	897486	661
132.	Азербайджан	2.325	2.0	2.5	2.3	10042	1066
150.	Украіна	2.845	2.1	3.0	3.1	42845	942
152.	Расія	2.954	3.1	3.2	2.5	354394	2470

* Усяго ў Індэкс 162 краіны.

Крыніца: The Global Peace Index 2015. Institute for economics and peace. http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/06/Global-Peace-Index-Report-2015_0.pdf

[//economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/06/Global-Peace-Index-Report-2015_0.pdf](http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/06/Global-Peace-Index-Report-2015_0.pdf)

Індэкс росквіту ад Інстытута Легатум 2015²⁷

Індэкс дабрабыту Легатум-2015, месцы асобных краін

месца	Беларусь	Расія	Украіна	Польшча	Літва	Казахстан	Швецыя	Кітай	ЗША
Індэкс 2015, месца	63	58	70	29	41	56	5	52	11
эканоміка	89	55	127	34	63	54	7	3	11
прадпрымальні	54	42	52	36	45	56	1	59	11

²⁷ The Legatum Prosperity Index 2015 <https://lif.blob.core.windows.net/lif/docs/default-source/publications/2015-legatum-prosperity-index-pdf.pdf?sfvrsn=2>

цтва									
дзяржкіраванне	121	106	120	39	40	107	4	67	11
адукацыя	31	29	37	33	30	55	17	63	9
ахова здароўя	38	42	79	33	44	51	12	56	1
бяспека	53	91	54	26	30	66	5	100	33
індывідуальная свабода	128	111	91	29	97	85	7	120	15
сацыяльны капітал	37	50	41	34	64	46	8	28	11

Крыніца: LegatumInstitute, Лістапад 2015, <https://lif.blob.core.windows.net/lif/docs/default-source/publications/2015-legatum-prosperity-index-pdf.pdf?sfvrsn=2>

Дынаміка краін па Індэксу дабрабыту Легатум, 2009-2014

краіна	месяца *						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Нарвегія	1	1	1	1	1	1	1
Швейцарыя	8	9	9	9	2	2	2
Данія	2	2	2	2	6	4	3
Н. Зеландыя	3	5	4	5	5	3	4
Швецыя	7	6	5	3	4	6	5
Канада	7	6	6	6	3	5	6
Аўстралія	5	4	3	4	7	7	7
Нідэрланды	11	9	9	8	9	9	8
Фінляндыя	4	3	7	7	8	8	9
Ірландыя	9	11	11	10	12	12	10
ЗША	10	10	10	12	11	10	11
Германія	16	15	15	14	14	14	14
Брытанія	13	13	13	13	16	13	15
Сінгапур	17	17	16	19	18	18	17
Японія	19	18	21	22	21	19	19
Ганконг	21	20	19	18	19	20	20
Францыя	18	19	18	21	20	21	22
Чэхія	24	24	26	28	29	29	26
Пдн.Карэя	29	27	24	27	26	25	28
Польшча	29	29	28	32	32	31	29
Эстонія	31	35	33	35	36	32	31
Латвія	41	47	51	47	48	44	40
Літва	40	42	44	43	43	42	41
Малайзія	43	43	43	45	44	45	44
Кітай	58	58	52	55	51	54	52
Казахстан	51	50	46	46	47	55	56
Расія	62	63	59	66	61	68	58
Беларусь	55	54	50	54	58	53	63
Украіна	63	69	74	71	64	63	70

* У 2009-2011гг. ў рэйтынгу Індэкса Легатум было 110 краін, у 2012г. - 2015 г. - 142 краіны.

Крыніца: Legatum Institute, Лістапад 2015, <https://lif.blob.core.windows.net/lif/docs/default-source/publications/2015-legatum-prosperity-index-pdf.pdf?sfvrsn=2>

Індэкс дабрачыннасці ў свеце 2015 ад Charities Aid Foundation²⁸

Фонд Charities Aid Foundation разам з Gallup публікуе Індэкс дабрачыннасці ў свеце. У 2015 годзе Беларусь апынулася на 103-м месцы з 145 краін свету. З максімальнай ацэнкі 100% (ідэальная дабрачыннасць) Беларусь атрымала 26%. У параўнанні з першым такога роду дакладам, прадстаўленым у 2010 годзе, наш вынік практычна не змяніўся. Пяць гадоў таму наша краіна была на 106-м месцы з 153-х краін - з паказчыкам 25%. Беларусы вельмі неахвотна дапамагаюць незнаёмцам (126-ае месца). Крыху лепш выглядае справа з ахвяраваннем грошай (73-е месца) і валанцёрствам (83-е). Расія, улады якой прэтэндуець на асаблівы статус захавальніка традыцыйных каштоўнасцяў і высокай маралі, апынулася на 129-м месцы. Татальнае адзержаўленне ўсёй эканомікі, бізнесу і грамадзянскай супольнасці ператварыла расейцаў у людзей, безуважных да лёсу сваіх суайчыннікаў. Відавочна яны думаюць, што ўсім зоймецца У. Пуцін.

Узровень дабрачыннасці ў 2015 годзе даказвае, што ў свеце вельмі шмат добрасардэчных, спачувальных людзей, якія рады дзяліцца сваім часам, рэсурсамі і грашыма, каб дапамагчы тым, хто мае ў гэтым патрэбу. Па ацэнцы аўтараў Індэкса, 2,2 млрд. людзей дапамагалі незнаёмцам, 1,4 млрд. давалі грошы на дабрачыннасць і адзін мільярд зямлян інвеставаў свой час у дабрачынную дзейнасць. Упершыню за шэсць гадоў прэзентацыі Індэкса эксперты адзначылі, што мужчыны больш схільныя даваць грошы на дабрачыннасць, чым жанчыны. Сярод прычын, якія ўплываюць на шчодрасць і дабрачыннасць людзей, адзначаюцца: культура, рэлігія, а таксама вострыя канфлікты.

На глабальным узроўні 31,5% зямлян давалі грошы на дабрачыннасць. Гэта на 3,2 працэнтных пунктаў больш, чым у 2013 годзе. Беларусь па гэтым паказчыку апынулася нават горш, чым у сярэднім у свеце. У нас толькі 28% жыхароў ахвяравалі грошы. Валанцёрствам у нас займаюцца толькі 16% беларусаў (у 2013 годзе - 33%), у той час як сярэднеусветны паказчык - 21%. У нас толькі крыху больш за траціну (34%) дапамагалі незнаёмцу (сярэднеусветны паказчык - 48,9%).

Уражвае культура М'янмы. Людзі гэтай беднай, аўтарытарнай краіны (ВУП на душу насельніцтва ў 2014г. склаў \$ 1269) сфарміравалі надзвычайны сацыяльны капітал і традыцыі ўзаемадапамогі. 92% жыхароў М'янмы ва ўзросце старэй за 15 гадоў ахвяравалі грошы на дабрачынныя мэты, і 50% м'янманцаў інвеставалі свой час на дабрачыннасць. Атрымліваецца, што людзі кансалідаваліся, каб разам перажыць цяжкія

часы і выстаець супраць хунты, якая толькі ў гэтым годзе, упершыню за 25 гадоў правяла дэмакратычная выбары. Ключавым фактарам такога становішча з'яўляецца Тхеравада будызм - адна з найстарэйшых школ гэтай рэлігіі. Вельмі высокае месца Кыргызстана (скачок уверх на 65 месцаў) і Казахстана (адпаведна на 45 месцаў) тлумачыцца тым, што апытанні ў гэтых краінах праводзіліся падчас і непасрэдна адразу пасля Рамадана, калі шчодрасць па стаўленні да іншых асабліва вітаецца і заахочваецца. Усе папярэднія гады лідарам рэйтынгу быў ... Туркменістан. У гэтым годзе ён апусціўся адразу на 66-ае месца, таму што ўлады з 2014 года адмянілі суботнікі. Аўтары Індэкса прызнаюць, што ў асобных краінах наяўнасць гэтай «добраахвотна-прымусовай» практыкі штучна павялічвае паказчыкі дабрачыннасці.

У 2014 годзе, у параўнанні з папярэднімі годам, колькасць украінцаў, якія давалі грошы на дабрачыннасць, павялічылася ў чатыры разы. Такая салідарнасць украінцаў падчас вайны, якую вядзе гэтая краіна. Ірак таксама вызначыўся. Гэтая бедная, разрываемая на часткі краіна апынулася сусветным лідарам па колькасці людзей, якія дапамагаюць незнаёмцам. Гэта тлумачыцца не толькі рэлігіяй і абшчыннымі традыцыямі, але і салідарнасцю падчас агульнай бяды.

Другая ў свеце самая дабрачынная краіна - Злучаныя Штаты Амерыкі. У 2015 годзе 76% амерыканцаў, старэйшых за 15 гадоў, дапамагалі незнаёмцу, 44% займаліся валанцёрствам. Культура дабрачыннасці амерыканцаў заснавана не толькі на рэлігіі, але таксама на падатковым рэжыме, які стымулюе фінансаванне людзьмі дабрачынных праектаў. Тым не менш, як сцвярджаюць аўтары Індэкса, *«багацце не з'яўляецца гарантыяй таго, што краіны актыўна займаюцца дабрачыннасцю. З краін Вялікай дваццаткі толькі пяць самых вялікіх эканомік свету знаходзяцца ў Топ-20 краін па Індэксу дабрачыннасці»*.

Нават асобныя развітыя краіны Захаду не вызначаюцца шчодрасцю і добразычлівасцю да дабрачыннасці. Калі, да прыкладу, Германія ў Індэксе апынулася на 20-м месцы, то Францыя - на далёкім 74-м месцы, Італія - на 72-м, Японія - на 102-м. Адзначым сквапнасць літоўцаў (у пяцёрцы самых няшчасных у плане дабрачыннасці краін свету), якія апынуліся на 142-м месцы. Культура дабрачыннасці ў постсацыялістычных краінах яшчэ не сфармавалася. Гэта тычыцца не толькі краін былога СССР, але і Цэнтральнай Еўропы.

Аўтары Індэкса даюць урадам наступныя рэкамендацыі: «забяспечыць сумленнае, паслядоўнае і адкрытае рэгуляванне непрыбытковых арганізацый, палегчыць людзям працэс ахвяравання грошай і стварыць, дзе магчыма, для гэтага стымулы, прасоўваць грамадзянскую супольнасць, як незалежны голас у грамадскім жыцці, паважаць права непрыбытковых арганізацый праводзіць кампаніі, забяспечыць празрыстасць дзейнасці непрыбытковых арганізацый,

інфармаваць грамадскасць аб іх дзейнасці, заахвочваць дабрачыннасць па меры эаонамічнага развіцця, скарыстаць узрастаючы ў свеце сярэдні клас».

Культура дзяліцца з блізкімі, дапамагаць ім, інвеставаць час у добраўпарадкаванне свайго двара (вуліцы, горада) фармуецца толькі тады, калі людзі дзесяцігоддзямі жывуць і працуюць у мадэлі прыватнай уласнасці, адкрытай канкурэнцыі, незалежнага суда, салідарнай супольнасці, свабоднага гандлю і малой дэцэнтралізаванай дзяржавы. Вертыкальнае кіраванне краінай, мадэль цэнтралізаванага інтэрвенцыянізму не ўжываюцца з культурай дабрачыннасці. Выключэнне з гэтага правіла складаюць краіны з багатымі рэлігійнымі традыцыямі. Такіх каранёў у Беларусі няма. **Таму нашай краіне трэба ісці па шляху стымулявання шчодрасці людзей праз інстытут уласнасці, а таксама падатковыя стымулы.** Культура дабрачыннасці будзе ў загоне, калі права падзяліцца з блізкім жорстка рэгулюе дзяржава. Таму многія беларускія прадпрымальнікі аддаюць перавагу дапамагаць людзям цішжом, «кэшам» са сваёй кішэні.

Краіны па Індэксу дабрачыннасці ў свеце, 2015

месца	Краіна	Паказчык індэкса 2015, -% з 100% (max)	Месца па фактары «дапамога незнаёмцам»	Месца па фактары «Ахвяраванне грошай»	Месца па фактары «час на валанцёрства»
1.	М'янма	66	47	1	1
2.	ЗША	61	3	12	6
3.	Н. Зеландыя	61	22	6	4
4.	Канада	60	14	10	5
5.	Аўстралія	59	21	7	12
6.	Брытанія	57	25	4	28
7.	Нідэрланды	7	41	5	18
8.	Шры-Ланка	56	37	8	11
9.	Ірландыя	56	37	8	11
10.	Малайзія	52	27	17	17
15.	Нарвегія	49	45	14	32
18.	Кыргызстан	49	60	19	19
20.	Германія	47	30	30	30
34.	Сінгапур	43	89	18	42
37.	Славенія	42	71	40	21
38.	Ірак	42	1	69	79
39.	Данія	42	61	26	62
40.	Швейцарыя	42	64	32	43
49.	Чылі	40	82	20	88
56.	Казахстан	37	68	51	51

64.	Пдн. Карэя	35	74	55	63
72.	Італія	33	75	58	83
74.	Францыя	32	102	76	36
78.	Польшча	31	67	65	100
89.	Украіна	29	122	47	103
99.	Эстонія	26	104	92	77
102.	Японія	26	137	83	44
103.	Беларусь	26	126	73	86
110.	Латвія	24	128	61	125
115.	Балгарыя	23	111	75	143
120.	Малдова	23	120	108	94
123.	Славакія	22	131	87	113
124.	Венгрыя	22	124	93	114
128.	Венесуэла	20	105	124	111
129.	Расія	20	130	133	75
130.	Чэхія	20	138	94	104
138.	Арменія	19	98	138	136
142.	Літва	17	129	131	128
144.	Кітай	11	145	143	117

Крыніца: CAF World Giving Index 2015.Charities Aid Foundation .https://www.cafonline.org/about-us/publications/2015-publications/world-giving-index-2015

Індэкс ўспрымання карупцыі ад Transparency International²⁹

Дынаміка Індэкса ўспрымання карупцыі (ІУК), 2004 - 2015 гг.

Месца						Краіна	Значэнні Індэкса ўспрымання карупцыі					
2015	2013	2012	2011	2009	2004		2015	2013	2012*	2011	2009	2004
1	1	1	2	2	2	Данія	91	91	90	9,4	9,3	9,5
2	3	1	2	6	1	Фінляндыя	90	89	90	9,4	8,9	9,7
4	1	1	1	1	2	Новая	88	91	90	9,5	9,4	9,6

²⁹ <http://www.transparency.org/cpi2015>

						Зеландыя						
8	5	5	5	3	5	Сінгапур	85	86	87	9,2	9,2	9,3
23	28	32	29	27	31	Эстонія	70	68	64	6,4	6,6	6
30	38	41	41	49	67	Польшча	62	60	58	5,5	5,0	3,5
32	43	48	50	52	44	Літва	61	57	54	4,8	4,9	4,6
40	49	54	61	56	57	Латвія	55	53	49	4,2	4,5	4
83	80	80	75	75	71	Кітай	37	40	39	3,6	3,6	3,4
103	102	94	112	89	114	Малдова	33	35	36	2,9	3,3	2,3
107	123	123	143	139	74	Беларусь	32	29	31	2,4	2,4	3,3
119	127	133	143	146	90	Расія	29	28	28	2,4	2,2	2,8
123	140	133	120	120	122	Казахста н	28	26	28	2,7	2,7	2,2
130	144	144	152	146	122	Украіна	27	25	26	2,3	2,2	2,2

* З 2012 года выкарыстоўваецца новая шкала ацэнкі: ад "0" (максімальны ўзровень карупцыі) да «100» - поўная адсутнасць яе.

Крыніца: Corruption Perception Index 2015. Transparency International 2004 года, 2009 г. - 2015 гг. <http://www.transparency.org/cpi2015>

Месца постсавецкіх краін і Польшчы па Індэксе ўспрымання карупцыі, 2002-2015 гг.

краіна	Месца па Індэксе ўспрымання карупцыі											
	200 2	200 3	200 5	200 6	200 7	200 8	200 9	201 0	201 1	201 2	201 3	201 5
Эстонія	29	33	27	24	28	27	27	26	29	32	28	23
Польшча	45	64	70	61	61	58	49	41	41	41	38	30
Літва	36	41	44	46	51	58	52	46	50	48	43	32
Латвія	52	57	51	49	51	52	56	59	61	54	49	40
Малдова	93	100	88	79	111	109	89	105	112	94	102	103
Беларусь	36	53	107	151	150	151	139	127	143	123	123	107
Расія	71	86	126	121	143	147	146	154	143	133	127	119
Казахста н	88	100	107	111	150	145	120	105	120	133	140	123
Украіна	84	106	107	99	118	134	146	134	152	144	144	130

* Першае месца - самая некаарумпаная краіна свету

Крыніца: Corruption Perception Index 2013. Transparency International 2004 года, 2009 г. - 2015 гг. <http://www.transparency.org/cpi2015>

Заклучэнне

Па дадзеных Міжнароднага валютнага фонда³⁰ ў 2015г. доля беларускай эканомікі ў сусветным ВУП апусцілася да 0,07%. У 2014 г. яна складала 0,1% сусветнага ВУП. Крызіс 2016 г., які працягваецца, можа адкінуць нашу краіну яшчэ далей ад сусветных і еўрапейскіх лідараў.

³⁰ World Economic Outlook. IMF. April 2016

Беларусь з'яўляецца сусветным лідарам па інфляцыі (росту цэн) у перыяд 1997-2016 гг. У перыяд 2011-2016 гг. Беларусь увайшла ў Топ-10 краін свету з самымі нізкімі тэмпамі росту эканомікі. Мы апынуліся ў адной групе з такімі ваюючымі і няшчаснымі краінамі, як Лівія, Экватарыяльная Гвінея, Паўднёвы Судан або Емен. Сярэднегадавыя тэмпы росту эканомікі Беларусі складуць 0,5% ВУП. Для параўнання: Украіна мае мінус 1,5% ВУП, Расія - 0,7% ВУП, Польшча - 3,1%, Літва - 3,4%, Латвія - 3,6%, Эстонія - 3,4%.

Скарачаецца доля Беларусі ў сусветным экспарце і імпарце. Мінімальнай застаецца доля нашай краіны ў аб'ёме прыцягнутых прамых замежных інвестыцый. Занадта павольна і супярэчліва ідзе адаптацыя эканамічнай палітыкі да цяперашніх крызісных умоў.

Змяншэнне традыцыйных для беларускай мадэлі крыніц росту ставіць перад краінай складаныя задачы. Іх рашэнне магчыма толькі ва ўмовах нацыянальнага кансенсусу, узаемнага даверу дзяржавы, бізнесу і грамадства, рэалізацыі навукова абгрунтаванай эканамічнай палітыкі новай якасці. Businessasusual немагчымы без сур'ёзных фінансавых і сацыяльных наступстваў практычна для ўсіх катэгорый насельніцтва і бізнесу.

Комплексны, сістэмны аналіз унутраных параметраў і знешняга кантэксту беларускай эканомікі дазваляе выпрацаваць адэкватныя меры для супрацьдзеяння негатыўным з'явам і тэндэнцыям з аднаго боку і актуалізацыі моцных бакоў Беларусі - з другога. Цэнтральнай часткай трансфармацыйных працэсаў павінна быць мэтанакіраваная праца па радыкальным паляпшэнні дзелавага клімату ў краіне, стварэнні сучасных інстытутаў развіцця і росту.

Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі-2016 змяшчае пэўныя прапановы ў гэтым кірунку. Наша агульная задача - стварыць канкурэнтныя, прывабныя ўмовы для жыцця чалавека, вытворчасці, інвестара, інавацый прадпрыемальніка на аснове сучасных падмуркаў дабрабыту: прыватнай уласнасці, свабоднага гандлю, сумленнай канкурэнцыі, адказнай дзяржавы і салідарнага грамадства.

УКЛАД МСП У РАЗВІЦЦЁ ЭКАНОМІКІ

(З Дзяржаўнай праграмы

«Малое і сярэдняе прадпрымальніцтва

ў Рэспубліцы Беларусь » на 2016-2020 гады.

**Пастанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 23 лютага
2016 года №149)**

Ва ўмовах рынкавай эканомікі, як паказвае вопыт эканамічнага развіцця дзяржаў, устойлівае сацыяльна-эканамічнае развіццё напрамую залежыць ад узроўню актыўнасці малога і сярэдняга прадпрымальніцтва. Дадзены сектар эканомікі з'яўляецца досыць мабільным і лёгка адаптуецца да зменлівых рынкавых умоваў, таму развіццё малога і сярэдняга прадпрымальніцтва з'яўляецца падмуркам для ўзнікнення ўмоў інтэнсіўнага эканамічнага росту.

Рэспубліка Беларусь у дадзеным аспекце не з'яўляецца выключэннем, і пытанні эканамічнага росту і крыніц яго забеспячэння як ніколі актуальныя сёння. Развіццё індывідуальнага, малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў нашай краіне з'яўляецца адным з нацыянальных прыярытэтаў эканомікі. Паказчык колькасці занятых у сферы малога і сярэдняга прадпрымальніцтва сведчыць аб важнай ролі прадпрымальніцтва Беларусі ў вырашэнні праблемы занятасці.

Удзельная вага занятых у мікраарганізацыях, малых і сярэдніх арганізацыях, а таксама індывідуальных прадпрымальнікаў і прыцягнутых імі наёмных асоб у агульнай колькасці занятых у эканоміцы па выніках 2014 года склала 32,5 працэнта (2010 год - 31,9 працэнта). На 1 студзеня 2015 года колькасць занятых у сферы малога і сярэдняга прадпрымальніцтва разам з індывідуальнымі прадпрымальнікамі і наёмнымі асобамі, склала 1477,3 тыс. чалавек. Рост колькасці занятых у сферы малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў 2014 годзе ў адносінах да 2010 года адзначаны ў Мінскай вобласці - 6,6 працэнта (15,6 тыс. чалавек), у г. Мінску - 3 працэнта (13,7 тыс. 95 чалавек) і Гродзенскай вобласці - 1,3 працэнта (1,8 тыс. чалавек). Заўважнае змяншэнне колькасці занятых у сферы малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў 2014 годзе ў адносінах да 2010 года назіралася ў Віцебскай і Магілёўскай абласцях - на 11,7 працэнта (19,6 тыс. чалавек) і 8,6 працэнта (11, 8 тыс. чалавек) адпаведна.

У той жа час адзначаецца рост колькасці суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва, абумоўлены ў першую чаргу спрыяльнымі зменамі ва ўмовах вядзення бізнесу. Так, з 2010 па 2014 гады абазначылася ўстойлівая тэндэнцыя росту колькасці мікраарганізацый, малых, сярэдніх арганізацый і індывідуальных прадпрымальнікаў. Колькасць мікраарганізацый, малых і сярэдніх арганізацый на 1 студзеня 2015 года

склала 114,2 тыс. адзінак (у тым ліку 2,4 тыс. адзінак (2,1 працэнта) - сярэднія арганізацыі, 12,4 тыс. адзінак (10,9 працэнта) - малыя арганізацыі, 99,4 тыс. адзінак (87 працэнтаў) - мікраарганізацыі) і ў параўнанні з дадзенымі на 1 студзеня 2011 г. іх колькасць павялічылася на 27,3 тыс. адзінак (тэмпы росту - 131 , 4 працэнты).

Колькасць індывідуальных прадпрымальнікаў у 2014 годзе склала 249 тыс. чалавек і павялічылася ў параўнанні з 2010 годам на 17,1 тыс. чалавек (прырост - 7,4 працэнта). У 2014 годзе сярэдняя колькасць работнікаў у мікраарганізацыі склала 3,5 чалавека, у малой арганізацыі - 40 чалавек, у сярэдняй арганізацыі - 158 чалавек.

Малы і сярэдні бізнес развіваецца на тэрыторыі Беларусі нераўнамерна. Размеркаванне суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва па рэгіёнах характарызуецца дастаткова высокай ступенню канцэтрацыі ў сталіцы і буйных гарадах. У астатніх рэгіёнах развіццё малога і сярэдняга бізнесу характарызуецца адноснай раўнамернасцю. Шчыльнасць малога і сярэдняга бізнесу (колькасць суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва разам з індывідуальнымі прадпрымальнікамі, на 1000 жыхароў) у Беларусі складае 38,3 адзінкі на 1000 жыхароў і супастаўная з замежнымі паказчыкамі (Расійская Федэрацыя - 39 адзінак, Рэспубліка Польшча - 37 адзінак, Латвійская Рэспубліка - 35 адзінак, Літоўская Рэспубліка - 32 адзінкі). Аднак уплыў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва на сацыяльна-эканамічнае развіццё Беларусі прыкметна саступае ўзроўню развітых краін. Доля валавой дададзенай вартасці, якая фармуецца суб'ектамі малога і сярэдняга прадпрымальніцтва (разам з індывідуальнымі прадпрымальнікамі), у валавой дададзенай вартасці краіны за 2014 год склала 28,7 працэнта і павялічылася ў параўнанні з 2011 годам на 1,4 працэнтныя пункты (разлік гэтага паказчыка з улікам долі індывідуальных прадпрымальнікаў да 2011 года не ажыццяўляўся). Мае месца нераўнамернасць развіцця малога і сярэдняга прадпрымальніцтва па галінах. Сектар малога прадпрымальніцтва - інстытут, які забяспечвае занятасць насельніцтва і распаўсюджаны перш за ўсё ў сферы паслуг (па выніках 2014 гады - 73 працэнты ад агульнай колькасці мікраарганізацый і малых арганізацый, у тым ліку 39 працэнтаў у сферы гандлю, рамонту аўтамабіляў, бытавых вырабаў). Аналагічная сітуацыя складваецца ў сферы індывідуальнага прадпрымальніцтва - 85 адсоткаў індывідуальных прадпрымальнікаў занятыя ў сферы паслуг.

З сярэднім бізнесам звязана рашэнне задач па забеспячэнні эканамічнага росту і пераходу на інавацыйны шлях развіцця. Сярэднія арганізацыі ў большай ступені прадстаўлены ў сферы вытворчасці (больш за 68 працэнтаў сярэдніх арганізацый ажыццяўляюць дзейнасць у галіне прамысловасці, будаўніцтва, сельскай гаспадаркі).

Паступальна павялічваецца ўдзельная вага аб'ёму прамысловай вытворчасці суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў агульным

аб'ёме прамысловай вытворчасці - з 15,1 працэнта ў 2010 годзе да 16 працэнтаў у 2014 годзе. У 2014 годзе колькасць суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва, якія ажыццяўляюць дзейнасць у прамысловай вытворчасці, склала 16 095 арганізацый, тэмпы росту іх колькасці ў адносінах да 2010 года склалі 127,6 працэнта (у 2010 годзе - 12 611 арганізацый). Колькасць занятых у гэтым сектары ў 2014 годзе склала 278,9 тыс. чалавек, або 23,2 працэнта ад сярэдняй колькасці работнікаў суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва (без уліку індывідуальных прадпрымальнікаў і наёмных асоб). Колькасць індывідуальных прадпрымальнікаў, якія ажыццяўляюць дзейнасць у прамысловасці, - 12 118 чалавек, або 4,9 працэнта ад агульнай колькасці зарэгістраваных прадпрымальнікаў. Узростае інвестыцыйны патэнцыял малога і сярэдняга бізнесу. Калі ў 2010 годзе доля інвестыцый малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў агульным аб'ёме інвестыцый складала 39,7 працэнта, то па выніках 2014 года гэты паказчык склаў 42,3 працэнта (прырост - 2,6 працэнтнага пункта). Доля экспарту суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў экспарце краіны па выніках 2014 года склала 41,5 працэнта (2010 год - 42,9 працэнта), імпарту - 35 працэнтаў (2010 год - 37,4 працэнта). Удзельная вага суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў агульным аб'ёме выручкі ад рэалізацыі прадукцыі, тавараў, работ, паслуг па выніках 2014 года склала 37,1 працэнта (2010 год - 37,2 працэнта). Сярод рэгіёнаў найбольшая ўдзельная вага выручкі ад рэалізацыі прадукцыі, тавараў, работ, паслуг суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў агульным аб'ёме выручкі адзначаны ў г. Мінску - 49,3 працэнта і Мінскай вобласці - 41,1 працэнта, найменшая - у Гомельскай вобласці - 17,9 працэнта.

Удзельная вага падатковых паступленняў ад суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва разам з індывідуальнымі прадпрымальнікамі, у агульных паступленнях у бюджэт у 2014 годзе склала 27,9 працэнта. Найбольшая ўдзельная вага падатковых паступленняў ад суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў агульных паступленнях рэгіёну адзначаны па выніках 2014 года ў Мінскай вобласці - 34,3 працэнта, г. Мінску - 32,1 працэнта і Брэсцкай вобласці - 29,5 працэнта, найменшы - па Віцебскай вобласці - 15,5 працэнта.

У рэспубліцы дзейнічае сетка суб'ектаў інфраструктуры падтрымкі малога і сярэдняга прадпрымальніцтва, якая складаецца з 88 цэнтраў падтрымкі прадпрымальніцтва і 19 інкубатораў малога прадпрымальніцтва. Суб'екты дадзенай інфраструктуры ў большасці размешчаны ў абласных цэнтрах і буйных гарадах. Так, з 7 цэнтраў, размешчаных у Брэсцкай вобласці, 4 знаходзяцца ў г. Брэсце, з 7 цэнтраў, размешчаных у Віцебскай вобласці, 3 - у г. Віцебску, з 7 цэнтраў, размешчаных у Гомельскай вобласці, 3 - у г. Гомелі. Толькі ў Гродзенскай вобласці з 19 цэнтраў падтрымкі прадпрымальніцтва 15 размешчаны ў раённых цэнтрах. Паслугамі суб'ектаў

інфраструктуры падтрымкі малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ахоплена каля 130 тыс. чалавек, або 8,8 працэнта ад агульнай колькасці занятых у сферы малога і сярэдняга прадпрымальніцтва.

Да 2020 года плануецца павелічэнне долі малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў валавой дададзенай вартасці краіны - да 32 адсоткаў і долі суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва, уключаючы індывідуальных прадпрымальнікаў, у агульнай колькасці занятых у эканоміцы - да 35 працэнтаў.

Рэспубліка Беларусь у справаздачы Сусветнага банка «Вядзенне бізнесу 2016» заняла 44-е месца сярод 189 дзяржаў. У справаздачы «Вядзенне бізнесу 2016» у адносінах да Рэспублікі Беларусь зафіксаваныя дзве станоўчыя рэформы: скарачэнне агульнага тэрміну дзяржаўнай рэгістрацыі нерухомай маёмасці, правоў на яе і здзелак з ёй з магчымасцю ажыццяўлення рэгістрацыйных дзеянняў у тэрміновым парадку - на працягу аднаго працоўнага дня (паказчык «Рэгістрацыя ўласнасці»), а таксама ўвядзенне для суб'ектаў гаспадарання электроннай дзяржаўнай рэгістрацыі (паказчык «Рэгістрацыя прадпрыемстваў»). Спрашчэнне правілаў уваходжання ў бізнес дазволіла палепшыць рэйтынжавыя пазіцыі краіны па паказчыку «Рэгістрацыя прадпрыемстваў» адразу на 27 пунктаў у адносінах да папярэдняга справаздачнага перыяду. Рэспубліка Беларусь на працягу апошніх пяці гадоў у рэйтынгі Сусветнага банка ўтрымлівае лідарскія пазіцыі па паказчыку «Рэгістрацыя ўласнасці» (7-е месца), атрымлівае высокія ацэнкі экспертаў па паказчыках «Міжнародны гандаль» (25-е месца), «Забеспячэнне выканання кантрактаў» (29-е месца) і «Атрыманне дазvolaў на будаўніцтва» (34-е месца). Паказчык аддаленасці ад перадавой мяжы палепшаны ў параўнанні з папярэднім справаздачным перыядам на 0,54 працэнтнага пункта і склаў 72,3 працэнта, тым самым скарачаны разрыў паміж дасягненнямі нашай краіны і перадавой мяжой, разлічаным на аснове найлепшых паказчыкаў па ўсіх краінах за ўсе гады.

«НАЦЫЯНАЛЬНАЯ ПЛАТФОРМА БІЗНЕСУ БЕЛАРУСІ»

у дзеянні:

**пазітыўныя змены ў заканадаўстве,
якое рэгулюе развіццё прадпрымальніцтва
ў 2006 - 2015 гадах**

- асноўныя вынікі -

былі прыняты:

- Дырэктыва №4 «Аб развіцці прадпрымальніцкай ініцыятывы і стымуляванні дзелавой актыўнасці ў Рэспубліцы Беларусь»,
- нарматыўныя дакументы аб даступнасці тэхнічных нарматыўных актаў,
- новы Закон «Аб эканамічнай неплацежаздольнасці (банкруцтве)»,
- Закон «Аб трацейскіх судах» - сфарміравана сістэма вырашэння спрэчак і рознагалоссяў паміж суб'ектамі гаспадарання без удзелу дзяржавы (Пры ГА «МССПіР» створаны і дзейнічае трацейскі суд),
- Закон «Аб дзяржаўна-прыватным партнёрстве».

была спынена:

- пазасудовая канфіскацыя маёмасці і тавараў, у выніку чаго канфіскацыя маёмасці і тавараў стала магчымай толькі па рашэнні суда.

спрошчаныя:

- працэдура ліквідацыі бізнесу. Прынятая норма аб прызнанні запазычанасці безнадзейным доўгам.

ДАЗВОЛЕНЫ:

- перавод першых паверхаў шматпавярховых жылых дамоў, аднакватэрных, блакіраваных жылых дамоў, гаспадарчых пабудоў каля іх у нежылыя памяшканні,
- выдача лісткаў непрацаздольнасці арганізацыямі, якія аказваюць платныя паслугі, незалежна ад формы ўласнасці.
- прыярытэтны продаж арандатарам арандаваных імі памяшканняў, (будынкаў, збудаванняў і іншых аб'ектаў), калі яны арандуюць іх больш за 3 гады,

АДМЕНЕНЫ:

- інстытут «Залатой акцыі»,
- абавязковасць захавання адзінай тарыфнай сеткі,
- прывязка арэнднай платы да Еўра,
- дзяржрэгуляванне арэнднай платы за месцы ў недзяржаўных гандлёвых цэнтрах і на рынках,
- абавязковае ўзгадненне асартыментнага пераліку тавараў,
- абавязковасць устанаўлення ліміту рэшты грашовых сродкаў у касе прадпрыемства,

- абавязковасць указання ў дагаворах і таварна-транспартных накладных мэты набыцця тавару,
- дзяржаўнае рэгуляванне цэн для ўсіх суб'ектаў гаспадарання.

ЗНІЖАНЫ:

- нарматыў мэтавых адлічэнняў, якія вырабляюцца заказчыкамі, забудоўшчыкамі, ад кошту будаўніча-мантажных работ на фінансаванне інспекцый Дэпартамента кантролю і нагляду за будаўніцтвам.

ЗНЯТЫЯ:

- абмежаванні крэдытавання ў валюце.

УВЕДЗЕНА ЗАБАРОНА:

- на правядзенне праверак у першыя 2 гады пасля рэгістрацыі прадпрыемства,
- на ўнясенне змяненняў у нарматыўна-прававыя акты папярэдняй датай, у тым ліку па велічыні арэндных ставак, тарыфаў, падаткаў, збораў і іншых плацяжоў.

ПРАДАСТАЎЛЕНА ПРАВА:

- Суб'ектам гаспадарання: залічаць на свой валютны рахунак наяўную выручку ад аптовага продажу тавараў у Расійскай Федэрацыі і ў Казахстане.
- Індывідуальным прадпрымальнікам, прыватным натарыусам, адвакатам і рамеснікам: у перыяд догляду за дзіцем ва ўзросце да трох гадоў альбо прыпыніць сваю прафесійную дзейнасць, аформіўшы ў адпаведнасці з заканадаўствам сацыяльны водпуск з выплатай дапамогі ў поўным памеры, альбо працягнуць ажыццяўленне адпаведнай дзейнасці і атрымліваць дапамогу ў памеры 50 працэнтаў.

ШТОГОД

УДАСКАНАЛЬВАЕЦЦА КаАП:

- мінімізуюцца памеры штрафаў, уведзена такая мера, як папярэджанне, па многіх артыкулах адменена ніжняя мяжа штрафных санкцый.

АБ'ЯЎЛЕНА АМНІСТЫЯ

- асобам, якія адбываюць пакаранне за эканамічныя злачынствы, санкцыі па якіх не адпавядаюць грамадскай небяспецы дзеянняў.

СКАРОЧАНЫЯ:

- колькасць ліцэнзуемых відаў дзейнасці,
- колькасць праверак кантрольнымі і нагляднымі органамі.

АБМЕЖАВАНАЯ

- колькасць планавых праверак кантрольнымі і нагляднымі органамі.

УПАРАДКАВАНА

- правядзенне праверак кантрольнымі і нагляднымі органамі.

**«НАЦЫЯНАЛЬНАЯ ПЛАТФОРМА БІЗНЕСУ БЕЛАРУСІ»
2006-2015 ГГ.**

Удасканаленне падатковай сферы

- асноўныя вынікі -

1. Адмененая абавязковасць выканання «адзінай тарифнай сеткі».
2. Адменены абаротныя падаткі з выручкі.
3. Уведзена забарона ўнясення змяненняў у нарматыўна-прававыя акты папярэдняй датай, у тым ліку па велічыні арэндных ставак, тарыфаў, падаткаў, збораў і іншых плацяжоў.
4. Адменена дзяржаўнае рэгуляванне цэн для ўсіх суб'ектаў гаспадарання.
5. Адменена абавязковасць устанаўлення ліміту рэшты грашовых сродкаў у касе прадпрыемства.
6. Адменена абавязковасць указання ў дагаворах і таварна-транспартных накладных мэт набыцця тавару.
7. Прадастаўлена права суб'ектам гаспадарання залічаць на свой валютны рахунак наяўную выручку ад аптовага продажу тавараў у Расійскай Федэрацыі і ў Казахстане.
8. Зніжэнне падатковай нагрузкі на эканоміку. У 2013 годзе зніжэнне нагрузкі адчулі суб'екты малога бізнесу, якія прымянялі спрошчаную сістэму падаткаабкладання (ССП), для якіх другі год запар памяншаюцца стаўкі падатку, а таксама перагледжаны крытэрыі выручкі і колькасці, пры якіх яны змогуць не выплачваць ПДВ і не весці бухгалтарскі ўлік.
9. Паляпшэнне структуры падатковай сістэмы. За апошнія 5 гадоў у Рэспубліцы Беларусь адменены 26 падаткаў і збораў, 34 самастойныя зборы і аплаты ўключаныя ў склад дзяржаўнага мыта.
10. Удасканаленне падатковага адміністравання. Перагледжана перыядычнасць выплаты падаткаў, скарачана колькасць падаваных падатковых дэкларацый, адмененыя авансавыя плацяжы па ПДВ і акцызах, уведзена электроннае дэклараванне. Па падатку на дададзеную вартасць знятыя абмежаванні для экспарцёраў для атрымання вылічанага ў поўным аб'ёме (дзякуючы пераходу на аплату падаткаў па метадзе налічэння). Для экспарцёраў у 2013 годзе спрашчаецца парадак пацвярджэння экспарту ў краіны Мытнага саюза. Беларускія экспарцёры для пацвярджэння нулявой стаўкі па ПДВ змогуць падаваць заявы не на папяровым носьбіце, а ў электронным выглядзе.
11. Пераход падліку і выплаты падаходнага падатку на плоскую 13-працэнтную шкалу. Зніжэнне стаўкі выплаты падатку на дывідэнды да 12 адсоткаў.

УСЯГО 3 2006 ГОДА РЭАЛІЗАВАНА

БОЛЬШ ЗА ТРЫСТА ВОСЕМДЗЕСЯТ

**ПРАПАНОЎ ПА ПАЛЯПШЭННІ
ДЗЕЛАВОГА КЛІМАТУ Ў РЭСПУБЛІЦЫ БЕЛАРУСЬ,
СФАРМУЛЯВАНЫХ У «НАЦЫЯНАЛЬнай
ПЛАТФОРМЕ БІЗНЕСУ БЕЛАРУСІ».**

Дадатак 4

***XVII Асамблея дзелавых колаў Рэспублікі Беларусь
«Выклік крызісу»***

2 сакавіка 2016 года праект «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі-2016» быў прадстаўлены ўдзельнікам XVII Асамблеі дзелавых колаў Рэспублікі Беларусь «Выклік крызісу», якая адбылася ў г. Мінску.

Ініцыятарамі і арганізатарамі мерапрыемства традыцыйна выступілі вядучыя рэгіянальныя і рэспубліканскія бізнес-асацыяцыі і прадпрымальніцкія саюзы Беларусі пад эгідай ГА «Мінскі сталічны саюз прадпрымальнікаў і працадаўцаў» і СЮА «Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрымальніцтва». Суарганізатарамі: Савет па развіцці прадпрымальніцтва ў Рэспубліцы Беларусь, Міністэрства эканомікі Рэспублікі Беларусь. Аргкамітэт Асамблеі ўзначаліў старшыня прэзідыума Саюза юрыдычных асоб «Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрымальніцтва», старшыня ГА "Мінскі сталічны саюз прадпрымальнікаў і працадаўцаў», старшыня Каардынацыйнага Савета па развіцці і прасоўванні «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі» Уладзімір Карагін.

Праграма Асамблеі ўключала абмеркаванне пытанняў па двух глабальных тэмах: «Дзелавы клімат Рэспублікі Беларусь», «Развіццё экспертнай актыўнасці Рэспублікі Беларусь». Падчас Асамблеі былі ўрачыста абвешчаныя вынікі конкурсаў СЮА РКП: «Лідар адвакасі года»; «Лепшая бізнес-асацыяцыя па адвакатаванні інтарэсаў прадпрымальнікаў»,

а таксама ўручаны ўзнагароды пераможцам. Лідарам адвакасі стаў Кіраўнік юрыдычнага аддзела МФК (IFC) Валерый Фадзееў. Пераможцы другога конкурсу: ГА «МССПіР», ГА «АНП» Віцебскай вобласці, Асацыяцыя міжнародных аўтамабільных перавозчыкаў «БАМАП». Удзельнікі Асамблеі прынялі Зварот да Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Рыгоравіча Лукашэнкі.

У Асамблеі прынялі ўдзел 543 чалавекі з усіх рэгіёнаў, абласцей, раёнаў Беларусі, а таксама з іншых краін:

- Прадстаўнікі бізнесу - заснавальнікі і кіраўнікі прыватных прадпрыемстваў: 265. У іх ліку - прадстаўнікі 70 рэспубліканскіх, рэгіянальных, галіновых аб'яднанняў прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў;

- Прадстаўнікі грамадскіх арганізацый грамадзянскай супольнасці: 13;

- Прадстаўнікі дзяржаўных органаў улады і кіравання (заканадаўчых, выканаўчых і судовых): 51;

- Прадстаўнікі дыпламатычнага корпуса і міжнародных эканамічных і фінансавых арганізацый: 55;

- Прадстаўнікі вышэйшых навучальных устаноў і навукова-аналітычных арганізацый: 110;

- СМІ - 35 журналістаў з 41 СМІ.

У ходзе XVII Асамблеі дзелавых колаў Рэспублікі Беларусь былі прааналізаваныя канкрэтныя прапановы па ўдасканаленні дзелавога клімату ў краіне, выкладзеныя ў праекце «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі-2016», абмеркаваны бягучы стан спраў у прадпрымальніцтве, разгледжаны ход выканання Дырэктывы № 4 Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Пільная ўвага ў выступах была нададзена пытанням, звязаным з дзейнасцю прадпрыемстваў ва ўмовах ЕАЭС, з магчымасцю паляпшэння пазіцыі Беларусі ў міжнародных рэйтынгах, развіццём дзяржаўна-прыватнага партнёрства.

Удзельнікі Асамблеі вызначылі далейшыя сумесныя дзеянні па развіцці, прасоўванні і рэалізацыі «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі - 2016». З мэтай узмацнення патэнцыялу дзелавой супольнасці ў дыялогу бізнесу і ўлады ўдзельнікі Асамблеі заклікалі ўсіх прадпрымальнікаў, кіраўнікоў і заснавальнікаў прадпрыемстваў Рэспублікі Беларусь уступаць у шэрагі рэгіянальных, галіновых і рэспубліканскіх бізнес-асацыяцый, умацоўваць матэрыяльна, арганізацыйна іх інфармацыйныя рэсурсы і экспертныя магчымасці.

У ходзе Асамблеі прынята рашэнне звярнуцца да кіраўнікоў органаў дзяржаўнай улады і кіравання Рэспублікі Беларусь з прапановай улічваць выкладзеныя ў «Нацыянальнай платформе бізнесу Беларусі - 2016» прапановы дзелавой супольнасці пры распрацоўцы планаў, праграм і заканадаўчых актаў, накіраваных на рэалізацыю палажэнняў

Дырэктывы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь №4, лібералізацыю эканомікі і забеспячэнне канкурэнтаздольнасці айчынных суб'ектаў гаспадарання.

Удзельнікі Асамблеі заклікалі ўсе органы дзяржаўнай улады і кіравання Рэспублікі Беларусь удасканаліць рэгламенты грамадска-кансультацыйных і экспертных саветаў, а таксама Саветаў па развіцці прадпрымальніцтва, выкарыстоўваць іх як пляцоўкі для грамадскага абмеркавання нарматыўных прававых актаў, дзяржаўных праграм і праектаў, укараняць працэдуры ацэнкі рэгуляванага ўздзеяння актаў заканадаўства.

Прынята рашэнне звярнуцца да Еўразійскай эканамічнай камісіі, кіруючых органаў Садружнасці Незалежных Дзяржаў, урадаў і бізнес-асацыяцый Арменіі, Расійскай Федэрацыі, Кыргызстана і Казахстана з просьбай улічваць пункт гледжання і прапановы беларускай дзелавой супольнасці пры распрацоўцы заканадаўчай базы ў галіне эканамічнага супрацоўніцтва і эканамічнай інтэграцыі.

Удзельнікі Асамблеі прынялі рашэнне выступіць са зваротам да міжнародных эканамічных арганізацый, Еўрапейскага парламенту, Еўрапейскай эканамічнай камісіі, Савета Еўропы, да ўрадаў, парламентаў і бізнес-асацыяцый еўрапейскіх краін аб тым, каб яны вывучылі прапановы дзелавой супольнасці Рэспублікі Беларусь, сфармуляваныя ў «Нацыянальнай платформе бізнесу Беларусі - 2016», а таксама аказалі максімальнае садзейнічанне Беларусі ў развіцці міжнароднай эканамічнай інтэграцыі, засваенні міжнароднага вопыту развіцця рынкавай інфраструктуры, інстытутаў свабоднага развіцця рынку і антыманопольнай практыкі, падтрымалі развіццё малога і сярэдняга прыватнага бізнесу ў Рэспубліцы Беларусь.

Удзельнікам Асамблеі былі прадстаўлены вынікі дзявятага вымярэння Індэкса дзелавога аптымізму беларускіх прадпрымальнікаў (ІДА-9), падчас якога былі апытаныя кіраўнікі 523 буйных, сярэдніх, малых прадпрыемстваў і індывідуальных прадпрымальнікаў. Па выніках даследаванняў, ІДА знізіўся за апошнія паўгода да мінус 0,09 па шкале ад +1 да -1.

Удзельнікамі прадпрымальніцкага форуму прынятая рэзалюцыя, у адпаведнасці з якой абмеркаваны праект быў прыняты за аснову «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі - 2016. Выклік крызісу».

РЭЗАЛЮЦЫЯ **XVII АСАМБЛЕІ ДЗЕЛАВЫХ КОЛАЎ** **РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

02.03.2016г.

Рэспубліка Беларусь, г. Мінск

Удзельнікі XVII Асамблеі дзелавых колаў Рэспублікі Беларусь, прызнаючы неабходнасць:

- развіцця паўнавартаснага дыялогу бізнесу і ўлады; публічна-прыватнага дыялогу;
- актыўнага садзейнічання працэсам эканамічнага развіцця і росту, павышэння канкурэнтаздольнасці нацыянальнай эканомікі;
- стымулявання эканамічнай ініцыятывы грамадзян, айчынных і замежных інвестараў;
- нарошчвання знешнеэканамічнай актыўнасці і экспартнага патэнцыялу, удзелу ў міжнародным падзеле працы, асваення новых рынкаў і тэрыторый;
- развіцця малога, сярэдняга і буйнога бізнесу, дзелавога асяроддзя і бізнес-клімату;
- стварэння ўмоў для павелічэння маштабу ўкладу бізнесу ў эканоміку краіны;
- павышэння адказнасці, ролі і значэння аб'яднанняў прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў (саюзаў, асацыяцый) у эканоміцы Беларусі, развіцця дзяржаўна - прыватнага партнёрства;

вырашылі:

1. Прадстаўлены на Асамблеі праект **«Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі - 2016»** прыняць за аснову.

2. Аб'яднанням прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў (саюзам і асацыяцыям), якія падтрымліваюць традыцыю штогадовай распрацоўкі праектаў Нацыянальнай Платформы бізнесу Беларусі, прапануецца накіраваць сваіх прадстаўнікоў у склад Рэдакцыйнай камісіі і Каардынацыйнага савета па развіцці і прасоўванні **«Нацыянальнай Платформы бізнесу Беларусі»** да 15 сакавіка 2016 г.

3. Рэдакцыйнай камісіі сумесна з Каардынацыйным саветам па развіцці і прасоўванні **«Нацыянальнай Платформы бізнесу Беларусі»** прааналізаваць прапановы і заўвагі, унесеныя ў ходзе абмеркавання праекта, дапрацаваць праект і надрукаваць адрэдагаваны варыянт **«Нацыянальнай Платформы бізнесу Беларусі - 2016»** да 1 красавіка 2016, размясціць яго

на вэб-сайтах: <http://allminsk.biz>, <http://rce.by>, <http://bel.biz>, <http://doingbusiness.by> і інш.

4. Удзельнікі Асамблеі звяртаюцца да кіраўнікоў органаў дзяржаўнай улады і кіравання Рэспублікі Беларусь з прапановай улічваць прадстаўленыя ў **«Нацыянальнай Платформе бізнесу Беларусі - 2016»** прапановы дзелавой супольнасці пры распрацоўцы планаў, праграм і заканадаўчых актаў, накіраваных на рэалізацыю палажэнняў Дырэктывы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 4 ад 31.12.2010 г., лібералізацыю эканомікі і забеспячэнне канкурэнтаздольнасці айчынных суб'ектаў гаспадарання.

5. Удзельнікі Асамблеі звяртаюцца да Еўразійскай эканамічнай камісіі, кіруючых органаў Садружнасці Незалежных Дзяржаў, урадаў, парламентаў і бізнес-асацыяцый Арменіі, Расійскай Федэрацыі, Кыргызстана і Казахстана з просьбай улічваць пункт гледжання і прапановы беларускай дзелавой супольнасці пры распрацоўцы заканадаўчай базы ў галіне эканамічнага супрацоўніцтва і эканамічнай інтэграцыі, развіцця прыватнага прадпрымальніцтва.

6. Удзельнікі Асамблеі звяртаюцца да Міжнародных Эканамічных арганізацый, Еўрапейскага парламента, Еўрапейскай эканамічнай камісіі, Савета Еўропы, да урадаў, парламентаў і бізнес-асацыяцый краін - эканамічных партнёраў Беларусі з прапановай вывучыць і прыняць да ведама пазіцыі дзелавой супольнасці Рэспублікі Беларусь, сфармуляваныя ў **«Нацыянальнай платформе бізнесу Беларусі - 2016»**, і просьбай аказаць максімальнае садзейнічанне беларускім прадпрымальнікам у развіцці міжнароднай эканамічнай інтэграцыі, засваенні міжнароднага вопыту развіцця рыначнай інфраструктуры, інстытутаў свабоднага развіцця рынку і антыманапольнай практыкі, падтрымаць развіццё прыватнага бізнесу ў Рэспубліцы Беларусь.

7. Удзельнікі Асамблеі заклікаюць усе міжнародныя, нацыянальныя, рэспубліканскія і рэгіянальныя аб'яднанні прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў узяць актыўны ўдзел у прасоўванні **«Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі - 2016»** як па самастойных планах, так і ў каардынацыі з іншымі бізнес-аб'яднаннямі.

8. З мэтай узмацнення патэнцыялу дзелавой супольнасці ў дыялогу бізнесу і ўлады ўдзельнікі Асамблеі заклікаюць усіх прадпрымальнікаў, кіраўнікоў і заснавальнікаў прадпрыемстваў Рэспублікі Беларусь уступаць у шэрагі рэгіянальных, галіновых і рэспубліканскіх бізнес-асацыяцый, умацоўваць іх матэрыяльныя, арганізацыйныя, інфармацыйныя рэсурсы і экспертныя магчымасці, укараняць прынцыпы карпаратыўнай сацыяльнай адказнасці бізнесу і сацыяльнага партнёрства.

9. Удзельнікі Асамблеі заклікаюць усіх кіраўнікоў прадпрыемстваў-экспарцёраў і аб'яднанняў прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў унесці да 15

сакавіка 2016 года свае прапановы ў Нацыянальную праграму падтрымкі і развіцця экспарту на 2016 - 2020 гады.

10. Удзельнікі Асамблеі заклікаюць усе органы дзяржаўнай улады і кіравання Рэспублікі Беларусь удасканаліць рэгламенты грамадска-кансультатыўных і экспертных саветаў, а таксама Саветаў па развіцці прадпрымальніцтва, выкарыстоўваць іх як пляцоўкі для грамадскага абмеркавання нарматыўных прававых актаў, дзяржаўных праграм і праектаў, укаранення працэдур ацэнкі рэгуляванага ўздзеяння нарматыўных прававых актаў, якія прымаюцца.

11. Удзельнікі Асамблеі звяртаюцца да членаў грамадска-кансультатыўных і экспертных саветаў, створаных пры органах дзяржаўнай улады і кіравання, з прапановай прытрымлівацца пазіцыі дзелавой супольнасці, вырацаванай на Асамблеі і сфармуляванай ў **«Нацыянальнай платформе бізнесу Беларусі - 2016»**, пры абмеркаванні праектаў заканадаўчых актаў, планаў і дзяржпраграм у галіне эканамічнага развіцця краіны, мадэрнізацыі эканомікі, развіцця прадпрымальніцтва, устойлівага сацыяльна-эканамічнага развіцця.

Галасавалі «ЗА» - аднагалосна.

ХРАНАЛОГІЯ

**СТВАРЭННЯ, РАЗВІЦЦЯ, ПРАСОЎВАННЯ І РЭАЛІЗАЦЫІ
«НАЦЫЯНАЛЬНАЙ ПЛАТФОРМЫ БІЗНЕСУ БЕЛАРУСІ»**

З 2005 года размешчана ТУТ:

<http://allminsk.biz/content/category/8/235/665/>

ВЫДАННІ «НПББ»

2006-2007

"Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі. 2006-2007 гг.
Бізнес за партнёрства і адказнасць ».

2008

"Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі - 2008. Партнёрства
і салідарнасць у імя будучыні».

2009

"Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі - 2009. Выхад з
крызісу - праз развіццё прадпрымальніцтва. Альтэрнатывы -
няма! »

2010

"Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі - 2010. Новы курс
бізнесу і ўлады».

2011

"Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі - 2011. Час
канкрэтных спраў".

2012

"Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі - 2012. Да мадэрнізацыі - разам».

2013

"Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі - 2013. Стратэгія апырэджаньня».

2014

"Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі - 2014. Свабоднае прадпрымальніцтва - шчаслівая краіна».

2015

«Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі – 2015. Структурная мадэрнізацыя бізнесу і ўлады».

2016

«Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі – 2016. Выклік крызісу».

ПРА ГІСТОРЫЮ СТВАРЭННЯ, РАЗВІЦЦЯ І РЭАЛІЗАЦЫІ «НАЦЫЯНАЛЬНАЙ ПЛАТФОРМЫ БІЗНЕСУ БЕЛАРУСІ»

www.allminsk.biz
www.primus.by
www.liberty-belarus.info
www.rce.by
www.spbo.brest.by
www.doingbusinnes.by
www.investar.by
www.bel.biz
www.belapan.by
www.belta.by
www.tut.by
www.naviny.by
www.infobank.by
www.ekonomika.by
www.eg.by
www.prime-tass.by
www.profmedia.by
www.ecopress.by
www.interfax.by
www.open.by
www.telegraf.by
www.sb.by
www.respublika.by
www.neg.by
www.zvezda.by
www.antikrizis.by
www.belmarket.by
www.kp.by
www.bdg.by
www.belarp.by
www.ng.by
www.akit.by
www.zautra.by
www.nn.by
www.delo.by
www.direktor.by
www.eurobelarus.info
www.rlpa.by
www.news.21.by
www.belasin.by

www.romanchuk-jaroslav.blog.tut.by
blog.tut.by
www.bnpa.info
www.b4b.by
www.cipe-eurasia.org
www.technopark.by
www.maxi.by
www.belgazeta.by
www.vitinvest.by
www.gb.by
www.finatica.by
www.sovrep.gov.by
www.belinfo.com.by
www.camarade.biz
www.nest.by
www.cnb.by
www.reporter.by
www.ej.by
www.buhgalter.by
www.belfranchising.by

БІЗНЕС-АСАЦЫЯЦЫІ, ГРАМАДСКІЯ АБ'ЯДНАННІ,
НЕКАМЕРЦЫЙНЫЯ АРГАНІЗАЦЫІ,
ПРАДСТАЎНІКІ ЯКІХ УЗЯЛІ ЎДЗЕЛ
У РАСПРАЦОЎЦЫ І АБМЕРКАВАННІ
«НАЦЫЯНАЛЬНАЙ ПЛАТФОРМЫ БІЗНЕСУ БЕЛАРУСІ - 2016»

Аналітычны цэнтр "Стратэгія"

Асацыяцыя інавацыйная «Рэспубліканскі цэнтр трансферу
тэхналогій»

Асацыяцыя кампаній, якія абслугоўваюць нерухомасць (АКАН)

Асацыяцыя прадпрыемстваў індустрыі мікраклімату і холаду (АПМХ)

Асацыяцыя «Белінфакам»

Асацыяцыя «Садружнасць арганізацый індустрыі прыгажосці»

Асацыяцыя «Бяспечны дом»

Асацыяцыя «БЕЛАСДОР»

Асацыяцыя «Гасціннасць»

Асацыяцыя беларускіх банкаў

Асацыяцыя выставачных кампаній Т & С

Асацыяцыя Еўрапейскага бізнесу

Асацыяцыя забудоўшчыкаў аб'ектаў жыллёвага будаўніцтва

Асацыяцыя лізінгадаўцаў

Асацыяцыя міжнародных аўтамабільных перавозчыкаў «БАМАП»

Асацыяцыя міжнародных экспедытараў і лагістыкі «БАМЭ»

Асацыяцыя наймальнікаў і прадпрымальнікаў ГА г. Віцебск

Асацыяцыя па абароне аўтарскіх правоў у сферы інфармацыйных
тэхналогій

Асацыяцыя пастаўшчыкоў металапрадукцыі

Асацыяцыя прамысловых энергетыкаў «БЕЛАПЭ»

Асацыяцыя прафесійнага маркетынгу

Асацыяцыя рознічных сетак

Асацыяцыя франчайзераў і франчайзі «Белфранчайзінг»

Беларуская асацыяцыя журналістаў ГА

Беларуская асацыяцыя інжынераў-кансультантаў

Беларуская асацыяцыя страхоўшчыкаў

Беларуская навукова-прамысловая асацыяцыя ГА (ГА «БНПА»)

Беларуская натарыяльная палата

Беларуская арганізацыя працоўных жанчын ГА

Беларускі саюз турыстаў

Беларуская гандлёва-прамысловая палата (БелГПП)

Беларускі Кангрэс дэмакратычных прафсаюзаў Асацыяцыі прафсаюзаў

Беларускі прафсаюз работнікаў розных форм

прадпрымальніцтва «Садружнасць»

Беларускі саюз падаткаплацельшчыкаў ГА

Беларускі саюз прадпрымальнікаў ГА (ГА «БСП»)
Беларускі саюз транспартнікаў РГА
Беларускае грамадскае аб'яднанне юрыстаў-гаспадарнікаў
Беларускае таварыства ацэншчыкаў ГА
Бізнес-саюз прадпрымальнікаў і наймальнікаў ім.
праф. М. С. Куняўскага (БСПН)
Віцебскі абласны саюз наймальнікаў (ВАСН)
Гродзенская абласная асацыяцыя прадпрымальніцтва
Гродзенскі абласны саюз наймальнікаў
Дыскусійна-аналітычная супольнасць «Ліберальны клуб» ГА
Канфедэрацыя прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў (наймальнікаў)
СНО, (СНО «КПП (н)»)
Міжнародная асацыяцыя менеджменту і нерухомасці
Міжнародная федэрацыя фітнесу
Міжнароднае грамадскае аб'яднанне мастакоў і мастацтвазнаўцаў «Майстар»
Міжнародны сацыяльна-эканамічны фонд «Ідэя»
Міжгаліновая асацыяцыя дзелавога супрацоўніцтва «БелЭКС»
Мясцовы гісторыка-культурны фонд «Ляліва»
Мясцовы фонд падтрымкі Мінскага міжнароднага марафону
Мясцовы фонд прадпрымальніцкай узаемадапамогі і салідарнасці
Мінскі сталічны саюз прадпрымальнікаў і працадаўцаў ГА
Маладзёжнае спартыўнае грамадскае аб'яднанне “Спартыўны
Клуб "Патрыёт””
Навукова-тэхналагічная асацыяцыя «Інфапарк»
Новасібірскі грамадскі фонд «Сібірскі экспертны
цэнтр "Мадэрнізацыя”»
Грамадская арганізацыя садзейнічання развіццю прыватнага
бізнэсу «Адзінства»
Грамадскае аб'яднанне прадпрымальнікаў Магілёўскай вобласці
Грамадскае аб'яднанне «Аграэктур»
Рэспубліканская асацыяцыя прадпрыемстваў прамысловасці «БелАПП»
Рэспубліканская асацыяцыя рэкламы і маркетынгу
Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрымальніцтва СЮА (СЮА «РКП»)
Рэспубліканская лесапрамысловая асацыяцыя
Рэспубліканскі саюз наймальнікаў «БелСН»
Рэспубліканскі саюз атэльераў
Рэспубліканскі саюз турыстычных асацыяцый
Рэспубліканскі фонд садзейнічання развіццю прадпрымальніцтва
Рэспубліканскае грамадскае аб'яднанне
«Беларуская асацыяцыя юрысконсультаў»
Савет па развіцці прадпрымальніцтва ў Рэспубліцы Беларусь
Саюз прадпрымальнікаў Брэсцкай вобласці
Саюз будаўнікоў ГА

Цэнтр падтрымкі і развіцця юнацкага прадпрымальніцтва ГА

ПАДЗЯКА

Каардынацыйны Савет па развіцці і прасоўванні «нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі» выказвае падзяку членам рабочай групы па падрыхтоўцы «НПББ-2016», у склад якой увайшлі прадстаўнікі: СЮА "Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрымальніцтва", ГА "Мінскі сталічны саюз прадпрымальнікаў і працадаўцаў », даследчага цэнтра Мізэса АЦ« Стратэгія», даследчага цэнтра ППМ. У «мазгавых» штурмах прымалі ўдзел навукоўцы з Інстытута эканомікі НАН, БДУ, БДЭУ, ППД, ППП, МІК, Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь.

Прыміце нашу падзяку, самыя актыўныя арганізатары і ўдзельнікі мерапрыемстваў па абмеркаванні ідэй і прапаноў «НПББ-2016»:

- **эканамісты, палітолагі, юрысты:** Яраслаў Раманчук, Леанід Заіка, Аляксандр Лучанок, Павел Гейзлер, Ігар Пеліпась, Антон Балточка, Яўген Барушка, Валерый Фадзееў (МФК), Вадзім Барадуля, Віктар Цыбоўскі, Аляксандр Абуховіч, Андрэй Дзідзікін, Віталь Сеўрукевіч, Андрэй Старжынскіх, Ігар Рынкевіч, Дзмітрый Пятачэнка, Ірына Новікава, Людміла Нехарошава, Уладзімір Пузикаў;

- **прадпрымальнікі і кіраўнікі бізнес-асацыяцыі:** Віктар Маргелаў, Лілія Коваль, Андрэй Карпунін, Валерый Александровіч, Мікалай Сілінаў, Ніна Лук'янава, Анатоль Гольдберг, Наталля Гаркуша, Аляксандр Калінін, Ірына Мерзлякова, Уладзімір Каява, Аляксей Пепеляеў, Іван Бусел, Аляксандр Білька, Іван Садоўскі, Віктар Басько, Антон Гарустовіч, Анатоль Змітровіч, Іван Гардзіеўскі, Галіна Ільяшчук, Аляксандр Швец, Жанна Тарасевіч, Анатоль Трухановіч, Валерый Шашкоў, Мікалай Мартынаў, Леанід Масцюгін, Андрэй Пракопчык, Алена Грушко, Юрый Зісер, Сяргей Жарнікаў, Анатоль Харлап, Ігар Чарнякоў, Мікалай Трыфанаў, Аляксандр Гаруновіч, Аляксандр Успенскі;

- **спецыялісты дзяржаўных устаноў:** Дзяржаўнага камітэта па стандартызацыі Рэспублікі Беларусь, Міністэрства эканомікі Рэспублікі Беларусь, Міністэрства гандлю Рэспублікі Беларусь, Міністэрства спорту і турызму Рэспублікі Беларусь, Міністэрства па падатках і зборах Рэспублікі Беларусь, Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Рэспублікі Беларусь;

- **журналісты:** Леанід Фрыдкін, Любоў Чарнышова, Дзмітрый Крат, Ірына Юзвак, Лілія Крапівіна, Таццяна Казлова, Аляксандр Бянько, Аляксандр Красько, Віталь Валянюк, Алена Сцяпура, Алесь Герасіменка, Ігар Тур, Вольга Сямашка, Наталля Урублеўская, Юлія Мацкевіч, Аляксей Цітоў, Вольга Заруцкая, Марына Загорская, Кацярына Круталевіч,

Кацярына Севасцьянава, Алесь Сержановіч, Павел Бераснеў, Аляксей Аляксандраў, Аляксандр Хмяльніцкі, Барыс Залескі, Дзмітрый Ярмак, Андрэй Кажамякін, Аляксандр Заяц, Руслан Ананьеў, Дзмітрый Заяц, Ігар Філіпенка, Андрэй Александровіч, Аляксандр Галькевіч, Святлана Сабіла, Барыс Паўлоўскі, Валерый Цапкоў, Валерый Дзяржавін, Святлана Камісарава, Андрэй Кажамякін, Марыя Дзмітрыева, Аляксандр Несцераў, Аляксандр Новікаў, Вольга Маслоўская, Вольга Лойка, Захар Шчарбакоў, Міхаіл Маржэўскі, Аліна Таранік, Анастасія Турына, Андрэй Лапцёнак, Аляксей Мінчонак, Сяргей Сацук, Ілля Крыжэвіч, Аляксей Безвясельны, Анастасія Гурына, Павел Пяцько, Рыгор Міцюшнікаў, Іна Бандарэвіч, Віталь Цыганкоў, Генадзь Шарыпкін, Юлія Лакаткова, Алеся Шэршнева, Уладзімір Лужнёў, Вікторыя Курачава, Станіслаў Івашкевіч, Наталля Стэльмах, Дзмітрый Двойнеў, Юлія Дылянок, Вольга Салаўёва, Дар'я Гуштын, Васіль Сямашка.

Старшыня Каардынацыйнага Савета
па развіцці і прасоўванні
«Нацыянальнай платформы
бізнесу Беларусі»

Уладзімір Карагін

Дарагія сябры, паважаныя калегі!

Каардынацыйны Савет па развіцці і прасоўванні «НПББ» прапануе азнаёміцца з тэкстам «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі-2016».

Пачынаючы з 2006 года, Платформа штогод распрацоўваецца найбольш актыўнымі прадстаўнікамі беларускай бізнес-супольнасці. Праект Платформы пасля шырокага абмеркавання штогод разглядаецца на Асамблеі дзелавых колаў Рэспублікі Беларусь, у якой бяруць удзел заснавальнікі і кіраўнікі прадпрыемстваў, прадстаўнікі больш за 70 бізнес-асацыяцый і грамадскіх аб'яднанняў сацыяльна-эканамічнай накіраванасці, а таксама навуковых колаў, экспертнай супольнасці, кіраўнікі міністэрстваў і ведамстваў, супрацоўнікі дыпламатычнага корпуса, журналісты.

Пасля прыняцця Платформа накіроўваецца кожнай вышэйшай службовай асобе Рэспублікі Беларусь усіх галін улады, кіраўнікам міністэрстваў і ведамстваў, членам Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, кіраўнікам аблвыканкамаў, прадстаўнікам грамадзянскай супольнасці і г.д.

Платформа - гэта кансалідаваная пазіцыя дзелавой супольнасці. Яна аказала непасрэдны ўплыў на развіццё дыялогу паміж бізнесам і ўладай, стварэнне перагаворных пляцовак, развіццё механізмаў прасоўвання канструктыўных прапаноў па эканамічнай лібералізацыі, паляпшэнні дзелавога клімату і ўмоў вядзення бізнесу ў Беларусі.

Усяго з 2006 года рэалізавана больш за трыста восемдзясят прапаноў па паляпшэнні дзелавага клімату ў Рэспубліцы Беларусь, сфармуляваных у «Нацыянальнай платформе бізнесу Беларусі». Працягваецца рэалізацыя пазытыўных зменаў, прапанаваных у тэкстах «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі» 2006-2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015 гадоў.

**Прапануем Вам
стаць удзельнікам падрыхтоўкі наступнага зборніка прапаноў
па паляпшэнні дзелавага клімату Рэспублікі Беларусь:
«НПББ-2017».**

Мы перакананыя, што чым больш прадпрымальнікаў, экспертаў і ўдзельнікаў эканамічнай дзейнасці прымае ўдзел у распрацоўцы «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі», тым лепш яна пакажа пазіцыю, патрэбы і інтарэсы прыватнага прадпрымальніцтва Беларусі, нацыянальнай эканомікі.

Ваша меркаванне, ініцыятыва, аргументы, ідэі надзвычай важныя і цікавыя для нас!

Накіроўвайце Вашы прапановы з пазнакамі: «Прапановы ў НПББ-2017», на адрас электроннай пошты: platforma@allminsk.biz або на паштовы адрас: 220033, г. Мінск, вул. Серафімавіча, 11, к. 104, старшыні Каардынацыйнага Савета па развіцці і прасоўванні НПББ Карагіну В.М.

Па пытаннях, якія ўзнікаюць, звяртайцеся па тэлефонах гарачай лініі: + 375-29-399-97-75, + 375-29-555-84-84, а таксама па тэлефонах: + 375-17-298-24-38, + 375-17-298-24-50, + 375-17-298-24-41 / 47.

Усе канструктыўныя прапановы будуць размяшчацца на вэб-сайтах СЮА «Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрымальніцтва» (www.rce.by), ГА «Мінскі сталічны саюз прадпрымальнікаў і працадаўцаў» (www.allminsk.biz) і Навукова-даследчага цэнтра Мізэса АЦ «Стратэгія» (www.liberty-belarus.info). Тут жа будзе размяшчацца інфармацыя аб рэалізацыі «Платформы-2016». На ўказаны Вамі адрас электроннай пошты мы гатовыя падаваць дадатковую інфармацыю аб ходзе распрацоўкі «НПББ-2017» і правядзенні публічных мерапрыемстваў па яе абмеркаванні і прасоўванні.

**Спадзяемся на плённае і
узаемавыгаднае супрацоўніцтва!**

З павагай,
старшыня Каардынацыйнага
Савета па развіцці і прасоўванні
«Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі»,
Старшыня Прэзідыума СЮА «РКП»,
Старшыня ГА «МССПіР»

У.М. Карагін

ЗМЕСТ

Прадмова.....

1. Бачанне будучыні Беларусі. У якой краіне мы хочам жыць і працаваць ..
2. Прыярытэтныя напрамкі і прапановы рэфармавання дзелавога клімату краіны ў 2016 годзе .....
- I. Добрасумленая канкурэнцыя .....
- II. Эфектыўная дэбюракратызацыя .....
- III. Рэгулярная аптымізацыя .....
- IV. Эканамічная бяспека, інстытуты росту і развіцця .....
- V. Сумленая прыватызацыя .....
- VI. Адказнае партнёрства .....
3. Механізмы і інструменты рэалізацыі «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі - 2016» .....
4. Аналіз прычын крызісных з'яў у эканоміцы Беларусі ...
Асноўныя выклікі для беларускай дзяржавы ў 2016 годзе ...
Асноўныя выклікі для прадпрымальніцтва ў 2016 годзе ... ..
Асноўныя выклікі для беларускага грамадства ў 2016 годзе ....
Галоўная праблема - паслабленне сістэмы эканамічнай бяспекі і суверэнітэту .....
5. Асноўныя вызначэнні і тэрміны .....
6. Аналітычны даклад «Эканамічнае становішча, дзелавы клімат у Беларусі і свеце ў 2016 годзе. Аналітычнае абгрунтаванне да «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі - 2016» .....
- Дадатак 1. Уклад МСП у развіццё эканомікі (3 дзяржаўнай праграмы «Малое і сярэдняе прадпрымальніцтва ў Рэспубліцы Беларусь» на 2016-2020 гады) .....
- Дадатак 2. «Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі» ў дзеянні: пазытыўныя змены ў заканадаўстве, якое рэгулюе развіццё прадпрымальніцтва ў 2007-2015 гадах ... ..
- Дадатак 3. «Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі» ў дзеянні: удасканаленне падатковай сферы ў 2007-2015 гадах .....
- Дадатак 4. XVII Асамблея дзелавых колаў Рэспублікі Беларусь. Выклік крызісу» .....
- Дадатак 5. Ліст удзельнікаў XVII Асамблеі дзелавых колаў Рэспублікі Беларусь Кіраўніку дзяржавы А. Р. Лукашэнку .....
- Дадатак 6. Зварот удзельнікаў XVII Асамблеі дзелавых колаў Рэспублікі Беларусь да Кіраўніка дзяржавы А. Р. Лукашэнкі .....
- Дадатак 7. Рэзалюцыя XVII Асамблеі дзелавых колаў Рэспублікі Беларусь «Выклік крызісу» .....
- Дадатак 8. Выпіска з Пратакола пасяджэння прэзідыума Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 20 мая 2014 г. «Аб развіцці малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў Рэспубліцы Беларусь».....

Дадатак 9. Храналогія стварэння, развіцця, прасоўвання і рэалізацыі
«Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі»

Бізнес-асацыяцыі, грамадскія аб'яднанні, некамерцыйныя арганізацыі,
прадстаўнікі якіх прынялі ўдзел у распрацоўцы і абмеркаванні
«Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі - 2016»

Падзяка .....

Зварот Каардынацыйнага савета па развіцці і прасоўванні «Нацыянальнай
платформы бізнесу Беларусі» ... ..

